

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

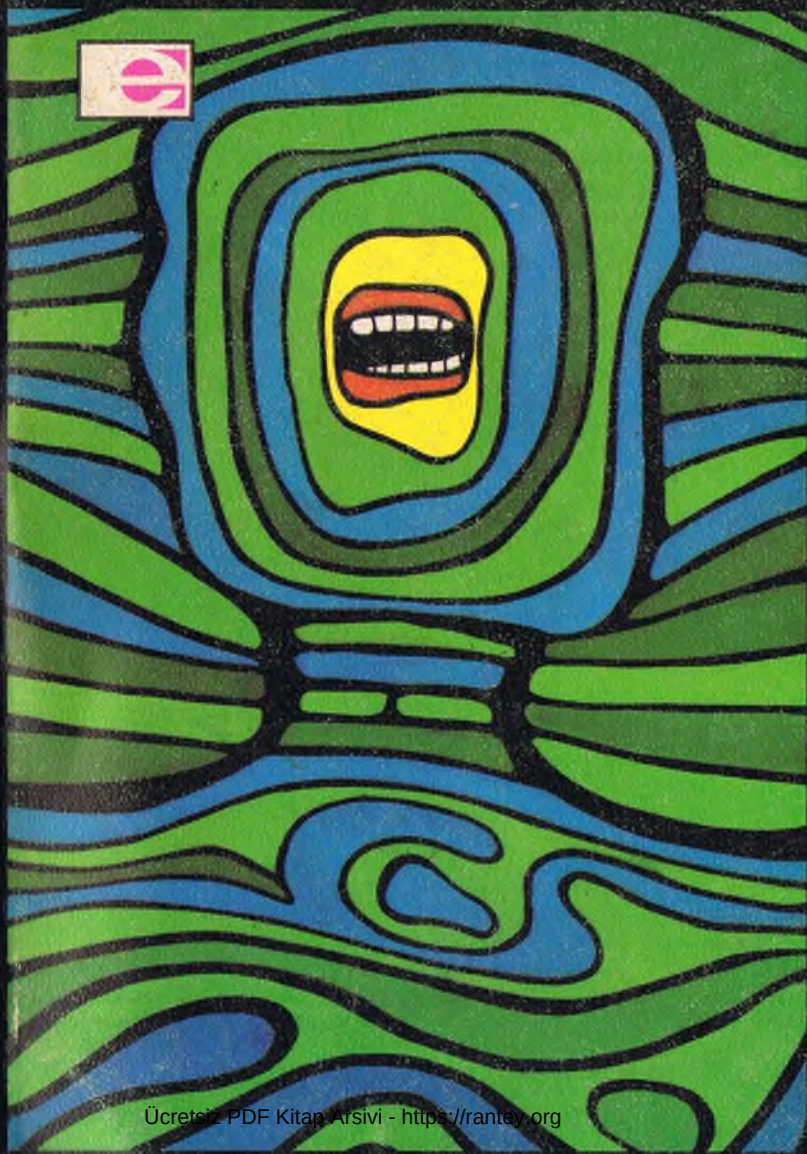

suçumuz insan olmak

roman

oktay akbal

126

126

buçumuz insan olmak
roman
oktay akbal

e yayınları genel dizi : 126

ANKARA CADDESİ 13

TELEFON: 26 81 42

NARLIBAHÇE SOKAK 19/3

TELEFON: 07 87 00

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

İSTANBUL

OKTAY AKBAL

Oktay Akbal, 1923 yılında İstanbul'da doğdu. Savaş sonrası çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanan hikâyeleriyle ilgiyi üzerine çekti, ünü ülkemiz sınırlarını aştı. 1958 yılında **Suçumuz İnsan Olmak'** la Türk Dil Kurumu roman ödülünü, 1959 yılında **Berber Aynası** adlı hikâye kitabıyla Sait Faik Hikâye ödülünü aldı. Hikâyeleri yabancı dillere çevrildi, **Garipler Sokağı** ve **Bizans Definesi** Sovyetler Birliği'nde, **Dondurma** ve **Sinema** Yugoslavya'da basıldı. **Önce Ekmekler Bozuldu** (e yayınları, 26), **Tarzan Öldü** (e yayınları, 22), **Yalnızlık Bana Yasak**, **Suçumuz İnsan Olmak**, **Garipler Sokağı** başlıca eserleridir. Denemelerini **Yazmak Yaşamak**, **Ölümsüz Oyun** gibi kitaplarında, güncelerini **Anılarda Görmek** ve **Yeryüzü Korkusu**'nda bir araya getiren Oktay Akbal'ın yeni romanı **İnsan Bir Ormandır** (e yayınları, 123).

1956'dan beri çeşitli gazetelerde fıkra yazarlığı yapan Oktay Akbal, 1969 yılından beri **Evet Hayır** başlığı altında Cumhuriyet gazetesinin okurlarıyla başbaşa.

SUÇUMUZ İNSAN OLMAK

SUÇUMUZ İNSAN OLMAK ● oktay akbalın romanı ● yayın hakları: oktay akbal / e yayınları 1975 ● ön kapak: sungu çapan ● kapak fotoğrafı: lütfi öz ● dizgi ve baskı: doyuran matbaası ● dizgi düzeni: 10/12 sorbon na: 1756 ● kapak filmi: ebru grafik ● kapak baskısı: arofis basımevi ● cilt: güryay ciltevi ● e yayınları: *ankara caddesi 13* telefon: 26 81 42 *narlı bahçe sokak 19 kat 3-4* telefon: 27 87 20 istek ve yazışmalar için kısa adres: *e yayınları posta kutusu 12 istanbul* ● birinci baskı: varlık yayınları mart 1957 ● ikinci baskı: varlık yayınları mart 1969 ● üçüncü baskı: varlık yayınları ocak 1972 ● dördüncü baskı: e yayınları mart 1975 ●●●

OKTAY AKBAL SUKUMUZ İNSAN OLMAK

ROMAN
E YAYINLARI

GENEL DİZİ

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

BİR

HEP O pembe soluk perdeler. Güneş bu küçük pencereden hiç ayrılmaz. İçerisini görmek mümkün değil. Ama hayal etmesi kolay. Herhangi bir apartman mutfuğı işte. Tabaklar, tencereler havagazı ocağı, kirli bulaşıklar. Bu mutfuğı ötekilerden ayıran tek özellik, duvardaki çiviye asılı duran yemyeşil naylon önlüktür. Rüzgârın hafifçe oynattığı perdelerden içeriye kaçamak bir göz atan, bu önlükten yayılan yeşil rengin o daracık, rutubetli, loş yere umulmadık bir değışiklik, bir güzellik kattığını duyar. Hemen onu giyecek olan, ona bürünüp havagazının başında yemek pişirerek, patlıcan, köfte kızartacak kadın hayal edilir. Bu kadın, yaşlı olamaz, çirkin olamaz, güzel-

lik, iyilik gibi duygulardan yoksun olamaz. Bu yeşil naylon önlüğün içinde, olsa olsa genç bir sarışın bulunabilir. Dudaklarında hafif bir şarkı. Ancak kendisinin duyduğu bir sesle söylediği alaturka bir hava. Çok kere kişioğlunun hayalleri kaba gerçeğe hiç uymaz, ama bu defa bütün bu hayaller yerindeydi. Çünkü Nedret bulaşık yıkarken ya da köfte kızartırken şarkı söylemesini severdi. Çok sevdiği bir şarkı vardı: «Hayal içinde akıp geçti bunca yıl...» Bir yandan sarı saçlarını ensesine toplar, bir tokayla tuttururdu. Saçlar dağılır, düşer gene toplardı. Ne var ki, bir önlük üzerine kurulacak hayallerin bu denli gerçeğe uyabileceğini kimse bilemezdi. Mutfağın tozlu arsaya açılan penceresinin soluk perdelerinden içerisini gören yoktu da ondan.

Yalnız bir tek kişi, herhangi biri, bir sabah işine geç kalmış koşarken tam o pencerenin önünde sendeledi, düşecek gibi oldu. Nâsılsa o sabah perdeler de aralıktı. Nedret yeşil önlüğüyle iş başındaydı. Kış içinde bahar gibi bir gündü. Kaç haftadır duran kar erimiş, ortalık çamurlanmıştı. Ağaçlarda bir canlılık vardı. İnsan böyle bir günde işe gitmek istemiyordu. Sokak sokak dolaşmalı; ev içlerini, zemin kat odalarını, okul bahçelerini seyretmeliydi. Ayağı sendeleyeni adam da günde-lik telâşı, sıkıntısı içinde birdenbire önünde açılan pencereden bambaşka bir dünyada ya-

şadı. Kadın ilkin görmedi onu. Neşe içinde tabakları, bardakları raflara diziyordu. Saçları uyku dağınıklığındaydı. O kadar yavaş hareket ediyordu ki! Sanki içerde biri vardı da onu uyandırmaktan çekiniyordu. Adam hafif bir piyano solosunun derinlerden duyulduğu bir salonda sessiz bir filmi seyreder gibi oldu. Kendi çatı katlarını düşündü. Arada bir fark yoktu. Yazın burası serin olur, kendilerinininki fırın gibi yanardı. Kışın da tersi! İki ufacık odası olmalı, bir holü. Caddeye bakan çift pencereleli oda misafirlere ayrılmıştır. Nuri aylardır bu arsadan gidip geldiği halde şu apartmanın ne zaman yapıldığını bile bilmiyor. Galiba yapı son aylarda tamamlandı? Öyle ya, arsa eskiden daha genişti. Farkına bile varmamış! Sabahları akşamları işine gidip gelirken insan düşünebiliyor mu, çevresine bakmak fırsatını bulabiliyor mu? Evden nasıl çıkıyor, daireye kadar yolu nasıl aşıyor? Her gün, öğleleri de hesaplarsak on beşer dakikadan bir saat yolda geçiyor. Bu bir saat, hayatının en boş geçen parçası. Düşünmeyi hayal etmeyi unutmuş gibi. Öylece geçip gidiyor. Hem zaman da nedir? Var mı öyle şey!

Kadın az daha tabağı elinden düşürecekti. Döndü birden, onunla gözgöze geldi. Hemen perdeyi çekti. Nuri de kaçmıştı o korkuyla.

Bu ilk karşılaşma oldu. Nuri'nin hayatı-

nın yıllardır sürüp giden değışmezliğı içinde açıliveren apayrı bir dünya. Yolda hep o küçük mutfağı, yeşil önlüklü sarışını düşündü. Daireye kadar... O çatık yüzlü odacı, o şef, o sıska daktilo kız, şişko daire müdürü. Bir yığın evrak. Gelenler gidenler. Dairenin tozlu uyuşuk, insanın içinde aydınlık, umutlu ne varsa, hepsini karartan havası. Bir saat sonra o ayrı dünya kaybolmuştu bile. Yalnızca şu çirkin, anlamsız, her zamanki hayat vardı. Gündelik yaşamının endişeleri... Öğleyn eve ne götürecekt? Aylığının arttırılması için müdüre bugün de bir şey demeyecek mi? Karısı bunu her gün hatırlatıyordu. Eve öğle yemeğine yumurta, portakal alması gerek. Zeytinyağı, Urfa. Her günkü gibi öğle yemeğı. Tatsız gürültülü. Karısı uykusuz, yorgun; her gün biraz daha şişman, çirkin... Salıncaktaki kızın çığlıkları, kaynananın içinden pazarlıklı sözde müşfik tavırları, küçük oğlanın okul hikâyeleri. Kendisi gibi öğle yemeğini evde yiyen o memur karı-koca ile apartmanın kapısı önünde bir dakikalık hatır sorma faslı. Hepsi bilinen, hiçbir yeniliğı olmayan şeyler. Bir dişlinin hep aynı sürekli sonuçsuz dönüşü gibi.

Dairede iş çoktu. Müdür bir evrak için düindenberi sıkıştırıyordu. Koca bir dosya kay-

bolmuş. Suç onda mıydı? Bilmiyordu. Birkaç gün önce o dosya masasındaydı, işi bitmişti. Onu götürüp şefe verdi mi? Bunu pek bilmiyor... Evvelki gün, Müsteşar bey sabahtan tefişe gelmiş, saat dokuzu bir dakika geçiren memurlar imza kâğıdını bulamamışlardı. Ama o sekiz kırk beşte odasındaydı. O heyecanı, telâşı, korkuyu dıştan da olsa yaşamıştı. Müsteşar, Genel Müdür, Daire Müdürü, Bölüm Şefi hep beraberdiler. Galiba Müsteşar sabah karanlığında gelmişti. Ortalığın temizliğine kadar bakmıştı. Saat dokuz buçukta odaları gezdiler. Nuri masasına bir yığın kâğıt sıralamıştı, elinde kalem bir şeyler yazıyordu. Müsteşar girince ayağa kalktılar, eliyle oturmalarını işaret etti. Masaların arasından geçtiler, çıktılar.

Nuri, bu Müsteşar da bizim gibi bir insan mıdır? diye düşünmüştü. Ömründe daireye beş dakika gecikmemiş mi, gecikmez mi? Akıllı fikri sabahtan akşama kadar hep işinde midir? Hiç o, muhteşem masasına dirseklerini dayayıp pencereden dışarısını seyretmez, düşlere dalmaz mı? Doğrusu ya, onun çift kapılı odasında ne yaptığını kimse bilemez. Belki şimdi çekmecesinden bir defter çekmiştir, şiir yazıyor: «Çek'li bir kelime... Çekecek.» O yüzü gülümseme nedir bilmeyen adam! Ya da bloknotta, o önemli buluşmaları not ettiği satırların altına Genel Müdür'ün veya Bakan'ın

sakallı bıyıklı, karikatürlerini çiziyor. Ya da kartonun altından gazete sergilerinde göz çeken açık saçık resimli Titter, White gibi dergileri inceliyor. Elinde pertavsız. Şu açık mayolu, şu sarışın dilber... Acaba hangi dünyaların yarattığı? Nasıl da divana uzanmış, bacakları gergin. Birini gözü ısıyor. Özel kalemdeki o kocaman gözlü kız soyunup dökünse buna benzemez mi?.. Çifte kapılı odanın ötesinde memurlar, iş-güç sahipleri bekliyorlar. Müsteşar beyin hayalleri çalışır durur.

Nuri'yi müdür çağırttı. Önünü ilikleyip içeri girdi. Bodur herif koltuğuna öyle bir yayılmıştı ki.

«Nuri bey,» diyor; «o dosyayı arkadaşlar bulamadılar. Salıdan beri sizde olacaktı! İş aceleydi biliyorsunuz.»

Nuri cevap vermedi. Çekmecesinde dosyayı saklamıştı, masasının üzerinde duruyordu. Sonra ne oldu? Müdür akşama kadar bulunuz diyor. Akşama kadar! Nuri döndü, yerine oturdu. Dosyayı hatırlıyor. İçindekileri de biliyor, işi bitmişti. Ne zaman mı? O çok hayal kurduğu günlerde ne yaptığını hatırlayabilir mi? Çok hayalleri olmak da ne kötü! Gerçek hayatın dışına çıkar o anlarda sanki. Oturduğu yeredir, çevresi hep o bildik çevredir, ama o başka bir dünyaya uçup gidivermiştir, orada yaşamaktadır. Hayal etmeyi çoğu defa gerçekten üstün sayardı. Gerçek de-

dikleri neydi ki zaten! «Var olan bir nesne» derken ne anlaşılırdı sanki. Şu sigara, şu kibrit elini değdiğin, katılığını duyduğun için var da o hayal ettiğin insanlar, ülkeler, sevinçler, anutluluklar yok? Belki şu masa, kâğıt, paket de yoktur! Nasılsa şu anda önünde duruyor bunlar. Ya da sen durduğunu sanıyorsun! Öyle bir an gelecek ki, bunların hepsi de yok olup gidecek. Var olduklarına kimseyi inandıramıyacaksın. Öyleyse ne önemi var şu anda olmasının? Hayallerde de, yaşandığı sürece her şey var gibi geliyor ya insana!..

Nuri için hayalle gerçek birdi. Ya gerçek diye bir şey yoktu. Bütün hayat, bütün olaylar, insanlar birer hayal oyunuydu. Ya da hayaller yaşamakla, şu gündelik hayatı sürdürmekle birdi. O dosyanın geldiği gün.. Evdeki üzüntüler. Küçük kızın gece yükselen ateşi. Doktoru getiriş. Sabahlayış. Sonra daire... O malum suratlar. Bir an dosyanın üzerine kapanıp uzaklaşmıştı. İlk gençlik yıllarına doğru. İstanbul'un bir gazinosundaydı. Marmara'yı tepeden seyreden bir yerde. Bir kızı bekliyordu. İki saat geçmişti, gelmemişti. Bir paket sigarayı yarılamıştı. Hava açıktı o gün, âdeta saydamdı gök. Marmara, sularında ellerini yıkayacak kadar yakındaydı. O kız gelseydi!.. Seviyordu o kızı. Dünyayı uğ-

runda yıkabilirdi. Evlenecekti onunla. Çocukları olacaktı. Belki bir kış gecesi biri hastalanacaktı. Nasıl beraber sabahlayacaklardı başı ucunda! O kızı bir daha hiç görmedi. Kız sonra başkasıyla evlendi. Nuri de daha sonra eskidenberi tanıdığı başka bir kızla. Çocukları da oldu. Biri hastalandı. Tıpkı o güz akşamı kurduğu hayallerdeki gibi. Ama tatsız bir gece geçirdiler. Karısı demediğini koymadı. İhmalciliğinden, az aylığından, evlendiğine çoktan pişman olduğundan. Bakışlarında ne aşk, ne şefkat vardı. Sadece hayata karşı, kendi kaderine karşı kin!.. Kaç yıl oldu? Bu bakışların değişmesi ne zaman başladı? Önceleri böyle değildi. Karısını seviyordu, gerçekten seviyordu. Ondan uzaklaşınca, onu uzaktan düşününce seviyordu. Aralarında görünmeyen bağlardan biri, en önemlisi kopmuştu. Başka bağlar da vardı. Onlar olmasa da olurdu. Artık alışkanlığa, kurulu, yıkılması zor düzene dayanan bir ruh halinin içindeydi. Nasıl başladı bu? Belki de yıllarca önce. Birden yıllar hatırlanması pek uzun göründü. Oysaki hepsi de bir çırpıda geçiverdiler. Üzerinde fazlaca durmadan duyguların, kelimelelerin, derinliğine inmeden hayatını yaşıyordu. İş, ödevleri, evi, çocukları.. Karısı!.. Bütün kadınlar gibi bir kadındı artık. Rasgele evlenmişlerdi. Yemekler pişirmiş, elbisesini ütölmüş, geceleri onunla uyumuştı. Uzaklarda ka-

lan bir başka insan, bir sevgiliyi hatırlıyordu. O, bu insan mıydı? İnsan burada da gerçek denilen şeyin oyununu buluyor. Şimdi bu iki insanın hangisiydi gerçek olan? Demek ki ikisi de ayrı ayrı kişiliklerdi. Aşk buydu demek?.. Başkasını sevseydi, onunla evlenseydi sonuç gene böyle olacaktı. Örneğin, o gazinoda beklediği kız, zamanında yetişmiş olsaydı!..

Anılar üşüşüverdi. Oda arkadaşlarından biri seslendi:

«Dosyayı arıyorsan, o bende yahu, unuttun mu?»

Dosyayı aldı. Kenarı buruşmuş bir karton parçası. İçinde sanki bir hazine gizliymiş! Koridora çıktı. Saata baktı, 11. Ne çabuk öğle olmuş. Hiçbir iş de görmedi bugün. Belki de pek çok şey yaşadı. Bütün hayatın anlamını. İki saatta. Koridorda dizi dizi kovalar. İçlerinde pis, tozlu, bulanık, sular. Su bile sayılmaz bunlar artık. Bir hademe sürüklenircesine koşuyor sözde. Her şey sıkıntı, uyku kokuyor. İki kişi bir kapıda bekliyor. Müdür masasının başında İstanbul'la telefonda konuşuyordu. Bağırılıkça kıpkırmızı kesiliyor. Masasının önünde durdu. Bir kere vurmuş kapıyı girmişti, artık dönüp dışarı çıkamazdı. Müdür konuşmasını uzaktıkça uzattı. İki de bir ona bakıyor, o da elindeki

dosyayı gösteriyordu göz ucuyla. Beş dakika sonra telefonu kapattı. Nuri de onunla birlikte ter içinde kalmıştı. Asık yüzüyle:

«Ne var?» dedi.

«Efendim, istediğiniz dosya...»

Müdür sinirden kekeleydi:

«Sırası mıydı şimdi?»

«İstetmiştiniz.»

«Bırak oraya git.»

Sanki suç işlemişti. Çıktı. Az önce bu dosyanın değeri ölçüsüzdü! Demek değilmiş, müdürün geçici bir kaprisiymiş. Olmayınca değerliydi. elde edilince yok oldu o değer! Nuri; işte her şey böyledir, diyordu. Pencereden baktı. Bahar geliyordu bozkıra.. Parkın ağaçlarında bozkır yeşiline doğru bir gidiş vardı. Beş yıldır hep bu baharları tanıdı. Hep dıştan tanıdı baharı, içine giremeden. Baharlar ona ne bir umut getirdi, ne içinde ölen, hep ölmekte olan bir şeyleri diriltebildi. Sabah işine koştu, akşam eve... Bir karıncanın hayatı belki daha zengindi. Daha şiirli, daha serüvenli.

Odada arkadaşları konuşuyorlardı. Yarın tatildi daireler. Öyle ya, pazar. Herbirinin bugün için bir planı vardı. Havanın güzelliğinden faydalanarak kimi gezmeğe, kimi tiyatroya, kimi sinemaya, kimi ziyarete gidecek. Nuri masasına birkaç evrak aldı. Kendi ni işe vermeye çalıştı. Olmuyordu. Gözünün

önünde hep bir karınca yürümeye başlıyordu. Sessiz bir karınca. Kimbilir karıncanın hayatı ne güzeldi, ne harikulâdeliklerle doluydu! Tehlikeler, umutlar, bol bol hayaller. Bir insanoğlunun hayatından daha anlamlı. Daktilo makinesi tıkırdıyordu yan odada. Acayip bir mors işareti veriyor gibiydi. Anılarsa, hayallere derinlik katan işaretler.

Nuri o bodrum katını düşündü. O sarışın genç kadını. Şu anda mutfaktaydı herhalde. Yemek hazırlıyor. Kocasını da Nuri gibi biri olmalı. Silik, önemsiz başkent binlerce küçük memurundan bir tanesi. Belki de tanıyorlardı birbirlerini?.. Bir yanda rastlaşmışlardır. O apartmanın bile ne zaman yapıldığını bilmiyor. Her sabah geçip döndüğü o tozlu, çamurlu arsada ne çabuk yükseliverdi bu yapı! Geçen zamanın boşluğunu daha iyi anlıyordu böyle. Neyin farkındaydı sanki!.. Aylar, günler, insanlar, olaylar!.. Bir zamanlar düzene girmez hırçın bir insandı. Anarşistti bir bakıma. Kendi iç dünyasında düzenler kurulup yıkılan, isyanlar kopup sönen bir ihtilâlcisi. Dıştan herhangi bir insanın görünüşü altında. Zamanla bu asi kişiliğini hayatın rüzgârları farkına bile varılmadan yitirip yok etmişti.

Şimdi o sarışın gene küçük mutfağındaydı. Öğle yemeğini pişirmişti. Havagazı önün-

de terliyordu. Sevdiği veya sevmediği bir erkeğin gelmesini bekliyordu. Ellerinde yiyecek paketleri ile kapıdan girecek kocasını. .Bundan sonra o pencerenin, o ev içinin bütün merakını, ilgisini üzerinde toplayacağını kuruyordu. Sanki dümdüz, bomboş, hayatında tatlı bir esin çıkıvermişti. Çiçekli meyve ağaçlarını, ürperten hafif bir rüzgâr. İçindeki bezginlik, yorgunluk duygusunun o yeşil önlüklü kadını düşününce kaybolduğunu farkettiler.

Oda sigara dumanı doluydu. Kadın oda arkadaşı pencereyi araladı. Bahar yoldaydı, ama gene de soğuk bir şeyler vardı havada. Pencerenin dışında asfalt cadde olanca parlaklığıyla uzanıyordu. Odada üç arkadaşı, operadaki «Rigoletto» temsilinden bahsediyorlardı. Biri güzel sesli bir artisti, övüyor; öteki tam tersini söylüyordu. Bir Bakan'ın otomobili geçip gitti önlerinden. Hepsi pencereye atıldılar, ama içindekini göremediler. Saat 1'e geliyordu. Neredeyse zil çalacak. Nuri birden dışarıda olmak istediğini duydu.

Eve gitmek, çocukları, karısı ile gürültülü sofraya oturmak, her günkü gibi, yıllardır süregeldiği gibi aynı yollardan, aynı arkadaşlarla geçmek değildi özlediği. Yalnızca dışarda olmak, yollardan öylesine geçmek is-

tiyordu. Belki o pencere gene açıldı. Sarışını mutfakta bir kere daha görebilirdi. Niye hep o kadını düşündüğüne Nuri birden şaşıtı. Onu bir an görmüştü sadece. Ömrünün tek bir ânına sığıyordu o insanın varlığı. Ama niye hep o var önünde, ardında? Belki, dedi, benim o eski şiir denemelerimde, uzak hayallerimde tanıdığım, sevdiğim hep oydu. Şimdiki hayatı asfalt bir yol, uzanıp giden tertemiz bir bulvar gibi göründü önüsıra. Çankaya'ya uzanan cadde gibi. Hep birtakım gerçeküstü gölgelerin ardından koştum. Elimi uzattım, gölgeleri tutamadım. Hepsi kayıp gittiler. Hayaller beni aldattı. Yolum çıkmazlarda dolaştı, ne yaptığımı bilmeden bir şeyler aradım, bir şeyler yaptım. Sonuç: 300 lira aylıklı küçük bir memur. Nuri Kayalı, iki çocuk babası, gözü duvardaki saatta, kulağı paydos zilinde bir insanoglu...

İKİ

VIYANA VALSİ'nin havasına uyarak odanın içinde iki üç adım attı. Sanki uzakta kemanlar çalıyordu. Eskiden gördüğü bir filmi hatırladı birden. Büyük Vals. Johann Strauss vardı. Bir de sarışın bir kız. Viyana ormanlarında sevişiyorlardı. Bu vals o filmde duymuştu ilk defa. Uzun zaman unutamamıştı. Beyaz elbiseli o sarışın kız düşlerine girmişti. Sanki kendisiydi o. Hep öyle süslü salonlarda verilen balolara gitmeyi, fırıl fırıl dansetmeyi, kibar giyimli erkeklerle tanışmayı kurmuştu. Bu hayalleri o küçük, harap ahşap eve, her adımda depreme tutulmuş gibi sarsılan sofraya, rutubet kokan odalara sığdırmak kolay değil öyle. Ama Nedret kafasının içinde ge-

çenleri, gene kafasının içinde biçimlendirdiği bir dünyada yaşatmanın sırrını biliyordu. Bunu kimseden öğrenmemişti. Kendiliğinden bulmuştu. Küçük yaşından beri yoksunluklar, fakirliğin üzüntüleri, umutsuz düzeni içinde onu yaşatan hep bu hayal gücü olmuştu. Öyle ki, ne içinde yaşadığı tozlu, çamurlu mahalle, ne o yılışık delikanlılar, ne yeni bir dünyaya gitmek sayılan şehrin içinde dolaşmak zorluğu, ne sarhoş bir üvey babanın, biçare bir ananın hayatı karartan çirkinlikleri, onun bu hayallerine engel olamıyordu. Bir dergi yaprağından, bir resimden, bir roman parçasından, bir gramofon plağından, bir bulut gölgesinden hayatın dışına çıkabiliyordu. Yaşamın çirkinliklerini görmez oluyordu. Ne varsa hepsi on yedi yaşındaki genç bir İstanbul kızına yakışacak kadar güzel şeylerdi. O, hayatının dışına çıkacak güce sahipti, hep öyle kaldı.

Ama vals bitip de sıkıcı bir konuşma başlayınca gerçek hayata, gündelik yaşamın içindeki kişiliğine döndü. Yeryüzünde yalnız bir genç kadındı. Yılların üstüste koyduğu hayaller, avunmalar, kişilikler, mutluluk istekleri müzikle beraber sona erdi. Gerçekte olduğu gibi, kendini düz, basit tavanlı bir odanın ara caddeye bakan penceresi önünde buldu. Basma bir elbise vardı sırtında. Eski bir çiçekli basma. İstanbul'dan alınmış, onun izlerini taşıyan. İçinde bulunduğu oda, hem mi-

safirini aldığı, hem oturdukları, hem de yemek yedikleri yerdı. Bir uydurma divanla iki kapalıgarşı koltuğu. Bir de kapı önündeki puf. Bu pufun üstüne oturup karşıki okulun bahçesini seyretmeyi, gelip geçenlere bakmayı çok severdi. Kışın akşam erken olurdu. Bu dar sokaklar farkına varılmaksızın loşlaşıverirdi. Saat henüz beşe gelmemiştı. Kocasının eve gelmesi yarım saat sürerdi. Oldukça uzaktaydı şirket. Bazan bu yarım saatlık zamanın hiç bitmemesini isterdi. Bu loş zaman parçası, olanca hüznü, buruk tadıyla sürüp gitmeliydi. O, akşama kadar binbir düşünceyle, iskonto, faiz hesaplarıyla kafası altüst olan adam, yorgun adımlarla ancak saat altıya doğru eve varırdı. Nedret yemek masasını çoktan hazırlamış olurdu. Adam elini yüzünü yıkar, sofraya başına geçerdi. Çok az konuşurlardı. Bazan Nedret de kapardı dudaklarını sımsıkı. Sıra-tını asardı. Sadece tabakları doldururdu, yer veya yemezdi. Bazan da on sekizindeki bir genç kızın sevincini, mutluluğunu yakışmaz bir yama gibi kendine yapıştırmak isterdi. Gazetede okuduğu gülünç bir haberden, komşuların dedikodusundan, sokaktan geçen rüküş bir kadından, bakkaldan, kasaptan, bir film ilânından söz açardı. Çocuklaşırdı. Gülerdi olmadık yere. Karşısındaki, çatık yüzü biraz aydınlatmak için... Çok defa başaramazdı bunu. Suç erkekte de değildi. Kötü bir insan olmak-

tan uzaktı. İyiydi, karısını seven bir erkekti. Ama istese de istemese de yorgun düşmüştü hayatın zorluklarıyla. Yaşamanın sevincini karısına tattıramazdı. Gülmesini beceremezdi örneğin. Gülmeye kalkışsa daha çok çirkinleşirdi, daha çok bayağılaşırdı. Nedret o zaman, onu gülmeye zorladığına pişman olurdu. Vazgeçerdi, sözü değiştirirdi. İçinde bulundukları alt katın duvarları dört yanından birbirine doğru sıkışmaya, çökmeye, darlaşmaya başlardı birden. Kocasını eline gazetesini alıp köşe divanına çöker. Belki bir saat durmadan okurdu. Bu zaman içinde Nedret mutfaktaki işlerini tamamlar, yıkanır gelirdi. Kocasını o zaman nasılsa konuşurdu. Ne yaptığını, günü nasıl geçirdiğini sorardı. Sonra şirketten bir iki haber verirdi. Susarlardı. Korkunç bir işkenceydi bu susuş. Sessiz dakikalar geçip uzadıkça korkunçluğu daha da artardı. Şu iki insanın, şu kırkını aşmış yorgun, bezgin erkekle, şu akranlarının henüz fakülte sıralarında veya çaylarda, balolarda yakışıklı erkeklerin kolları arasında dansettiği genç kadının bir arada geçen hayatlarındaki çelişiklik ortaya çıkıverirdi. İkisi de sanki karşısındakinin böyle düşündüğünü okurlardı. Susuşları uzadıkça uzardı. Bir buçuk yıldır nice geceler gündüzler böyle gelip geçti. Gelip geçecek nice günler, geceler de vardı daha.

Kapının zili hayallerini parçaladı. Bir, bir daha. Nedret, «Bu Sevim olmalı,» dedi içinden. Bu aceleci, heyecanlı kapı çalışması ancak ondan beklenebilirdi. Sevim, onun için varoluşun bütün anlamı. Bütün çocukluğu, gençliği, özlediği, erişmek istediği ne varsa o demek. Ta kenar İstanbul mahallesinden Ankara'nın Yenışehir'ine kadar birçok ortak bağlarla, ortak hayallerle, anılarla bağlı olduğu bir insan, bir dert, bir sır yoldaşı, bir dost. Yeryüzünde kendine kendinden daha yakın bulduğu insan. Radyoyu kapattı, bir fırlayıştaki kapıyı açtı. Sevim'di. Dost havasını içeriye taşıdı. Onu kucaklayıp, pencere önündeki koltuğa kendini bıraktı. Karşılıklı oturdular.

«Nerdesin günlerdir?» dedi. «Olur mu bu kadar ihmal canım. Korktum vallahi, hasta mısın diye?»

Sevim:

«Vallahi,» dedi, «hastadan da beterdim aslını ararsan.»

Sonra sözü değiştirdi:

«Kocan bu akşam erken mi gelir?» dedi.

«Bilmem, hiç belli olmuyor. Bakarsın, ıyı çıkar gecikir.»

Sevim hep ortaokul son sınıftaki haşarı, yaramaz kızdı. Nasıl arka sırada oturup arada bir sıranın altından cetveli uzatır, gıdıklardı! Eğilir kulağına komik sözler söylerdi! Boş geçen derslerde kürsüye çıkıp, gelmeyen

öğretmeninin taklidini yapa yapa onun yerini alırdı! İşte hep öyle. Hep öyle kaldı. Hayatı hep o açıdan, o hasarı, sevinçli, yaşamayı seven, güler yüzlü küçük bir kızın açısından gördü. İşin güzeli, hayatı kendine, mizacına uydurdu da. Daha okul sıralarından beri düşleri gerçek şeylerdi. Katı, elle tutulur, gözle görülür şeyler isterdi. Olmayacak hayalleri yoktu. Hep paralı bir koca düşünürdü. Zengin bir koca, ama ister yaşlı olsun, ister bu-nak. «Hayatta insanın karnı tok, sırtı pek ol-malı,» derdi. «Gerisi kendiliğinden gelir.»

Nedret'in okuduğu romanlara takılır, git-tikleri filmlerde hep gülünecek, alaya alınac-ak yönler bulurdu. Kara gözlü, fıldır bakışlı, cin gibiydi. Hoş kızdı. Okul dönüşü arkalarına takılanlara, söz atanlara karşılıklar verirdi, dilini çıkarır, göz kırpardı. Ortaokul sıraların-dayken aynı mahallede oturuyorlardı. Sevin'lerin evi, Nedret'lerinkinin arkasına düşerdi. Arka pencerelerden birbirleriyle konuşurlar-dı. Evler o kadar yakındı ki, ellerini biraz da-ha uzatsalar birbirlerini tutabilirlerdi. İkinci Dünya Savaşı'nın en zor yıllarını yaşıyorlar-dı. Sıkıntıların içinde hayata pencerelerin ar-kasından gülüyorlardı. Ne ekmek sıkıntısı, ne savaş endişesi vardı onlarda. Birinde kaba gerçeğe yakından yakına bağlı, birinde ger-çekle hiç ilgisi bulunmayan istekler, hayaller yaşıyordu. Genç kızlığa doğru yol alan bir gi-

dişin sevinci içinde kendi ölçülerine hayatlarının boşluğunu, bulanıklığını unutuyorlardı. Önlerinde bilinmedik bir dünya duruyordu. Gelecekte saklı neler neler vardı? Aşklar, mutluluklar, zenginlikler, yücelikler! Nedret o on dört, on beş yaşlarında elinde «**Dudaktan Kalbe**» romanıyla pencere önünde kitap okuduğu anları, Sevim'in her sözünde yeniden yaşıyordu. Zaten o eski güzel günlere Sevim'in bir bakışı, bir sözü ile dönebildiği için, onu bu kadar çok seviyor, arıyordu. Şimdi karşısına geçip sokağı seyreden bu kadın mıydı o on beş yaşındaki sınıf arkadaşı? Pencereden camı vurup onu çağıran, Nedret'in elindeki romanı görünce yüzünü buruşturup eliyle, «Nah sana!» der gibi nanik yapan, o yerinde duramayan, kıpır kıpır kız? Nedret, Sevim'i hep o eski halleriyle hatırlıyordu. Hatırlamak istiyordu. Zorluyordu buna kendini. Hayatın hep güzel yönleri kalmalıydı kişinin belleğinde. Çirkinlikler, acılar, bayağılıklar atılıp, unutulmalı. Yaşanmamış gibi olmalıydı! Ama unutulması gereken şeyler de o kadar çoktu ki!

«Bizimki,» dedi birden Sevim, «Şüphelenmeye başladı galiba.»

Bu sözleri hiç de büyük önem taşımayan bir konuya aitmiş gibi öylesine söyleyivermiş-

ti. Yeni diktirdiği bir mantodan, bir pabuçtan bahseder gibi. Belki yeni bir pabuç, bir manto onun için çok daha önemli şeylerdi. Elbette öyleydi. Ama Nedret ürperdi, ürktü.

«Ne diyorsun Sevim?» dedi. «Sahi mi? Nerden duymuş, kimden?»

«Kimden, nereden duymuş bilmem. Daha doğrusu bilip bilmediğine de pek emin değilim. Ama şüphelendiğini sanıyorum.»

«Nasıl anladın bunu?»

Sevim çantasını açtı. Gelincik paketini çıkardı. Bilirdi Nedret'in içmediğini, uzatmadı bile. Kendisi için bir tane çıkardı, yaktı. Ufacık odanın içinde ipince bir duman dalgalanmaya, sonra tavanda birikmeye başladı. Nedret, onun sinemalarda göre göre tanıdığı o «meş'um» kadınlar, vampirler gibi bacak bacak üstüne atıp gözlerini boşluğa dikerek sigara tütürüşünü düşünürdü hep. Bir Marlene, bir Viviane Romance gözünün önüne gelirdi. Biraz tombul vücudu, siyah gözleriyle daha çok Viviane Romance... Son filmini, birlikte gördükleri son filmi hatırlıyordu. «Cebelitarık Casusu». Okuldan beş altı arkadaş birlikte gitmişlerdi. Artık günlerce sınıfta, mahallede Sevim, Viviane Romance'ın pozlarını, gülüşlerini taklit etmişti. Gene öyle, sanki sinemadan çıkıp bir İstanbul akşamında Fatih'ten Karagömrük'e doğru yürüdükleri andaki gibi. Sağdan soldan kız ardında koşuşan semt deli-

kanlılarının attıkları sözlere hemencecik karşılık yetiştiren o cin gibi kız. Hayatta hep gülmek, eğlence konusu bulmak niyetiyle bakan insan.

«Nedim artık Ankara'ya yerleşti,» dedi birden. «Hep burada kalacak.»

«Ya,» dedi Nedret.

Desene işin içindeki iş buymuş! Zaten deminden beri Sevim'de hep bir şey, umulmadık bir söz söylemeye hazırlanan, ama bunu hep geciktiren bir insan hali vardı. Nedim!.. Bu biraz da Nedret'in kendi serüveni demekti. Sevim'in gerçek serüvenlerini kendi hayallerinin yarattıklarıyla öylesine karıştırmıştı ki, çoğu defa Nedim onun kendi hikâyesinin bir kahramanı haline girerdi. Daha o zamanlarda Nedim, yalnız Sevim'in bir flörtü, serüveni, aşkı, anısı değildi. Nedret'in de her bölümüne karıştığı, uzaktan yakından kendi öz serüveni haline getirdiği bir anısıydı. En sıkıntılı anlarında bile onların aşkını düşünüp avunduğu, dünyayı değişik, güzelleşivermiş bulduğu olurdu. Şimdi bütün o anları hatırlıyor. Ortaokul sıralarında başlayan bir tanışıklık. Yıllarca süregelen bir aşk, Nedret de, Sevim kadar Nedim'e yakınlık duymuştu. Buna

yakınlık adını veriyordu. Başkası aşk da diyebilirdi açıkca. Akademi öğrencisine karşı duydukları içinde açıklanmadan kalmıştı. Belki de bile bile bu duygunun üzerinde durmak istemedi. Onu yalnız yakın bir arkadaşın sevgilisine karşı duyulan bir yakınlık, bir dostluk gibi kabullendi. Sevim'in serüveni içinde, yaşayan bir insan oldu. Aşklarının sır ortağı, tanığı.

«Hep Ankara'da kalacakmış. Eve telefon etti. Neyse hizmetçi ilkin farketmedi. Kocam içeriki odadaydı. Ne yapacağımı bilemedim. Evime gitmezsem her gün telefon edecekmiş. Biliyorsun, onu son görüşümde bu işin bitmesi gerektiğini söylemiştim. Kabul etmemişti.»

Sevim böyle diyordu. Kelimelerde kalan duygulardı bunlar. Hatta anlattıklarının önemi, sıkıntısını karşısındaki kadar yaşamıyordu bile. Sanki basit sözlerdi, her gün olup biten şeylerdi. Kendisi onun yerinde olsaydı? Olur muydu? Bir an Nedret, elinde sigara, kayıtsız baş sallayışları, omuz kırıışlarıyla karşısındaki kumral kadının yerine geçiverdi. Bodrum katında yaşayan herhangi bir muhabbecinin karısı değildi. Ömrü yararsız, sonuçsuz hayallerin tuzağında erimemişti.

Gençliğini, kadınlığını gerçekten duymuştu. Hayatı adım adım tadarak yaşamıştı. Öyle geçirmişti. Nice gönül oyunları, önemli veya önemsiz serüvenler... Kadın-erkek ilişkilerinin her çeşidini tatmıştı. Şimdi de şehrin ünlü bir doktorunun eşiydi. Her gün rahatı, huzuru vardı. Kocasını emrindeydi. Ama onun içindeki şeytan uyumuştı, ölmemişti. İlk fırsatta başını kaldıracaktı. Gençliğinin, hatta çocukluktan ilk çıkış yıllarının sevgilisi, kendisini taparcasına seven, onun hayaliyle yaşayan bir genç adam vardı. Öyle bir erkeğin varlığı kendisini mutlu kılmıştı... Ama onu gerçekten sevmemişti. Sever gibi olduğu bir süre vardı. Onunla bütün hayatını kurmak istemişti. Hayallere kendini bırakmamıştı. Kadın, kendini mümkün olduğu kadar pahalıya satmalıydı. Başka ufak tefek oyunlarda olduğu gibi, Nedim'in büyük aşkından da kendini kurtarmasını bilmişti. İsteddiği zaman yaklaşmıştı, istediği zaman çekilmişti. Ona verdikleri, onun aldığı, kendisinin isteyerek verdiği şeylerdi. O kadardı, o ölçüdeydi. Ama şimdi bir iç hastalıkları uzmanının karısı, beş yaşında bir çocuk anası olduktan sonra Nedim yeniden ortaya çıkmıştı!

Hem bu defa yedi sekiz yıl önceki hayal-sever Akademi öğrencisi, hayatın gerçeğinden ürken insan halinden çıkmış bir kişilikle. Nedret, birden üzerine koskoca dağların, taşların

yıkıldığını sandı. İçinden çıkmaz bir yığının altındaydı. Neyse ki, Sevim karşısındaydı. Bu serüven kendisinin değil, onun serüveniydi!.

«Sen de biraz ileri gittin,» dedi. «İstanbul'da ona fazla yüz verdin. Buraya gelişlerinde de onunla buluştun. Düşünmeliydin...»

Sonra, «Hem ona yaptıkların...» diyecekti, vazgeçti. Kendisi herhalde onun gibi davranmazdı. Aşkı duyar, duyururdu. Hayatını aşkının emrine verirdi. Ama Nedret aşkı tanımadı bile.. Hep soyut bir kavram olarak bildi. Bu anlamda aşkı soyut bir nesne olarak tanımişti elbet. Hatta aşkı yaşayanlardan pek çoğu, onun kadar bu duyguyu olanca genişliği, ayrıntılarıyla bilemezdi. O aşkları, sevgilileri, hep iç dünyasında yaşattı. Gerçek aşkları bunlardı. Bazı ufak tefek önemsiz serüvenleri de vardı. Ama serüven bile denemezdi onlara. Ancak bir aşk başlangıcı, bir hoşlanma duygusu. Özleyiştten gelen, gerçekten yaşanmışa benzer bir şey. Ama şimdi gerçekten bir erkek, bir sevgili tanımamış olmanın, eline geçen fırsatlardan yararlanmamanın buruk acısını duyuyordu. Yaşanmamış anlar gitmişti. bomboş. Boşluğunu o anlar elinden kaçtıktan sonra anlamıştı. Yıllarca yeryüzünde

eşi olmayan bir aşkı özleyerek, bekleyerek yaşamıştı. Sanki Nedret'in hayatı umulmadık bir aşkın kişisiyle aydınlanıverecekti, ışığa boğulacaktı. Ama sonunda hayaller onu gerçeklerin en katısına sürüklemişti. Hiçbir zaman aklından geçirmediği bir şey olmuştu. Yirmi bir yaşındayken kendinden en az on sekiz yaş büyük bir adamla evlenmişti. Yer üstünde sayısı milyonları aşan mutsuz, sıkıntılı, yalnız bir hayatı yılların uzunluğunca sürdürmeye mahkum kadınlardan biriydi. O kadar...

«Bahçelievler'de kalıyormuş. Hep Ankara'dayım artık, diyor. Beni evine çağırıyor. Önemli şeyler söyleyeceğim sana, diyor.»

«Aman fazla yüz verme.»

«Bir daha telefon etme. Rahat bırak beni dedim.»

Ama söylediği sözleri içten düşünmüyor gibiydi. Boş kelimelerdi dedikleri. Nedret, arkadaşının sözlerini asla yerine getirmeyeceğini biliyordu. Bugün, yarın, emindi onun evine gideceğine. Belki de şimdiye kadar çoktan gittiğine... Bütün bunların onun için ne üzüntü, ne de endişe verici şeyler olmadığına. Gene de Sevim'in ne etse, ne yapsa kötü olmayacağına, kötülük edemeyeceğine inanıyor-

du. O ne yapsa, hep o şımarık, dost, hoppa, kalkık burunlu, neşeli, alaycı kızdı. Hep öyle kalacaktı.

«İleri gitme Sevim,» dedi. «Sonu iyi olmaz vallahi.»

Sevim sigarasını söndürdü. Hamdi'nin gelmesi gecikmişti. Sokaklar kararıyordu. Karşiki okul binası gölgeler içindeydi. Sevim kalktı. Dudaklarında alaycı bir kıvrılış vardı.

«Aman,» dedi, «usandım bu şehirden. Sıkıntı, sıkıntı. Şimdi bir de Nedim çıktı başıma. Bari kocan gelmeden gideyim. Şimdi onunla da çene çalmak lâzım. Hem benden de pek hoşlanmıyor sanıyorum. Yalan mı?»

Nedret'e baktı. O da başını yere eğdi. Öyleydi gerçekten. Bir şey dememişti kocası ama, halinden belliydi bu arkadaşlıktan hoşlanmadığı.

«Yok,» dedi, «yok öyle bir şey.»

Kapıya kadar onunla çıktı. Sevim sokakta ufala ufala uzaklaştı. Sonra yeni yanmaya başlayan sokak fenerlerinin gölgeleri onu sildi. Nedret bahçe duvarına dayandı. Etrafı seyretti. Apartmanların bütün lambaları yanmıştı. Karşiki binalar geceyi delik deşik ediyorlardı. Birkaç sokak ötedeki caddeden otobillerin, trolleybüslerin uğultusu geliyordu. Başka ses yoktu. Havada bir durgunluk var-

dı. Nedret yaklaşan akşamın ortasında kendini dinledi. Özlediği ne varsa hepsinden uzaktı. Şu koskoca şehirde yalnızdı. Bir bildiği, bir tanıdığı vardı, kocası. Hayat denen karışıklık içinde. En yakını olan insan şimdi çok uzaktaydı ona. Yer üstünde en yabancı insan birazdan evine eli paketler ve kesekâğıtlarıyla dolu gelecek erkekti. Bir yabancıydı. Tıpkı geçen sabah mutfağın penceresinde bir an içinde gürdüğü o üzgün insan gibi. Hiç fark yoktu aralarında. Birini aylardır tanıyordu. Gecesi gündüzü beraber geçiyordu. Vücudunu ona veriyordu. Ötekini ise bir an boyunca görebilmişti. Pencereden gördüğü o acı bakış içinde yer etmişti. Yalnız boş, ışısız anlarında o üzgün yüzü hatırlıyordu. Bir daha görmemişti. Herhangi bir insandı işte. Belki kendisi gibi yalnız, düşsever biriydi o da.

Sokaktan yorgun argın insanlar geçiyordu. Bitkin adımlarla bir eve, bir yuvaya giden insanlar... Hiçbirinde mutlu görünüş yoktu. Sanki hepsi de bir felâketten artakalmışlar! Bir yangından, bir depremden kurtulmuşlar. Öylesine bezgindiler, perişandılar. Bir gölge, okulun alçak duvarı yanında durmuştu. Lambanın yanındaydı. Işık tam arkadan vuruyordu. Adam gölgesiyle bir bütün haline giriyordu. Nereye baktığı belli değildi. Nedret, o loş köşede duranın geçen sabahki mahzun insan olduğunu sandı. O olmalıydı. İçinden arzuladı

bunu. O da ona uzun uzun baktı. Gecenin içinde iki bakış nereye baktığını bilmeksizin karanlığın içinden birbirlerine doğru uzanıyordu. Bir ara kimsenin geçmediğini, şehrin uğultusunun kesildiğini sandı Nedret. Zaman durdu. İlerlemedi. Tek bir an uzadı, uzadı. Hüzünlü geceye o uzak gölgeden bir şeyler karıştı. Gece Nedret'e bir şeyler taşıdı. Sonra karanlık gittikçe koyulaştı. Uzak gölgeler silindi. Nedret, o muydu diyordu; o mahzun insan mı, o benim ilk gençlik hayallerimde yaşayan, varolması imkânsız insan?.. Birdenbire yeryüzüne, onun için, onu aramak için inmiş olamaz mı? Gelip de onu bulamaz mı? Olamaz mı bir defacık da olmayacak gibi kabul edilen şeyler? Gerçek denen şeyler bir defacık, bir defacık da düşlerden doğamaz mı? Karşıdaki apartmanların daracık pencerelerinde oynayan gölgeler vardı. Belki de biri oydu. Onun insanı. Sokakta dakikalardır durduğunu unuttu. Birden bir ses:

«Nedret,» dedi, «ne işin var burada? Bu serin havada?»

Serindi. Hatta soğuktu bile. Kocasının sözleriyle üşüdüğünü duydu birden. Elinden paketleri aldı.

«Çok,» dedi, «seni çok merak ettim. Niye geciktin bu kadar?..»

Adam yorgun bir sesle:

«Bugün iş çoktu,» dedi.

ÜÇ

SİNEMANIN önündeki insan dizisi kaldırımların başına, caddeye kadar taşmıştı. Sokakta kalanlar yağmurun altında birbirlerine sokulmuşlardı. Birinin açtığı şemsiyenin altına ikisi, üçü birden saklanmaya çalışıyordu. Sinemanın radyosu film havaları çalıyordu. Frank Sinatra, Doris Day, Nat King Cole birbirini kovalıyor, baygın havalar Ankaralıların pazar sabahına tatlı bir renk veriyordu. Öğle seansı her zamanki gibi sinemaya büyük bir kalabalığı çekmişti. Karısını, kızını, oğlunu önüne katan buraya gelmişti. Bu öğle seansına aile matinesi denirdi ya, doğruydu. Kalabalık içinde tanıdıklar çıkıyordu. Kimi resimleri bir, bir daha seyrediyor, kimi acele, onu

bunu ite-kaka gişeye sokulmaya çabalıyordu. Karşılıklı iki gişe boyuna bilet kesmekteydi. Az sonra gişenin üstündeki ışıklı yazılar yandı: «Yer kalmamıştır» Ancak üç beş kişilik bilet vardı. Son talihliler biletlerini aldılar. Zil de çaldı. Beş dakika kalmıştı filmin başlamasına.

Nuri turnikeden çıkıp karısına ve oğluna elini uzattı:

«Haydi çabuk,» dedi, «hemen başlıyor.»

Oğlan bir öpüşme resminin önündeydi, annesi kolundan çekti. «Hadisene Çelik.» Nuri sabırsızdı. Önleri sıra içeri giren insanlar vardı. Ağır ağır kapılardan geçiyorlardı. Nuri kontrola biletleri uzattı. Karşıdan bildik bir bakış belirip kayboluvermişti birden. Kalabalık içinde o bakışı bulamadı. Sanki bir torba bilya içinde sevdiği bir tek bilyeyi arar gibi olmuş, eline geçirememişti. Yüzlerce insan arasında aydınlık bir bakış. Yıldırım gibi çakıp geçen bir şey. Nuri bir anda o bakışın tanıdık ve dost olduğunu hissetti. Tanıdık da değildi yalnız. Ondan ileri bir şeydi. Kişinin kendi içinde bazı anlarında varlığını duyduğu bir mutluluk duygusu gibiydi. Sağa sola bakındı. Karısı:

«Bir tanıdık mı Nuri?» dedi. «Aman görmemezliğe gel. Şu kılığımdan utanıyorum. İnsan içine giyecek bir şeyim yok.»

İnsanların akışına kapılıp salona girdiler.

Yerlerini bulduklarında salon karardı. Nemli bir koku içinde yüzlerce insanın nefesi, aksırığı, öksürüğü bir garip bütün halindeydi. Artık sinema büyük bir canavar gibi, tek göz, tek bakıştı. Hatta tek ruh, tek kalpti.

Karısı yavaşça bir şeyler söyleniyordu. Nuri kulak vermedi. Film başlamıştı. Hâlâ yerlerine yerleşenler vardı. Sandalye gıcirtıları, fısıltılar, filmin jenerik müziği. Kalabalık içinde bir görünüp kaybolan o ışıltılı bakış neredeydi? O bakış muhakkak ki sarışınına ait olmalıydı. Öyleyse o da bu sinemada, bu filmi seyrediyor. Etrafta sadece karaltılar vardı. Kadınlar, erkekler. Nuri'nin içinde perdedekinden çok daha başka bir film dönüyordu. Bir apartmanın bodrum kat mutfak penceresinden gördüğü yeşil önlüklü genç bir sarısının başrolünü oynadığı bir film.

Sabahki ilk karşılaşmadan sonra Nuri, o kadını birkaç defa daha gördü. Birinde geceydi, kapının önüne çıkmıştı, kendisine bakmıştı, ya da ona öyle gelmişti. Sanki her akşam yolunu penceredeki tül perdelerin ardından gözetliyordu. Akşamları çatı katının penceresinden şehrin görünüşünü, yakındaki apartmanları, sokakları seyrederdi. Gözden kaçmamıştı evde bu hali. Karısı da, kaynanası

da çoğu defa yanma gelir, onunla beraber bakarlardı. Ama görünen bir şey yoktu.

Yüzlerce yüzlerce ışıklı nokta vardı. Karanlığı delen noktalar. Pencereleer görünmez ve içleri.

«Nereye bakıyorsun böyle?» diyordu karısı.

«Geceye.»

«Ne var gecede sanki?»

Gecede ne mi var! demek isterdi. «Şu nokta ışıkların içinde benim ışığım da var.» Yan sokaktaki apartmanlar tepeden olduğu gibi görölürdü. Sarışın bodrum katının soluk ışığını öteki ışıklardan ayırırdı. Dakikalarca dalar giderdi. O oda da kendi odaları gibi miydi? Sıcak. Boğucu, bunaltıcı bir sıcak. Sıkıntılı, huzursuz. Başını evinden yana çevirmek istemezdi. Bilirdi ki, şimdi karısı karışıklıkları her gün biraz daha artan çatılmış yüzüyle eğilmiş, çocuğun bir şeyini diyor. Oğlu sözde çalışır gibi görünerek Pekos Bill'i okuyor. Küçük kız yatağından türlü kötölükler, tatsızlıklar geçiriyor, kuruyor. Onların ışığı işte böyle bir ev içini aydınlatıyordu. Uzaktan kimbilir o da bütün bu ışıkları gibi görünürdü. Solgun, sarı, pis bir ışık noktası. O kadının evi de böyle miydi? Belki şimdi kocasıyla kucak kucağa uzanmışlardı. Bir divan üzerindeydiler. Radyoyu açmışlardı. Bir Edith Piaf şarkısı bulmuşlardı. Çevrelerindeki soluk ışık-

ların farkına bile varmadan sevişiyorlardı. Oysa kendi evinde kaynanası, Zeki Müren'e bayılıyordu. «Bir muhabbet kuşu da ben olsam» diye oda inliyordu. Nuri, gazetesine eğilir, yüzünü onlardan saklar, alaturka havanın içinden, ta o uzak bodrum katından gelen bir mutluluk, bir aşk esintisi gibi Piaf'ın sesini duyardı. Bazan geç bir saatte o soluk ışığın da söndüğünü farkedirdi. Kendi içindeki şehirde birden karartma olurdu. Sinyaller öter, projektörler karanlığı tarardı. Bir şey bulamazdı. İçi kapkara, bomboş kesilirdi. Karısı:

«Haydi, derdi; çocuklar uyudu yatalım.»

Kaynana da olduğu yerde horuldardı. Hol yemek kokardı. Yatak odaları nem. Hayalsizlik. Uykusuzluk. Aşksızlık. Daracık koridor-
dan yanında sanki ilk defa gördüğü yabancı bir kadınla yataklarına giderlerdi.

Birden karısı:

«Uyuyorsun galiba,» dedi. «Uyusan da haklısın. Böyle sıkıcı bir film görmemiştin.»

Sonra âdeti üzere şikâyeteye başladı:

«Kırk yılda bir çıkıyoruz zaten, o da böyle berbat filmle geçer. Senden ne umulur zaten...»

Nuri:

«Film yılm en iyi filmiymiş!» dedi.

Farkında değildi o da. Hep perdeye bakıyordu, ama ne olup bittiğini bilmiyordu. Film o andan sonra seyre başladı. Kendi hayatının dışına kaçmak için bir fırsattı bu. Perdede genç bir kadın, bir caz şarkısı söylüyordu. Sesi güzel değildi. Ama sıcaktı, değişikti. Hep o, Nuri'nin de sevdiği bir havayı söylüyordu. Hafifçe, konuşur gibi sesle. Gershwin'in bir şarkısıydı. Bir kadın, sevdiği adamdan bahsediyordu. Bir gün onu bulacağını söylüyordu. **«Bir gün dönecek bana sevdiğim adam...»** Nuri severdi filmi, artistti. Gerçi çevreler, kişiler, olaylar başkaydı ama, oradaki insanlar da bizim gibiydiler. Hep aynı hikâyeydi, yaşanan hep aynı şeylerdi.

Serüven küçük bir gece kulübünde geçiyordu. Nuri o iri gözlü, zayıf, esmer, sıcak sesli kadını hiç de yabancı bulmuyordu. Film doğrusu pek iyi sayılmazdı. Şarkılar, aşklar, sevişmeler. Hep bilinen şeylerdi. Ama bir yerde o kadın, aşkın umutsuzluğunu, hayatın boşluğunu, tatsızlığını ve bütün bu çirkinlikler, iğrençlikler içinde yaşamak zorunda olan kişilerin kendilerini hayallerle oyalamalarını tek bir cümlede ne güzel özetliyordu! Kadın değildi bu sözü söyleyen, Oscar Wilde'den alınmış bir mısraydı bu: **«Hepimiz çamur içindeyiz, ama bazılarımız yıldızlara bakar.»** Nuri bu mısrada kendini buldu. Bu sözü artist söylece söyleyip geçmişti. Belki o da, filmi ya-

panlar da taşıdığı önemi bilmiyorlardı. Üzerinde düşünmemişlerdi. Belki şu sinemayı dol-duran kalabalık o sözü söyleyen artistin çıplak omuzlarını seyretmekteydi. Ya da fon müziğini dinlemekteydi. Ama hiç değilse kalabalıkta tek bir kişi, o sarışın, bu sözün taşıdığı anlamda onunla birleşseydi! Mümkün müydü? Çamurların içinde başını yıldızlara çevirmesini biliyordu Nuri. O kadın da öyle olmalıydı.

«Hepimiz çamur içindeyiz ama, bazıları-mız yıldızlara bakar.» Nedret birkaç defa içinden mırıldandı: «Çamur... Yalnız çamur olsa keşke...» Kocasını filmi tatsız bulmuştu. Nedret şimdi onun içinden ne geçtiğini biliyordu: Evde olmak, koltuğa gömülüp radyo dinlemek. Hiç sevmezdi sinemayı. Ayda yılda bir karısının hatırı için gelirdi. Çokluk uyurdu da. Bu defa cazın gürültüsü buna fırsat vermemişti. Gözü yarı açık, yarı kapalı; oturduğu yerde sızmış gibiydi. İçinden düşünüyordu. Nedret, kocasını anlayamazdı. Şimdi de neler kurduğunu kesin olarak tahmin edemiyordu. Çok bir şey düşünmezdi. Düşünmek bir bakıma hayal gücüne sahip olmak demektir. Onun düşüncesi, işi gücü ev yaptırmak için biriktirdiği paraydı. Bir de karısı. Ama karısını kendisine ait bir eşya gibi düşünürdü.

Nedret'e öyle gelirdi. Onu fakir bir ailenin içinden, bir üvey babanın elinden almıştı. Rahatça bir hayata kavuşturmuştu. Kendisine eş yapmıştı. Her gece yanındaydı, elinin uzandığı yerdeydi. Hep ona sahip olacaktı. Hep onunla yaşayacaktı. Karısı için bundan fazla bir şey düşünmezdi. Nedret, evinin gerekli bir parçası, bir süsü gibiydi. Her gün görerek, yerinde bularak alışılan, kanıksanan bir nesneydi. Böyle bir nesnenin varlığının değerini, insan ancak onu kaybettiğinde anlar. Sonra, Nedret'in bir iç dünyası var mıydı, yok muydu, düşünmezdi bile. O, sarışın, hoş bir genç kadındı. Yeşil gözleri, biçimli bacakları, sarı saçları vardı. Ve onundu. Kocasının. Bütünüyle. İşler bu kadar basitti.

Nedret bütün bunları kendi dışından biri söylemiş gibi: "Değil işte, o kadar basit değil," dedi. Belli ki, film sona eriyordu. Perdedeki genç esmer, Nedret'ti belki de. Ida Lupino, Gershwın'ın şarkısı, egzotik yerler, hüznü havalara, hepsinin dışında Wilde'nin o sözü... O yabancı erkek de karısı ve çocuğuyla sinemanın bir yerindeydi. O da çamurlar içinde yıldızları seyretmeye çalışan kişilerden biriydi. Seyretmeye çabalayanlardandı. Ama çamur içinde olan bir kimse gökteki yıldızları görebilir mi? Belki de o adamın çamurların içinde gördüğü yıldız kendisiydi. Bir mutfak penceresindeki genç kadındı o yıldız. Önce bir

ufacık pencerede, sonra da sokakta, bakkalda, kasapta, sütçüde, pazar yerinde. Nedret o adamla boyuna karşılaşmıştı. Bu kadar çok karşılaşmak biraz onu şaşırtmıştı. Belki daha önce de bu kadar sık karşılaşıyorlardı, ama farkında olmuyordu. Onun gibi daha yüzlerce insanla her gün karşı karşıya gelmiyor muydu? Ama bu rastlamaların başka bir anlamı vardı. Bir defasında gerçekten çamurlu bir gündü. Kurulmakta olan pazar yerine gece yağmur yağmış, ortalığı vıcık vıcık etmişti. Pazarcılar çuvalları, mallarıyla sıırılsıklamdılar. Boydan boya branda bezleri çekmişlerdi. Yağmur geceki gibi değildi, ama hafif damlalar hâlâ düşüyordu. Nedret küçük hamalın küfesine üç kilo taze patates, yirmi tane portakal doldurmuştu. Bir limoncunun önündeydi, irilerini seçiyordu. Karşı apartmandan o kumral adamın çıktığını gördü. Evinin burası olduğunu ilk olarak o zaman anladı. Kendi sokaklarını yanlamasına kesen bu pazar yeri, sokağının en yüksek binasıydı. Adam ilkin onu görmedi. Elindeki fileye aldığı şeyleri doldurmaya başladı. Nedret de ardından küfeci çocukla beraber yürüdü, her adımda ayakka-bıları çamura saplanıyordu. Her şey çamur içindeydi o gün. Elbiseler, patatesler, elmalar, portakallar; satıcının elleri yüzleri. İlk defa o anda Nedret çamur içinde bir hayatı yaşadığını duymuştu. Umulmadık olayların beklene-

meyeceği bir hayat. Umudun, hayalin yer almadığı. İnsanın saplanıp kaldığı bu sıkıntılı bataktan kendini çekip sıyıramadığı bir yaşayış. Tıpkı ayaklarını güçlükle kaldırabildiği bir çamur denizi içindeymiş gibi. Ruh ve madde olarak. Alacağı şeyleri de unutmuştu. Dalmıştı. Küçük küfeci: «Başka bir şey almayacak mısın abla?» diye sormuştu. Kapkara gözlü bir Anadolu çocuğuydu. Sırtındaki küfe delik deşik, küfeden başka her şeydi. Çıplaktı ufak ayakları. Adım attıkça yapışkan çamur tuhaf bir ses veriyordu. Gürültü patırtı arasında o garip ses kendini duyuruyordu. Nedret buna şaştı. «Yok, eve gideceğiz; zaten yakında ev,» dedi.

Kumrâl adam portakal dolduruyordu filesine. Herhalde o sabah işine gitmemişti, izinliydi. Ya da... Belki de evinde hastası vardı? Nedret ona görünmeden geçebilirdi. Yapmadı ama. Geldi geldi, tam o portakalcının yanında durdu.

«Bana da on tane ver,» dedi.

Hammal çocuk: «Abla, portakal almıştınız.» diyecekti, yarıda kaldı lafı.

İşte adam onu bu sırada tanıdı. Yanyanaydılar. Çamurun, sisli yağmurun, o çirkin, korkunç, pazar yeri kalabalığının içinde. Adam kendisine gözleriyle gülüyor gibiydi. Bakışları yabancı değildi. Tanıdıktı, dosttu. Bir yakınlığın, belki de sevginin pırıltısı vardı.

Nedret:

«İyi mi portakallar?» dedi.

Satıcıdan çok, cevabı adamdan bekliyordu. Adam utançla başını öne eğmişti. Son portakalı da fileye attı. Elinde olmaksızın:

«Fena değil galiba efendim,» dedi.

Konuşmaları bu kadar sürdü. Belki buna konuşma da denemezdi. Öylece söylenivermiş bir sözdü. Her zaman her yerde olurdu bu çeşitten konuşmalar. Üzerinde durulmazdı. Unutulur geçilirdi. Nedret ona bir daha bakmadan uzaklaştı. Her attığı adımda çamurun sesi gittikçe büyüyordu, sağır edici bir şiddet kazanıyordu.

Filmin bittiğini Nuri de, Nedret de anlayamadılar. Işıkların yanmasıyla herkes birden ayaklandı. Nuri'nin karısı da, oğlu da somurtuyordu. Çelik, öteki sinemadaki kovboy filminin daha güzel olduğunu söyleyip duruyordu. Karısı ses çıkarmaksızın, öfkeli öfkeli mantosunu düzeltti. İnsan akınına bıraktılar kendilerini. Nuri sağda solda kaçamak bakışlarla bir insanı arıyordu. Başka başka insanlar vardı. Değişik yüzler. Tanıdık veya yabancı bakışlar. Hepsi de ondan uzak insanlar. Oscar Wilde'ın farkına bile varmayanlar. Dış kapının önünde kalabalık biriktikçe birikti. Yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyordu. As-

falt, damlalar altında pırıl pırıl uzanıyor, otomobiller, trolleybüsler akıp geçiyordu. Nuri durdukları yerin sağına düşen film afişine baktı. Karısıyla gözgöze gelmek istemiyordu. Sanki anlayacaktı içinden geçenleri. Mutfak penceresinde görülen sarışın bir kadını, çamurlar içinde göklerde görülen bir yıldızı seyrederek gibi seyredecekti. Çocuğun elinden tuttu, karısına: «Hemen karşı kaldırıma koşalım,» dedi. Karşı kaldırıma sağnak altında geçtiler. Pastanenin önüne sığındılar. Sinemadan yığın yığın halk boşanıyordu. İçlerinde o da vardı elbet... Sağnağı seyreden Nuri, hayal-meyal seçilen insanların arasında onu bulamadı. Gözünün önünden çeşit çeşit insan yüzleri geçiyordu. Yağmur arttıkça karısı söyleniyordu. Oğlan pek hoşlanmıştı. Bıraksalar cadde boyunca bağıra çağıra eve kadar koşacaktı.

«Yarın gene daire,» dedi Nuri içinden. «Gene yağmurlu bir gün.» İlkokul öğrencisi olduğu yılların pazar akşamlarını hatırladı. İçine birden doluveren korkuyu, hüznü. Bir ürperiş geçirdi. Yağmuru yabancı bulmadı kendine. Şimdi onun altında tek başına yürüse, gitse. Yıkasa hayalsizliğini, arıtsa sıkıntılarını. Bütün iç pürüzlerini eritse bu yağmur. Bütün pislikleri atsa. Bütün ödevleri, bağları, borçları. Kala kala bir o yabancı kadına, bir bodrum kat penceresinde gördüğü o ele geç-

mez yaratığa karşı duyduğu belirsiz duygular, anılar kalsa. Onların üzerine eğilse, teker teker elese, incelese. Belki o zaman kişiliğini yeniden bulabilirdi. Şimdi her şey, her şey, ne çocuğuna, ne karısına, ne de ailesine bağlıydı. Her şey oydu, o demekti. İçinde gizli bir önsezi bunu boyuna, boyuna tekrarlıyordu.

DÖRT

ULUS MEYDANI kaynaşıyordu. Günün en kalabalık saatıydı şimdi. Memurlar işten çıkmışlardı. Dört koldan meydana boşanıyordu insanlar. Nuri köşedeki sergiden bir akşam gazetesi aldı. Bir göz attı, cebine soktu. Niye almıştı şu kara boyalı kâğıt parçasını? Hep aynı eski yalanlar, düzensizlikler, boş sözler, yapma kelimeler. Öldürmeler, facialar, kazalar. Sanki bu gazeteler, insanlar birbirini öldürsün, arabalar birbirine çarpsın diye dört gözle beklerlerdi! Niye hep üzücü, kötü haberler ilk sayfayı kaplardı? İnsanlığa güzel şeyler sunmak isteyen kimselerin adı bile geçmezdi! Nuri kitapçı vitrinleri önünde durup Fransızca kitapları seyretti. İçeri girip bazılarını

karıştırdı da. Ama alamazdı bunları. Bu romanların, şiir kitaplarının en ucuzu beş liraydı. şimdi bir anda almak, okumak isteyeceği öyle çok kitap var ki! İstese hepsini alabilirmiş gibi hissediyordu kendini. Cebinde tam iki yüz elli lira vardı. Yeni maaş almışlardı o gün. İki yüzlük, bir ellilik. Yeryüzünün en zengin insanının duygularını yaşıyordu. İstediği her şeyi alabilecek güçteydi. Karşı mağazaların vitrinlerinde çeşit çeşit kumaşlar, ipekliler sıralanmıştı. Mankenler kış sonu, bahar başlangıcı kumaşlarıyla da süslenmişti. Bu mankenlerden birini çok severdi Nuri. Her geçişinde ne giydirmişler diye durur, bakardı. Kâh manto, kâh mayo giydirirlerdi. Mevsimden mevsime değişirdi. Ucu kıvrık kirpikleri, hiç solmayan kırmızı dudakları vardı. Sanki Nuri'nin çok yakından tanıdığı gizli dünyasına girdiği bir kadındı. Bu defa ona baharlık bir tayyör giydirmişler. Kumaş çok hoştu. Metresi seksen lira. Bir tayyör kaç metreden çıkardı? şimdi girip üç metre kestirip bütün parasını verse, onu alsa! Karısı sevinirmiydi! O çatık, kasılmış yüz biraz açılır, ışıklanır mıydı? Nuri hep karısına gücü üstünde bir şey yapmayı isterdi. Örneğin bir piyango çıkacaktı, ya da bankadan Erenköy'de bir villa. Hemen gidip bir kürk alacaktı. İpekli çamaşırlar. Yeni oda takımları. Karısını birden bunlarla karşı karşıya getirecekti. Onu yıl-

lar öncesinin aydınlık, sevinçli mutluluğa ermiş, çevresini de mutlu kılan o eski insanı yapacaktı. Mutfaktan, çocuk çamaşırını yıkamaktan, ev işlerinin karanlık havasından kurtaracaktı. Bir gün olacaktı elbet bu. Ama şimdiden hiç umulmadık bir pabuç, üç metre kumaş da onu ilk evlendikleri, seviştikleri günlerin insanı yapamaz mıydı? Kısa bir süre için de olsa, gözlerinde o günlerin ışıltısı yaklaşıp kollarını boynuna sarmaz mıydı? Bir anda huzursuzluk, sıkıntı, kavga, tatsızlık kokan o ev içine, o oturma, o yatak odasına altın renkli bir mutluluk buharı yayılmaz mıydı?

İmrenerek mankenin üstündeki tayyörü seyretti. Kimbilir kendisi gibi günde kaç kişi buna benzer düşüncelerle seyrediyordu bu vitrini?.. Kaç koca, cebindeki paranın gideceği bir sürü yeri hesaba katmak istemeyerek?.. Nuri. karısını bu tayyörü giyinmiş olarak sokakta yürürken düşünmeye çalıştı. Olmuyordu bir türlü, aksayan bir şey vardı. O asık yüz altında yakışmıyordu. Daha beter oluyordu. Güzelim kumaş çirkinleşiyordu. Ama bunu o sarışın giyseydi kumaş bir kat daha güzelleşecekti. O sarışının kocası da belki bu vitrinlere bakıp bunları düşünmüştü. Almıştı belki de. Ya da almamıştı. İçinde birden bir sızı başladı. Sanki kapalı bir yaranın kabuğunu tırnaklamıştı. O kadın başka bir erkeğe

aitti. Onun için düşünen, çalışan, hayal kuran biri vardı. Ona o sahipti. O öpüyordu, o sarılıyordu. Bacaklarını, kalçalarını o okşuyor, geceliğini sırtından o çıkartıyordu. Uzak-tan lambalarının söndüğü saatlarda oluyordu bunlar.

Vitrinde kendini görüverdi birden. Başka bir insan vardı karşısında. Yabancı biri. Yıllardır karşılaşmadığı, gene de görür görmez, zorlukla da olsa hemen tanıdığı bir insan. Kaybedip yeniden bulduğu uzak bir dost, bir tanıdık. Camdaki insanın uzamış sakalları vardı. Sırtında yıllanmış bir palto. Başında, terin kahverengine yeni bir renk daha kattığı şapka. Camdan bakışları öte yandaki boy aynasına kaydı. Sanki bile bile koymuşlardı onu buraya. Camdan aynaya atlayıp geçen bildik yüzü seyretti... On yıl önceden bir şeyler vardı elbet! Ama neredeydi o bir şeyler? Bütünüyle hatırlıyordu. O yılların insanı gitmiş, bu çökük ruhlu insan gelmişti. O insan nasıl parça parça gitti, yokoldu? Yitip giden o insanla birlikte düşleri, umutları da gitti, yokoldu. Çevresi, tanıdıkları, aşkları, sevdikleri değişti hep. Aşkları!.. Hayatı zaten aşklarının hikâyesi demekti. Ta çocukluk sevgilisinden, o uzun saçlı ilkokul öğrencisinden fakültedeki sıra arkadaşına, şimdi karısı olduğuna güç inandığı, en gerçek aşkı ona duyurduğunu sandığı kadına kadar. Artık aşksız

bir dünyada yaşadığına, yaşayacağına inanmıştı. Katlanacaktı buna. Madem ki bu iş böyleydi. Sevdiği yıllar içinden değişip çatık yüzlü, mutsuzluk örneği bir insan olup çıkmıştı. Ola ola o gençlikteki aşk hayallerinin kahramanı yerine, çocuğunun anası olmuştu sonunda. Boşunaydı demek aşk. Aşktan bir şeyler ummak. Buna kendini alıştırmıştı. Gözleri bağlı bir çiftlik hayvanıinki kadar dümdüz, alışılmış, her atılan adımı önceden çizilmiş bir yaşama vardı önünde. Karısı olan bir kadın, iki çocuk, daire, aşağılık arkadaşlar, dünyanın en anlamsız işi ayda iki yüz elli lira aylık. On beş günde bir gidilen pazar 11 matinelere, gündelik gazete romanları. Radyoda temsil saatını kaçırmamak. Hamiyet'e bayılmak, oda arkadaşlarıyla açık saçık şakalar yapmak. Belki bir çocuk daha. Okutmak onları, büyütmek. Yılların akışında önce nasıl kişiliğini yitirmişse, hayatını da öyle habersizcesine yoketmek, tüketmek. Ama tam bu kalıbın biçimine kendini alıştırmak üzereyken birden bir pencere açılmıştı. Bir baş, sarışın bir kadın başı uzanmıştı üzerine. Hayat alışılmış düzeninden çıkıp kopmuştu. Artık öyle basit, kolay, dümdüz değildi. Umutlar, hayaller, alabildiğine coşkundu, sonsuzdu. Aşk bir kere daha egemenliğini kuruyordu. Ona yeniden kollarını uzatıyordu. Eski düşlerini geri veriyordu. Yitirdiklerine kavuş-

turuyordu. Onu bu çökük, bitik halinde bile diriltici bir güçle hayata itiyordu.

Aynada yalnız kendisi yoktu. Sokaktan geçen bütün taşıtlar, bütün insanlar vardı. Teker teker ve tümüyle. Yaşamanın bütün anlamı oradaydı. Aynadaki insan değişti. Dirildi, doğruldu, gençleşti. Bir başkalık geldi içine. Göğе baktı, akşamın bildik karanlığı çökmek üzere. Anlaşılmaz bir sevinçle doldu. Gözlerinde bir yanma. Boğazında kuruluk. Köşedeki tütüncüden bir Birinci aldı. Yaktı, üfledi. Akşam kalabalığına daldı. İnsanlar yakındılar. Kadınlar hep güzel, canayakın. Hepsi de bir insanoğluna aşkın mutluluğunu duyurabilecek, onu hayata kopmaz bağlarla çekecek güçteydiler. Şu cılız esmer kız bile dedi Nuri, bir delikanlının rüyalarında yer etmiş olmalıdır. Şu şişman kadın, şu işçi kız, şu mağaza satıcısı. Hepsi, hepsi, hepsi...

Bir yere girmeliydi. Üç dört masalı bir meyhaneye daldı. İstanbul kenar meyhanelerine pek benzemiyordu. Ama radyoda, «Mümkün mü unutmak» şarkısı vardı ya! Yeterdi. İki üç kadeh üstüste gitti. Biraz peynir, ekmek sonra da. Tezgâh önünde içen biri vardı. Yalnız başına. Önce aldırmadı. Tanıdık da ol-

sa kimseyi istemiyordu. Beşinci kadehte kafası dumanlandı iyice. Çevresi de kalabalıklaşmıştı. Radyoda bu defa caz vardı. Külüstür bir radyo cazı. Türkçe bir tangoyu söylüyordu kalın sesli bir adam. Arada bir durup şiir okur gibi güfteyi mırıldanıyordu. Ne çirkin sözleri vardı: «Mayısın on sekizi — Ağlatsın ikimizi — Boğazın sularına — Düşsün mehtabın izi.» Çirkin olmasına adamakıllı çirkindi. Çünkü yapmacıktı bu sözler. «Mayısın on sekizi» sanki «mehtabın izi» ve «ikimizi» kelimelerine uygun düşsün diye altalta getirilmişlerdi. Demek Mayıs'ın on sekizi sadece üç tane boş kelimeydi. Dipsizdi, anlamsızdı. Gene de hüznün verdi, Mayıs'ın on sekizi ona. Mayıs'ta canlı kalan hangi anıları vardı? Bir çırpıda bulmak istedi. Sonra dar dumanlı salona baktı. Bu, üç beş basamakla aşağı inilen meyhane, pis bir yerdi. Vıcık vıcık pisti. Çamurdu. Hepsi bu vıcık vıcık dünyanın içindeydiler. Boğulmuşlar çamura. Yalnız, Nuri çamurun içinden başını kaldırıp yıldızlara bakabiliyordu. Daha doğrusu bakabildiğini sanıyordu. Kendini aldatıyordu.

Tezgâhta içen adam hesabını ödedi. Sarhoştı iyice. Kalktı, birden Nuri'yi gördü.

«Nuri, Nuri'ciğim. Sen ha!..»

Sanki deminki aynanın içinde on yıl ön-

cenin hayatından bir sahne dirilmişti. Eski bir arkadaşı bu çamur içinde bulmak. Bu onu hem sevindirdi, hem de üzdü. Onunla yıldızlardan yeryüzüne inmişti.

«Nedim, kardeşim!»

«Nerden çıktın?»

«Deminden beri ben de sana bakıyordum.»

Yalandı, bakmak bile istemiyordu. Bak-sa tanımaz mıydı?..

«Tanıyamadın galiba? Değiştik tabii. Sen de değişmişsin ya!»

«Hayat!»

Tek kelime bazan ne çok şeyi karşılıyor! İkisi de bu kelimenin anlamını duymak için sustular.

«Çok oldu değil mi?» dedi Nedim.

«Çok. Yedi, sekiz yıl var.»

Şimdi Boğaz'ı hatırladı. Vapurlarıyla, dalgalarıyla. Kız Kulesi'yle. İkisi de öğrenciydiler. Nedim, Güzel Sanatlar Resim Bölümü'nde, Nuri de Edebiyat Fakültesi'nde, felsefe. Yakın diye hep Cennet Bahçesi'ne çıkarlardı. Nasıl tanıştıklarını Nuri de unutmuştu. Nedim de. Herhalde ressam, ya da şair arkadaşlarından biri tanıştırmıştı. O 1940 yılları ilkbaharındaki heyecanlı dostluk günlerini hatırladılar. Andılar. Şarap kadehleri birbirini kovaladı. Nedim gibi Nuri de seviyordu o sıralarda. İkisi de hayatı yalnız aşktan, sanattan

ibaret sayıyorlardı. Zaten sanat aşktan öte bir şey miydi? Kalabalık topluluklarda bir köşeye çekilir, serüvenlerini anlatırlardı birbirlerine. Nedim liseli bir kıza deli gibi tutkundu. Nuri o kıızı bir kere bile görmedi. Ama anlatılan hikâyelerle görmekten daha çok, daha iyi tanıdı onu. Nedim'le Sevim üç yıldır tanışıyorlardı. Bir zaman aynı semtte oturuyorlardı. Serüven orada başlamıştı. Sonra ilerlemişti. Nuri ile Nedim bahçenin en alt kısmına iner, koltuklara gömülür, konuşurlardı. Nuri de ona kendi aşkını anlatmıştı. Her akşam Taksim tramvay durağında, uzaktan karşıdan görmek için beklediği o kumral kıızı. Bazan ikisi birlikte giderlerdi durağa. Saat tam dörtte. Liseli kızlar ancak dördü on geç buraya dolarlardı. Yokuşlardan üçer beşer çıkarlardı. Nuri çok kere Nedim'le karşı yöne giden kaldırımlarda dururdu. Hep onu arardı Nuri. Sigaralarını yakarlar, kayıtsız tavırlar takınırlardı. Kız bazan tramvaya gelmez, boşuna beklerlerdi. Bazen karşıdaki sete çıkıp dururlardı. Artık kız tanıyordu Nuri'yi. Bakardı onlara. Nedim, «Haydi, derdi; gitsene yanına.» Nuri yapamazdı. «Kızın sende gönlü var,» derdi. «Bak kaç tramvay geldi gitti, binmedi, tam sırası.» Gerçekten çok defa durak-boşalır, bir o kalırdı. Gene de gidemezdi Nuri. Sonunda kız atlardı bir tramvaya. Nedim söylenir, alay ederdi. Nuri içine kapalı, aşkına

dönük duygularıyla yürürdü. Şehirde ne park, ne cadde, ne kahve bıraktılar gitmedik, gezmedik. Nuri bu aşkın sonu gelmeyeceğine inanmıştı. Öyle de oldu. O kızı hep uzaktan sevdi. Uzaktan yandı, tükendi. Boyuna onun için şiirler yazdı. Mektuplar çiziktirdi, göndermedi. Nedime okurdu. Sonra yırtıp da atamaz, kıza da veremez, evde dolabına yerleştirirdi. Aştı, köklü bir aştı. Ama büyük bir tutku değildi herhalde, ki bir anda geçti, söndü, yokoldu. Aylarca süren bu sessiz serüven-den sonra bir gün sinemaya gitmişti. Ona benzeyen ünlü bir artist vardı o yıllarda. Balkonun bir köşesinde o liseli kızı kara bir oğlanın kollarında görmez mi? O da onu orada gördü. Karanlıkta inadına daha da sokuldu oğlana. Neler yapmadı, neler etmedi! İyi de oldu böyle bir şey. Artık sinemadan çıktığında yepyeni bir insandı. Bir insanlık denemesinden yüz aklıyla çıkmış, bir sınavı atlattı. Ağır, yapışkan bir kılıftan ayrılıp hayata yeniden doğmuştu. Ama Nedim'in aşkı böyle olmadı. Nuri hep; büyük aşk böyle olmalıdır, diye düşünürdü. Yıllar sürdü. Kah sevinçli, mutlu oldu Nedim, kah üzgün, mutsuz. İkinci hal çok daha uzun sürdü. Acaip bir kız olmalıydı bu 'Sevim. Nuri onu resimlerden tanıdı. Güzel değildi öyle. Ama gözlerinde yanıp sönen bir afacanlık, bir zekâ kıvılcımı vardı. Kaç sevgili değiştirdi! Kaç de-

fa nişanlandı! Bunları hep Nedim'den duyuyordu. Ama her serüveninden sonra gene Nedim'i buluyordu. Nedim onun için bir çeşit bekleme yeri, bir durak gibiydi. Artık bir aşk olmaktan çıkmıştı bu. Bir hastalıktı. Nedim'e söyleyecek söz kalmamıştı. Zaten ne deseler kabul ediyordu. Ne okulu bitirebildi Nedim, ne de iyi bir ressam oldu. İçki, dağınık bir hayat, amaçsız geçen günler, boşlukta bir yaşama. İşte sekiz yıl önce Ankara'ya geldiğinde Nedim'i böyle bırakmıştı. Beyoğlu'nun bir arka sokak meyhanesinde şarap kadehi elinde. Sekiz yıl sonra onu aynı perişanlıkla gene şarap kadehi elinde bulmuştu. Aynı uzun saçlar, heyecanlı ses, titrek el. Çizgiler artmış biraz yüzünde. Saçındaki teller de. Herhalde Nedim de onu böyle görüyordu. Kendisi onu nasıl görüyorsa öyle.

«Hiç gelmedin mi İstanbul'a bu yıllarda?» dedi Nedim.

«Geldim. Yazları hep oradayız. Yalnız son üç yıldır hiç gidemedik.»

«Ben de dört yıldanberi Paris'teydim zaten,» dedi.

«Paris'teydin ha!..»

Paris!.. Gençlik yıllarında her şey demekti Nuri için. Sanat, şiir, edebiyat; ölmezlik, yücelik, kalıcılık. Şimdi ise Jacqueline François'nın ya da Trenet'nin radyoda çalınan bir şarkısı.

«Yalnız orada değil,» dedi Nedim. «Boyuna gezdim. Geçen kış döndüm.»

«Ne yapıyorsun şimdi?»

«Hiç. Bir sergi açtım İstanbul'da. Gazetelerde hiç rastlamadın mı?»

Nuri hatırlamıyordu. Okumamıştı. Böyle şeylerden öylesine uzaktaydı ki. Şimdi sadece M... Bakanlığı'nda memurluk yaptığını nasıl söyleyebilirdi!

«Sergiyi burada da açacağım. Yeni bir iki tablo var, onu yetiştirmek istiyorum.»

Sanat konusunda aralarında uzaklıklar belirmişti. Anladı bunu.

«Sen yazmaktan vaz mı geçtin?»

Nuri güldü:

«Geçti artık o bizden. Hevesmiş herhalde. Neyse, sen başardın ya!..»

Birer kadeh çektiler. Dumandan göz gözü görmüyordu. Nuri'nin içini bir darlık kapladı. Sıkıldı, boğuldu.

«Çıkalım mı?» dedi.

Nedim parayı ona verdirmede.

Ankara caddeleri ışık içindeydi. Suları çekilmiş dereler gibiydi caddeler, sokaklar. Dükkânlar kapanmış, trolleybüsler azalmıştı. Şehir boşalmıştı sanki. Bilmeyen şaşırırdı, nerede olduğunu anlayamazdı. Hiç konuşmadan meydana doğru indiler. Çok söz vardı konuşacak, dertleşecek. İkisinde de. Belliydi bu.

«Nerede oturuyorsun?»

«Kızılay'da.»

«Yollarımız ayrı desene.»

Tam durağın köşesinde durmuşlardı. Nedim tabakasını çıkardı.

«Birer sigara yaksak,» dedi.

Serin bir Ankara gecesi şehre çöküyordu. Sırtlarını alçak bir duvara dayadılar. Önleri sıra uzun bir asfalt, istasyona doğru uzanıyordu. Bir zaman hiç konuşmadan durdular. Geceyi seyrettiler. Bazan kocaman bir trolley-büs, bazan bir otomobil geçiyordu. Tek-tük gölgeler yaklaşıp uzaklaşıyordu. Nuri yıllardır yapmadığı şeyi yapmış bir insanın değişik duyguları içindeydi. Gündelik hayatının süregelen akışını bozmuştu. Beşte daireden çıkış, beş buçukta eve dönüş, yedi buçukta akşam yemeği, dokuz buçuğa kadar her zaman ki tatsız saatlar. Sonra düşmanı, gündelik düşmanı olan, bir zamanlar sevdiği ve her geçen yılla, ayla, günle azar azar kaybettiği bir kadınla, artık ona yabancı gelen bir kadınla, aynı yatakta yatış. Hep aynı kelimeler, aynı çeşitten sözler, duygular, hareketler. Şimdi ise saat ondu. Zincir kopmuştu. Ortalık karanlıktı. Sarhoş değilse de keyifliydi. İçinde bambaşka bir aşk vardı. Bunu iyiden iyiye duyuyordu. Canlı, katı, kaskatı insancasına bir aşk. Evli bir kadına karşı duyulan bir istek,

bir özlem. Bu duyguyla içinin yıkandığını duydu, bütün pisliklerden arınan o, Nuri, kendisini kaybetmiş adam. Bir küçük memur. Yalnız, dostsuz bir adam.

Nedim bir şeylerden bahsedecekti. Bir sigara daha yaktılar. Gene iki üç otobüs, dolmuş gitti. Bir iki insan geçti.

«Sergime geleceksin değil mi?»

«Elbette geleceğim.»

Nedim başka şeyler söylüyordu, söyleyeceği şeyleri değil, tam tersini. Nuri anladı rahatsızlığını.

«Bir üzüntün mü var?» dedi.

«Var... Var ya... Gene eski hikâye desem kızarsın...»

«Eski hikâye?»

Sevim'di bu elbette. Değişmez sevgili.

«Sevim.»

Nedim, «evet» dedi. Buradaydı, bir doktorla, zengin bir adamla evli. Yazın İstanbul'da, bunca yıldan sonra karşılaşmışlardı. Gene başlamışlardı kaldıkları yerden. Bir gece de birlikte kalmışlardı. Boğaziçi'nde bir dost evinde. Ona yaptığı üzüntülerin, çektirdiği acıların karşılığı olarak. Öyle demişti. Böylece serüven bitecekti. Bir daha yenilenmeyecekti. Aşkları içlerinde kalacaktı. Bir tek aşk gecesiyle beraber... Masaldı bu sözler tabii.

Sevim'e vergi bir masal. Yalan sözlerdi. Ama Nedim onu unutamadı.

«Ankara'ya galiba onun için geldin?» dedi Nuri. «Görebildin mi?»

Nedim anlattı, anlattı. Kelimeler yığınlarla boşanıyordu. Sevim'di her şey. Sanat da, yaşamak da, varolmak, yokolmak. İlle o gerek. O olmalı. Gece gündüz, o. Hayatın o olunca bir anlamı vardı. Bunu Nuri nasıl, nasıl anlıyordu? Çoğu kelimeler kendi kelimeleriydi. O kadar yakındı, candandı. Artık durakta duramadılar. Asfalt boyunca aşağı indiler, yukarı çıktılar. Nedim'in serüveni olabildiği kadar ilerlemişti. Tutulmuştu yeniden Sevim'e. Duramamış, ardından Ankara'ya gelmişti. Sergi mergi bahaneydi. Mesele oydu, onu bulmak, onu elde etmekte yeniden.

Nuri saatları unuttu. Kendini de, dünyayı da. Sanki yeryüzünde bir başınaydı. Ne bir ev vardı gideceği, ne onu bekleyen bir kadın, iki çocuk. Kaybolmuş huzuruyla, sıkıntısıyla, aşksızlığıyla bir ev içi... Yeniden Ulus Meydanı'na döndüklerinde, ortalıkta kimse kalmamıştı. Sözleri tükenmiş gibiydi. Susuyorlardı. İkisi de kendilerine ait birtakım şeyleri düşünüyordu. Nuri bir an arkadaşına ondan, o içindeki sevgiliden bahsetmek gereğini duydu. «Seviyorum onu. Niye bilmem, bilmediğim

birtakım duyguların etkisiyle, gücüyle seviyorum,» diyecekti. Sonra uzun uzun anlatacaktı. Gecelerce, gizli gizli, penceresine bakışlarını, onu görmek için kapısının önünden geçişlerini, çarşıda pazarda rastlamak umuduyla dolaşıp duruşlarını, hepsini. Ama bunlar kelimelerle ortaya dökülmedikçe güzeldi, anlamlıydı.

Bir taksi durağındaydılar. Burada hep o külüstür dolmuşlar sıra sıra dururdu. Bir teki yoktu ama şu saatta.

«Bir gün gel de resimlerimi gör,» dedi Nedim. Adresi, kartına yazdı verdi. El sıkıştılar. Nuri ilerden gelen dolmuşa doğru koştu. İçerde pis bir koku vardı. Taksi kokusu. İyiye ayılmıştı. O zaman yaptığı şeyi hatırladı. Müthiş bir şeydi bu. Yıllardır bir saat gecikmeyen aile babası, sadık eş, o kör dolap beygiri, o basit karınca değildi artık. Başkaldırmış bir insandı. Alışılmış düzeni çiğneyebilen, yürekli kişilerden biriydi. Bir sigara daha yaktı. Bir de şoföre verdi.

«Kızılay'a mı abi?»

«Evet,» dedi.

Saat 10'du şimdi. Evde onu bekleyen şeyi düşündü. Telâş mı, kızgınlık mı, sevinç mi? Ne olursa olsun, o dimdik içeri girip, karısına, kaynanasına çekinmeden bakacaktı. «Benim canım bugün içmek istedi, işte o kadar,» diyecekti. «Sokakta dolaşmak istedi, bir eski

dostla çene çalmak istedi. Ve yaptım bunu...”
Taksi şoförü onu ufacık aynasından seyretti,
etti de:

«Aldırma be abı, dedi. Bir sıkıntın var gibi geliyor bana. Hepimizde nice sıkıntı var Boş veriyoruz.» Sonra bir şarkıya başladı:
«Derdimi ummana döktüm — Asumana seslendim...»

11

12

BEŞ

HİÇBİR şeyin önemi yoktu. İsteddiği kadar rüzgarlar essin, fırtınalar kopsun, yıldırımlar düşsün. Boşunaydı. İnsanın hayatında bir an gelirdi ki, değerli bildiği ya da öyle diye bellediği bütün ölçüler yitip giderdi. İnsanoğlu bir başına kalakalırdı. Alışılmış düzenden, inançlardan, bağlardan kopmuş, uzaklaşmış... Hayatını yeniden kurar, yeniden bir kişilik edinmeye başlardı. Şimdi Nuri ucsuz bucaksız bir boşlukta duyuyordu kendini. Nereye dönse tutunacak yer yoktu. Elini ne yana uzatsa bir şeye dayanamıyordu. Çevresi sonsuz bir yokluktan ibaretti. Yalnız o yokluğun ötesinde bir insan vardı. Anlamların topunun onda bulunduğu, onda birleştiği bir varlık. Etra-

fında bir şey görmüyor, duymuyordu. Yaşamıyordu neredeyse. Etten kemikten kurulmuş bir insan çatısı altında Nuri diye bilinen bir insan vardı. Yıllardır alışageldiği işleri, ödevleri yerine getiriyordu. Ama yaşamıyordu. Nefes alıyor, konuşuyor, ama şu yeryüzünde yoktu, yitip gitmişti.

O gece de, daha başka geceler de evi şaşırttı. İlkın karısı şaşmış, sonra kızmış, bağırıp çağırmış, ağzına geleni söylemişti. Her türlü ağır, ezici, kırıcı sözleri kullanmıştı. Ama Nuri ne söylenenleri dinliyor, ne de karşılık veriyordu. Korkunç bir susuşla susuyordu. Geç kaldığı geceler için tek gösterdiği sebep: «Canım öyle istedi,» olmuştu. Canı öyle istemişti! «Herkesin canı neler istiyor»du. Böyle demişti karısı: «Benim de canım neler istiyor.» Sonra her zamanki şikâyetlerini tekrarlamıştı. Mantosu eskimişti, tayyörü yoktu, çocuğun elbisesi dikilecekti, küçük kıza iç çamaşırı gerekti, annesine ayakkabı. Yoktu. Evde bin türlü gerekli şey yoktu. Hayat yoktu. Mutluluk yoktu. Aşk yoktu. Genç kızlığın bütün hayalleri, umutları yoktu. Seviştikleri günler yoktu artık. Bir masaldı, gerilerde kalmış bir bozuk masal.

«Bir de içmek çıktı,» demişti anası hafifçe kızına. «Bir o eksikti, bu gidişle...» Sonra çok şeyler biliyormuş gibi başını sallayıp kahve pişirmek için mutfığa gitmişti. Oğlan ma-

sada dersini hazırlıyordu. Bir aritmetik ödeviydi. Karısı küçük kızı uyutmaya çalışıyordu. Saat dokuz buçuktu tam. Radyo hafiften bir şeyler çalıyordu. Bu gece de gecikmişti eve. Daireden sonra sokak sokak dolaşmıştı. Yarım paket sigara tüketmiş, gene o ufak meyhanede üç bardak şarap içmiş, bir parka girip karanlık basana kadar oturmuştu. Yanda çocuk bahçesi vardı. Az önceye kadar cıvıl cıvıl çocuk doluydu. Yaklaşan gün sonu ile birlikte boşalmıştı. Sonra yürümüş, parkın ortasındaki «Övün, çalış, güven» anıtının kabbartmalarını seyretmişti. Bu parka, bu çocuk parkına daha önceki gelişlerini hatırladı. Karısı ile birlikte çocuğun arabasını iterek gelirler, bir kanapeye otururlardı. Evliliklerinin aşkı içindeydiler. Kendileri, bir de küçük bebekleri vardı. Yer yüzünde aşk, mutluluk dağıtılmış, onlar da paylarını bol bol almışlardı. Bu mutluluk payı ömürlerinin sonuna kadar yetecekti onlara. Birbirlerine baktıklarında hep içleri titreyecekti. Ellerini tutacaklardı. Bir tuhaf olacaklardı. Tıpkı seviştikleri günlerdeki gibi. Ama şimdi o insan yokoldu. Gitti. Gene aynı parktaydı, gene bir Nisan ayının akşam saati. Aynı arabalar, aynı otobüsler, belki de aynı insanlar. Yalnız içi aşkla, yaşama isteğiyle dolu o çift yok.

Karanlık basınca serinlik çöküyordu. Bu şehir böyleydi. Çaresiz eve dönecekti. O rutu-

bet ve mutfak kokan eve. Yolda hep üzerine düşen ödevi düşündü. Karısına, çocuklarına karşı ödevlerini. Bu, bir zamanlar güzel, anlamlı düzenli kurulmuş yapıyı yıkmayı içi götürmüyordu. Karısını artık sevmiyordu. Onda kendi anılarını seviyordu. Daha açıkcası, o anılardaki gençliğini, yıllarca önceyi, o eşi bulunmaz anılarını seviyordu. Bir yana bütün bu değerleri, öte yana kendisini, başka bir insan eden o sarışın kadına karşı duygularını koyuyordu. Bir denge arıyordu. Neyin ağır bastığını bilmiyordu.

Apartmanın bütün lambaları yanmaktaydı. Alt katın caddeye bakan perdelerinden biri aralıktı. Yalnız tül perdeler vardı. Tülün ardında olup bitenler pembe bir sisin ötesinden seçilir gibiydi. Utanmayı bıraktı. Pencereye iyice yaklaştı. Biri görse, seslense, yakasına yapışsa; vızgeliyordu. Odasının içinde bir masa görüyordu yalnız. Arada bir genç bir kadın hızlı hızlı gidip geliyordu. O olmalıydı. Bütün gördüğü bu kadarla kaldı.

Şimdi odada radyo başında hep o pencereyi, aralık perdeden içerisini seyreder gibiydi. Kadın uzanmıştı divana, kocası da yanına oturmuştu. Onlar da radyoda aynı şarkıyı dinliyorlardı. Adam arada bir karısının çıplak kollarını, bacaklarını okşuyordu. Kadın hafif çılgınlık atıyordu. Radyodaki şu şarkı, Müzeyyen'in eski plağı üzerlerinden yayılıyordu. Bu

sesin doldurduğu odanın içinde adam, karısının üzerine eğiliyor, onu kollarına alıyordu. Bunlar Nuri'nin kendi hayalleriydi. Hatta bir zamanlar kendi yaşadığı sahnelerin değişik biçimleriydi. Gene şu holün, gene şu köşede duran divanın üzerinde henüz birkaç hafta önce evlendiğı kadınla yattığı günleri düşün-
dü. O günlerde ikisi de birbirleri için çözülmemiş bir bilmece gibiydiler. Uzun bir özlemin sonunda kavuşmanın heyecanı içinde sevişmişlerdi, birbirlerinin olmak, bir olmak istemişlerdi. Aylardır bu anları ister bilerek, ister bilmeyerek düşünmüşlerdi. Bir ev içi, mutluluk, renk, sevinç, musiki... Hayat pembeli, mavili bir düşe benziyordu. Hep öyle geçecek gibiydi. Bu divan, bu radyo, bu masa, bu büfe, bu camlı kapı onların mutlu anlarının tanığı oldu. Onların geceleyin kapılarının çalan ziline aldırış etmeden lambaları kısılmış bir odanın içinde geçen türlü aşk anlarını, yakınlık hallerini gördü. Sonra da!.. Sonra da bunlara karşı olan ne varsa, hepsini. Sanki o sevgili, o vazgeçilmez kadın günler geçip gittikçe azar azar değişmiş, sonunda aynı vücudun içinde ikinci bir insan belirmişti. Yılların geçmesiyle o ev içi çekilmez, dayanılmaz bir donuk havaya büründü. Artık ne sevdiği kadın vardı, ne de ondan doğan iki çocuk. Herhangi bir kadındı karşısındaki. İki çocuğunu doğurmuş rasgele bir kadın. Bu odanın

içinde geçen aşk anları artık çok uzaklardaydı. Belki de yaşanmamış şeylerdi. Ona öyle gelmişti. Gerçek olan şimdikiydi. Şu sıkıntı, huzursuzluk kokan oda, basit konuşmalar, dünyanın her yanında sayıları milyonlara varan çocuklar gibi çocuklar ve çatık suratlı, içinden düşmanca şeyler kuruyormuş gibi yanına yaklaşan bir kadın.

Kimse kalmamıştı. Çocuklar uyudu. Kaynana odasına gitti. Radyoda ajans haberleri veriliyordu, ağır ağır uzaktan biri konuşuyor, yavaşça bir sır veriyor gibiydi.

Karısı gelip divana oturdu. Hiç konuşmadan ona bakıyordu. Bir an sustu.

«Senin,» dedi, «bir sıkıntın, bir derdin mi var?»

Sesi ilk defa tatlıydı. Bakışı şefkatli, ılık, dost ışıklar içinde. Divanda ona yaklaştı, elini tuttu.

«Neyin var?» dedi. «Tanınmaz oldun bugünlerde!»

Cevap vermedi. Asıl eskiden tanınmaz haldeydim diyecekti; kendimi kaybetmiştim, şimdi gerçek kişiliğimi buldum; o asi, başıboş insan oldum gene. Ben buyum işte, hep buydum, böyleyim ama, küllenmiştim, tozlanmıştım. Değişik bir ışık altında o paslar, o tozlar siliniverdi, açıldı, berraklaştı. Aşkın ışı-

ğıydı bu. Şu karşiki apartmanın zemin katındaki bir pencereden, bir sarşın kadından, onun yeşil gözlerinden doğdu. Diriltti beni, hayata, güneşe, anlama kavuşturdu. Kurtardı daracık bir hayatın boşluğundan. Ötelere geçirdi, yapışkan bağlardan kopardı. Evet, ben tanınmaz oldum. Ama ben hep o tanınmaz adamdım. Hep o tanınmaz kişiliği içimde sakladım. Sabah, akşam işime gidip gelen bir çarkı gözleri bağlıymışcasına çeviren tozlu dairelerin basit bir memuru değilim. Değildim...

«Sendeki değişikliği sezmek için insan budala olmalı. Sende bir şey var, ama ne? Benden niye saklıyorsun bilmem.»

Durdu durdu da:

«Sevdiğin kadın...» diyebildi! «Ben değil miyim? Aşkunızı, seviştığımız günleri hatırla!..»

Seviştığımız günler!.. Bu, ona eski bir filmi hatırlatıyordu. Nelson Eddy ile Jeannette Mac Donald'm bir filmiydi. Konusunu unutmuştu. Yalnız bazı kopuk hayaller, kırık dökük biçimler, sahneler hatırlıyordu. Kendi aşklarının filmi de onun gibiydi. Gerçekten varolduğuna inanılması güç bir anıdan başka bir şey değildi. Seviştikleri günler de tıpkı o filmdeki gibi varlığına, bir zamanlar varoldu-

ğuna kolay kolay inanılmaz bir şeydi artık. Şu yanında duran kadınla kendisi arasında bir aşk geçmiş miydi, romanlarda, filmlerde hayranlıkla seyredilen çeşitten bir aşkı yaşamışlar mıydı? Geçmiş zaman içinde kalan her şey yaşanmamıştan farksızdı. Yoktu zaman içinde öyle şey, kayıptı. Gerçekte şu birbirine uzak, ama beraber yaşamaya mahkum, iki yeryüzü yaratığı, etten kemikten iki basit, kaba insan vardı.

«Niye, niye?..» dedi birden. «Bugünler seviştiğimiz günler gibi olmasın?»

Kendi de ne dediğini anlamadı. Karısı da. Ama kadın içgüdüğü Selmin'i doğru tarafa yöneltiyordu.

«Evet, bizim de seviştiğimiz günler, hat-ta aylar, yıllar bile oldu.»

Ama neredeydi o yıllar? Hangi yırtılıp atılmış, izi kalmamış takvim yapraklarında... Takvim yapraklarında bir 12 tammuz gününü hatırlıyordu, üzerinde bir yelkenlinin Marmara sularında pupayelken uçtuğu bir takvim yaprağını. Duvarda asılıydı, çıplak bir odanın badanası solmuş duvarında. Şimdi o odada olmak isterdi. O temmuz gününde, 1939 yılının 12 Temmuz'unda.

«Seninle nasıl tanıştık, hatırlıyor musun?» dedi. «Nasıl yanyana odalarda yatıyor-duk.»

Bütün bunları niye hatırlatıyordu sanki?

Selmin ne istiyordu, ne arıyordu, neyi elde etmek niyetindeydi? Evet, onlar, o dedikleri hepsi oldu. Galiba oldu. Olup olmamasının ne önemi vardı artık. Elbette ki sevişmişlerdi, evlenmişlerdi. Güzel, eşi bulunmaz anlar yaşamışlardı. Belki de onlara öyle gelmişti. Yaşadıklarını sanmışlardı. Mutlu olduklarını, aşkı tattıklarını sanmışlardı. Geçip giden şeylerden ne yarar vardı? Şimdi Nuri'nin içinde bulunduğu dünyada o anların yeri neydi?

Karısı yıllar önce kaybettiği o eski sevgiliydi şimdi. Sanki eskiye gitmiş, eskinin insanı haline gelmişti. Sevddiği, seveceği, aradığı, arayacağı, kendisine gerekli olan şeylerin tümünün onda varolduğu bir kadın. İçindeki sarışın da, daha önce sevdiği veya sevdiğini sandığı bütün kadınlar şimdi ondaydı.

Güldü, güldüler. Bu yemek; kış, tatsızlık, sıkıntı, huzursuzluk kokan hol bu gülüşlerle aydınlandı. Evin içi, evlendikleri gün buraya ilk gelişlerindeki güzelliği aldı. Öyle çekici, sıcak, dost, aşk, umut, tatlılık dolu.

Büyükbabasının beyaz köşkü önleri sıra yükseldi. Önde çam ağaçları, daha beride üzüm kütükleri, erik, incir, kiraz ağaçları, çilek tarhları merdivenler, iki taraflı dolanan yediveren gülleri... Ön bahçenin en uzun çam

ağacının altında geniş hasır koltuğuna gömülüp gazete okuyan büyükbabası.

Nuri:

«O çam ağacını hatırlıyor musun?» dedi.

«Büyük babanın altında oturduğu mu?»

«Sonra arka bostanlara, göçmen evlerine bakan odayı. Sarmaşıklı pencereyi. Odalarımızı ayıran kilitli kapıyı. İlk defa sesini o kapının ardından duymuştum. On dört, on beş yaşındaki bir genç kız sesi. Çocukluktan yeni çıkmış bir sesin ahengi.»

İkisi de eski, uzak bir güne doğru kayıp gittiklerini duyuyorlardı. Bir anlığına kişiliklerinden uzaklaşmışlardı, karı-koca değillerdi, hayatın birbirlerine, yabancı kıldığı iki insan değillerdi. Biri on beş, biri on sekiz, yaşlarında, savaş öncesi bir ağustos ayında, bir sayfiye köyünün ılık havası içindeydiler. O 1939 yazını büyükbabasının köşkünde geçirmişti. Lisedeydi, bütünlemeye kalmıştı. Elektriksiz üst katta bir odayı ona vermişlerdi. Boş, tamtakır bir odaydı... Ne halı vardı, ne perde. Bir masacık, bir arkalıksız iskemle, bir beyaz demir karyola. Bir sandık da kitap. Köşkün harem kısmı yazlığına tutulmuştu. Bir mebus ailesiydi oraya yerleşenler. Nuri'nin odası ile yandaki odayı bir kapı ayırıyordu. İki taraftan da kilitlenmiş, sürgülenmiş bir kapı. İlk önceleri yandaki oda boştu. Sonra bir gün Nuri penceresinden kiracıların çocuklarıyla bir-

likte koşuşan genç bir kız gördü. Esmer, siyah saçlı, uzun boylu bir kız. Sonradan onun, mebus beyin yeğeni olduğunu öğrendi. Kızın adı Selmin'di. Erenköy lisesinde yatılıydı. Ailesi Ankara'daydı. Yazı, dayısının evinde geçirmeye gelmişti. Kızı gördüğü günün akşamı yandaki odadan sesler, konuşmalar geldi.

Kıza o odayı vermişlerdi. Oraya onun için bir karyola kurmuşlardı.

Geç vakte kadar mebusun kızıyla o kız arasındaki konuşmaları dinledi. Bir şey anlamadan, daha yüzünü bile görmediğı bu kızı sesinden tanımaya çalıştı. Mahzun olmalıydı bu kız, diye düşündü, gözleri iri iri, kapkara olmalı, dişleri bembeyaz, tane tane konuşur, hayal kurmayı sever, şiir okur, yazar bile.

Aşka önem verecek günü gelince... Ertesi sabah alt kattaki odada dedesiyle kahvaltı ederken pencereden o kızın geçtiğini gördü. Bir an sürmüştü görmesi ama yetti o kadarı. Sonra bahçede karşılaştılar. Tanıştılar, konuştular. Hep birlikte oyunlar oynadılar. Saklambaç, köşe kapmaca, iskambil, domino... Günler böyle sevinçli, eğlenceli geçti.

Selmin'e onu, ona Selmin'i iten bir rüzgâr vardı. Birlikteyken hava değişiyordu. Daha rahat nefes alıyordu Nuri. Yaşamaya daha çok bağlanıyordu. Oysaki konuştukları hep beylik şeylerdi. Komşu, akraba çocuklarıyla oturup gevezelik etmek, bütünlemeler-

den bahsetmek, öğretmenlerin taklidini yapmak, gülünç anılar nakletmek. Yalnızken de kendilerini anlatmaktan çok, gene o basmakalıp konuları açarlardı. Nuri ona okul, mahalle hikâyeleri; filmler, romanlar anlatırdı. Selmin en çok Jeannette Mac Donald'ı beğeniyordu. Bir de tabii Nelson Eddy'yi. O yıl «Leylaklar Açarken»i görmüştü. Bir de «Seviştiğimiz Günler» vardı. Ama bu filmi ona Nuri anlattı. Selmin görmemişti. Sinemaya ancak yılda bir gidebiliyordu.

Başkaları da vardı çevrelerinde, büyükler, çocuklar... Ama zamanla ikisinin arasında bir çeşit görünmez bağ kuruldu. Ayrıldılar çevrelerinden. Yalnızdılar beraber olunca. Bunu en çok Nuri gece yatağına yattığında yaşıyordu. Selmin o tahta kapının ardındaydı. Soluk almasını duyuyordu. Ara sıra iç çekişini. İstese, sesini yükseltse, onunla konuşabilirdi. Çok defa, «Selmin!» diye seslenivermek isteğini duyardı. Gündüzleri birlikte çam altında oturur, büyüklerle ciddi ciddi konuşurlardı. Selmin, büyükbabası, hep birlikte oturup domino oynarlardı. Birlikte pazar yerine gidip öte-beri alırlardı. Bazan yalnızken, kendilerinden, mutluluktan, gelecekte, geçmişten bahsederlerdi. Aşk konusunu ilk kim açtı? İkisi de bunu çok zaman birbirinin üstüne

attılar. Galiba aşk sözünü, aşktan sonra hatırlamışlardı. Geceleri Nuri mum ışığında oturur, Marmara'yı gören penceresini açar, gecenin garip çitirtilerini dinleyerek küçük kâğıt parçalarına bir şeyler yazardı. Bunlar Selmin'i güldürecek şeylerdi. Yakınlarının kari-katürleri, fıkralar, anılar, duygulu izlenimler. Bazan dozu fazlaca kaçırdığı da olurdu. Selmin'in kara gözleriyle kara saçları arasında bir bağlantı kurar, bunu bazan geceye kadar uzatırdı. Bunların bir aşk itirafı olduğunu bilinçaltında hissederdi elbette. Sonra çıplak ayaklarının ucuna basa basa kapının altından yavaşça kaydırırdı bu kâğıtları. Selmin sabah gözünü açınca onları bulurdu. Ama bulduğunu ertesi gün hiç belli etmezdi. Zamanla bu pusulalar açıkça bir aşk itirafı olmaya başladı. Selmin'i seviyordu. Türlü örneklerle aşkını ona anlatıyordu. Bir cevap vermesini istiyordu. Küçük bir kâğıt parçasına bir şeyler yazıp o da bu tarafa atmalıydı. Ama bu tarafa hiç kâğıt falan atıldığı yoktu. Selmin gündüzleri gene eskiden olduğu kadar kayıtsızdı. Sadece arkadaştı, bir komşu kızıydı, bir akrandı. O kadar.

Sanki o mektuplar uçuyordu, dipsiz bir kuyuya düşüyor, ya da başka birinin eline geçiyordu. Yıllar, yıllar sonra, Selmin'le evlendikleri gün o mektupları, pusulaları kocaman bir zarfın içinde itinayla yerleştirilmiş

buldu. Gerçeği o zaman anladı. Demek aşk-
rı yeraltından akan sular gibiydi. Nuri gün-
lerce hiç üstüne varmadı. Ama bugün gibi ha-
tırladığı bir pazar akşamı, asma kütüklerinin
dibinde üzüm koparırlarken Selmin'i kolları-
nın arasında buldu. İkiisi de gökyüzünü bir-
den tersine çevrik gördüler. Komşu köşk pen-
cereleri, uçup giden bir ufak bulut, uzaktan
bir köpek sesi, bir radyonun çığlığı o ilk öpüş-
me ânını dolduruyordu. Kız, bir kere daha öp-
tü kendiliğinden. Sonra kaçıp gitti. İlk genç-
lik aşkıydı bu. Mutlu, ışıklı, umut dolu bir
aşk. Bütün hayatı bağlayan cinstendi. «Bu kız
benim olmalı,» diye düşünmüştü Nuri, o gece.
«Ömrüm onunla geçmeli. Çocuklarım ondan
olmalı. Her gece, her sabah onun kokusu,
onun sesi, onun havasıyla uyumalı, uyanma-
lıyım.» O gece Selmin'e ilk uzun aşk mektu-
bunu yazdı. Gerçekten uzun bir mektuptu.
Mum yetmemişti. Başka mum da yoktu yaka-
cak. Ay ışığında gerisini tamamladı. Mektu-
buna denizden, rüzgardan, çamlardan, üzüm
salkımlarından bir şeyler karışmıştı. Sürüp
gidecek olan anların akışı boyunca şu yaşı-
nan mutluluktan, aşk coşkunuğundan bir iz
kalsın istiyordu. Sabaha doğru mektup bitti.
Kapının altından attı. Mutluydu. Kıza, «Be-
nim olacaksın. Hep, hep öyle.» demişti. Yata-
ğına uzandı. Tavanda ayın akislerine baka-
rak geleceği düşündü. İlerki hayatlarını, ev-

lerini, odalarını, yataklarını, doğacak çocuklarını. Kendilerini 30, 40, 50, 60 yaşlarında teker teker canlandırdı. Sonra birden düşünemez oldu, uyudu. Öğleye doğru uyanınca kapının altında bir kağıt gördü. Ufak, dörtköşe bir kağıt. Selmin incecik el yazısıyla: «**Seni bekliyeceğim. Bir gün senin olacağım.**» diye yazmıştı.

Nuri, karşısındaki kadına baktı. Onu bekleyen, onun olan o küçük kızdı bu. Yıllar öncenin ince uzun esmer kızı. Elinden tutup kendine çekti. Öptü, ilk defa evin içinde, çekinmeden karısını dudaklarından öptü. O da kendini isteyerek bıraktı. «Seni gene seviyorum, o günkü gibi,» demek istedi. Yapamadı. Karısı artık o uzak tatil ayındaki esmer kız değildi. İki çocuk anası, on yıllık evli herhangi bir kadındı. Aşktan uzaktı. Yakınlık, anlayış gibi duygulardan yoksun. Dudakları sıcaktı gene. Eli de alev gibi. Gözlerinde kendini bırakan bir şey vardı. Hep böyle kalsa. Hep böyle kalsa, duysa... Sahte de, yalan da olsa, yapmacık da yapsa; ama eski günlerdeki gibi davransa. Ama yalandı, düştü bunların hepsi. Nuri onun bu **sevgi gösterişini zoraki** buldu. Şimdi, şu anda bile içinden neler, ne tuzaklar kuruyordu kimbilir? Kocasının kafasından geçenleri anlamak için, onu faka bas-

tırmak, en zayıf yerinden yakalamak için... Belki kaynanası da Şu anda kapının ardından dinliyordu onları. Birden kalktı. Radyoyu kapattı. «Çocuk gibiyiz,» dedi. «Saat da çok geç. Yarın sen değil ben gideceğim daireye. Sırası mıydı Şimdi bu eski masalların.»

Karısından önce kızgınlık göstermekle üstün çıktığını sanıyordu. Selmin'i oracıkta bıraktığı gibi odasına doğru yürüdü. Ama Selmin onu bırakmadı.

ALTI

BU ŞEHRİN baharı yoktu, kışı, yazı vardı. Baharlar bu iki aşırı mevsim arasında kâh birine, kâh ötekine daha çok yaklaşırdı. Mayıs'la beraber yaz gelmişti. Sıcak, otomobilleri kor dolu fırınların içine çeviriyordu. Dolmuş ve otobüs duraklarında insanlar hayattan uzak yaratıklar halinde bekliyorlardı. Trolleybüsler, terli insan kalabalığını yüklenip yüklenip gidiyordu. Öğleden epeyce sonraydı, ama bozkır güneşi tepedeydi daha. Dolmuş beklemek çekilmez bir işkenceydi. Dolmuyordu taksiler bir türlü. Şoför: «Ulus'a iki kişi!» diye gevşek gevşek bağırdı.

Nedret'le Sevim arkadaşaydılar. Kırık pencereyi boş yere açmaya çalıştılar. Sevim:

«Araba değil, cehennemden bir parça,» dedi. Bir fakülte öğrencisi geldi yanlarına oturdu. Şişman bir adam da ön tarafa güçlkle sığdı. Kapı zorla örtülebildi. Cehennem parçası sarsıla sarsıla yürümeye başladı. Kızılay'dan Sıhhiye'ye kadar kaldırımı seyrettiler. Kadınlar yazlıklarını giymeğe başlamışlardı. Çok şık-ları vardı içlerinde: Sevim bir Amerikalı ka-dını gösterdi: «Bizim sokakta oturuyor. Ko-cası Amerikan Yardım Heyetinde. Öyle güzel giyiniyor ki.» İpek mendiliyle alnını kurula-dı. Keten bir rob vardı üzerinde. Sıkı sıkı ya-pışan kırmızı keten, vücut çizgilerini iyice bel-li ediyordu. Nedret onu hayranlıkla seyretti: «Bugün çok güzelsin,» dedi. Kendisi her za-manki gibiydi. Beyaz keten tayyörü, düz pa-buçları, taralı saçları.

Araba bir trolleybüsün ardında biraz bek-ledi. Nedret: «İyi düşündün mü, gittiğimize iyi ediyor muyuz?» dedi. Cevap alamadı.

Sevim sinsi sinsi gülümsüyordu. Fakülte-nin önünde arabadan indiler. Yapının iri göl-gesi asfaltta kadar uzanıyordu. Sıcak, yakıcı bir gölgeydi gene de. İleride kapının yanında-ki ufak camlı odanın önünde serginin afişi vardı. Altında «Nedim Güncel'in Non-figüratif Sergisi» yazılıydı. Kimse yoktu içeride. Yalnız köşedeki masanın başında Nedim tek başına oturuyordu. Eski günlerdekinden farklı, saç-ları kırışmış bir Nedim'di bu. Sinirli sinirli

gazeteyi karıştırıyor, mendiliyle terini siliyordu. Kapıdan girer girmez onları gördü. Ayağa kalktı. Gazetesi elinden masaya uçtu. Nedret, ne yapmalıyım, niye geldim? dedi içinden. Hep onların serüvenlerinde tanıklık etmek mi düşüyordu? Ya da koruyucu meleklik görevi?.. Nedim ellerini sıktı. Birer sandalye çektiler. Neden sonra Nedret'i hatırladı: «Nasılsın Nedret?» dedi. «Burada olduğunı duydum. Mutlusun tabii.»

Mutluydu, onun gözünde. Çünkü o, Nedret'i daima az şeyle yetinir bilmeye alışmıştı. Bir evi, bir kocası vardı ya, daha ne olacaktı onun için?.. Ama Sevim öyle miydi? Nedim'in Sevim'e olan aşkı öyle miydi? Bunlar başka değerlerdi. Nedret oturmadı: «Ben resimleri seyredeyim,» dedi. İlerledi. Onları mahsus yalnız bırakmıştı. Küçücük galeri fırın gibi sıcaktı. Duvarlarda renk renk resimler. Nedret bunların ne olduğunu bile anlamadı.

Birtakım şekiller, içiçe dışdışa, dörtköşeler, daireler, düz çizgiler. Gözucuyla onlara baktı. Bir şeyler konuşuyorlardı. Sevim gülüyordu. Nedim ciddiye. Her zamanki gibi. Ama Nedret bu defa Sevim'in Nedim'e eskisi gibi ağır basamayacağını, artık eski güçlü durumunda olmadığını biliyordu. Sevim için bu aşk, yaşama sebebi olmuştu artık. Gündelik hayatının dışında bir tat, bir lezzet kayna-

ğıydı. Nedim'in bir yanda onu severek yaşamasını, onu hayalinde yaşatmasını istiyordu. Artık bununla da yetinmeyecekti. Durumunu, mevkiini bozmadan Nedim'le olan aşkını bulutlardan toprağa indirecekti. Bir aralık Nedim'le Sevim de resimlere baka baka yanına geldiler. O sırada Nedret, sarı benekli bir resme dalmıştı.

«Nedir bu?» dedi.

«Resim ya işte.»

«Ne resmi?»

«Hiçbir şey resmi değil.»

«Sen anlıyor musun bir şey?» dedi Sevim'e.

Sevim:

«Eh,» dedi, «Nedim anlatacak, anlarım o zaman.»

Güldüler. Birkaç fakülte öğrencisi içeri girmişti. Can sıkıntısından veya dersten kaçtıkları belliydi. Alay etmemek için kendilerini zorluyorlardı. Bu sırada biri daha girdi. Nedim ona doğru yürüdü. Sevim'le Nedret'in yanına getirdi. Tanıştırdı.

«Arkadaşım Nuri,» dedi. «Eskiden şairdi. Nedret hanım, Sevim hanım.»

Nuri sıcaktan bunalmıştı. Nedret'in elini sıkınca daha beter oldu. İçine bir tuhafılık doldu. Düşecekmişcesine sallandı.

«Güneşte yürüdüm de,» dedi. «Fena vuruyor.» Galeri epey dolmuştu. Herkes bir res-

min önündeydi. Kapının arka tarafında İstanbul'a ait bir tablo vardı. Nedret onu kendine yakın buldu. Hiç değilse bir şeyler anlayabiliyordu. Burgaz Adası'ndan üç yeşil ağaçtı bu. O kadar. Ama bir İstanbul baharı olanca mutluluğuyla resmin çerçevesinden taşıyordu. Aştan, yaşama sevincinden doğan bir duyguydu bu. Şimdi o yabancı adamı görünce içinde bir zamandır duyduğu o garip seziler uyanıvermişti.

Önce pencerede, sonra sinemada, sokakta, pazarda gelip geçen, kendisine şimdiye kadar kimsenin bakmadığı çeşitte bakan bir adamdı bu. Geceleri, yalnızlık saatlarında ilgisini, yakınlığını garip bir tarzda çevresinde duyduğu bir insan, bir erkek. Sanki hayatında ilk sevdiği, sonra yıllarca izini kaybettiği, şimdi yeniden bulunduğu eski bir sevgili. Sevim'in Nedim'i gibi.

«Beğendiniz mi?» dedi Nuri.

Kendi sesinden ürktü. Oysa galeri epey doluydu. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Sevim'le Nedim masanın başında oturuyorlardı. Çevreleri yabancı yüzlerle kaplıydı. Alaycı, anlayışsız, bencil dudaklar, bakışlar...

«Ötekilerden bir şey anlamıyorum. Hiçbir şey anlamıyorum daha doğrusu. Ama bazıları göze hoş görünüyor.»

«Evet.»

«Evet.»

Kelimelerin ardında başka şeyler vardı. Onları birbirine yaklaştıran duygular. Senin için, hep senin için, demektedydi Nuri. Şu tabloların o allak bullak olmuş çizgileri beni anlatıyor işte. Şu benim içim. İç dünyam. Olanca perişanlığıyla. Kişi manzarayı da, çevresini de, insanları da böyle görüyor bazan. Nasıl olur da oturur, dünyamızı, tabiatın yaptığı gibi doğru, düzgün biçimlendirir? Tabiat bize bir biçim, bir düzen vermiş. Ama insanoğlunun kendisi bir ayrı tabiat, bir ayrı dünya. Kendine göre yasaları var, kuralları, morali var. Duygularını kendi de anlamaz bazan. Anlaması işine gelmez. O zaman oturur, kendisini böyle anlamlar, düzenler dışı bir ifade yoluyla anlatır. Bunun adına da non-figüratif der biri çıkar da...

«Komşuyuz değil mi efendim?» dedi Nedret. «Galiba birkaç kez karşılaştık sizinle?..»

«Evet, pazarda. Hatırlıyor musunuz? Alışveriş ediyordunuz.»

Nedret gözlerini resimden ayırdı. O kadar yakındaydı ki!..

«Nedim beyle eski arkadaş olmalısınız!»

«Evet, İstanbul'dan. Siz de Sevim hanım.»

«Aynı mahallede otururduk. Çok yıllar önce.»

İkisi de birbirine yakın bir çevrede ya-

şamışlardı. Belki de İstanbul'da sık sık karşılaşmışlardı. Sokakta, tramvayda, sinemada.

«Nerede oturuyordunuz İstanbul'da?» dedi Nuri. Sonra da sorunun yersizliğine şaştı, kızdı.

«Fatih'te.»

«Ben de Lâleli'de,» dedi Nuri.

«Belki birbirimizle karşılaşmışızdır, değil mi?»

Sanki Nuri'nin belleğinde bir berraklık oluverdi. Bir ışık düşmüştü eski anıların karışıklığı içine. Lâleli'de, Aksaray'da, Yenikapı'da, kıyı kahvelerinde, Marmara gazinosu balkonunda karşılaştığı sarışın kızlardan biriymiş, biri olabilirmiş gibi geçmiş yılların içinde onu aradı. Bulmak istedi. Ardına takılıp caddeler aştığı pek çok sarışını bir bir hatırladı. Onu görseydi bir kere unutamazdı. Yalnız Nedret'te kendine yakın gelen çok zamanlardan beri tanıyormuş izlenimini veren bir şey vardı. Çok eski aşk özlemleri hep Nedret üzerine, onun için kurulmuştu. Onu bir küçük pencereden gördüğü an yitirilmiş eski bir sevgiliyle yeniden karşılaştığını sanmıştı. Hep bu sanıyı yaşamıştı. Nedret işte yanındaydı. Konuşuyor, bakıyordu. Belki o da buna benzer şeyler kuruyordu. Sanki beraberdiler. Yıllardır. Çıkıp birlikte evlerine gideceklerdi. Mutlu bir ev vardı onları bekleyen. Sarılıp uyuyacakları bir oda. Birlikte bakacakları bir

pencere. Aynı anda hatırlamaları mümkün olan ortak anıları, geçmişleri.

Sevim yanlarına geldi.

«Tanışıyor muydunuz beyle?» dedi.

Nedret:

«Evet,» dedi. «Komşuyuz.»

Sevim ile Nedret elini sıktilar. Sergiden ayrıldılar. Nedim caddeye kadar birlikte gitti. Nuri uzaktan seyretti. Tam ayrılırlarken Nedret iki adım öteye gitmiş onları yalnız bırakmıştı. Ta oradan Nuri'ye bakıyordu. Kendisinininki gibi duyguları vardı, istekleri, özle-yişleri...

İlk defa oluyordu bu. Nesi varsa hepsini uğruna harcayacağı, bir hayat yıkıp yeni bir hayata başlayacağı bir insandı. Bu, sanki o görmeden, o rastlamadan var olmayan, yaşamayan bir nesneydi. Nuri'nin sıkıntılı, hayatına sert bir dönemeç çevirtebilmek ona yeni bir mutluluk, yeni bir yaşama isteği verebilmek için insan biçimi altında karşısına çıkan gerçekte var olmayan bir yaratıktı. Hayır, dedi, boşuna karşı durmam. Boşuna karımda yeni bir şeyler aramam. Bulmaya çalışmam. Eski güzel anılara bağlanmayı denemem. Birkaç gün sürebilirdi bu aldanış, bu yanıls. Benim için tek yön, ona doğrudur. Nedret, dedi; Nedret benim için insanoğlu değil sadece, mutluluk, yaşamak, yeryüzü, sa-

nat, aşk hepsi. Hepsini kendinde toplayan bir başka şeyin adı...

Nedret arkadaşına bir şey söylemedi. Ayrılacağı sokak köşesine kadar hep Sevim'in anlattıklarını dinledi. Nedim'le konuştuklarını. Hep o eski şeylerdi. Nedim'in ısrarı kocasından ayrılmasını istemeye kadar varmıştı. İstanbul'da Beylerbeyi'nde dededen kalma bir evi vardı Nedim'in. Oraya çekiliriz, başbaşa yaşarız, demişti. Tepedeydi o ev. Penceresinden deniz görünürdü. Vapurlar önlerinden geçirdi. Başının ucunda daima gökyüzü, bulutlar vardı. Karşıda da İstanbul. Nedim onun boy boy resimlerini yapardı. Bir öğretmenlik bulacaktı, yalnız birbirleri için yaşayacaklardı. Nedret bir süre bunları tatlı bir masal gibi dinledi. Çok alışık olduğu bir şeydi bu. Beylerbeyi'ndeki denizi gören aşkla dolu ev, birbirini seven iki genç insanın umutla, sevinçle geçirecekleri günler, geceler. Ama çok geçmeden Sevim'in sesinde bir alaycılık bulunduğunu, kendi anlattıklarıyla gene kendisinin eğlendiğini farkettti O kendini bekleyen bu güzel hayatı dıştan işin gerçeğini bilen bir insan, bir yabancı gibi anlatıyordu.

«Yani beni Beylerbeyi'nin tepesine hapsedecek. Sabah gidip akşam gelecek. Ben onun vereceği üç beş lirayla yemekler hazırlayaca-

ğım. Çocuklar doğuracağım, eserlerine ilham vereceğim, ona hem karılık, hem modellik edeceğim. Ayrıca sevgili rolünü oynayacağım.»

Nedret zaten Sevim'i öyle huzurlu, aşklı bir hayata yakıştıramazdı. O hep böyle telâşlı, kaçamaklı, kararsız, geçici serüvenler içinde yaşayacaktı. Kendisinden yaşlı bir adamın karısı, canının istediği genç bir erkeğin sevgilisi olacaktı. Bu genç şimdilik Nedim'di. Belki bir zaman, uzunca bir süre böylece kalacaktı. Ama Sevim bu rahat, sağlam hayatı; kaloriferli, dadılı, aşçılı, hizmetçili, otomobilli hayatı kendiliğinden bırakıp da Beylerbeyi'ndeki yokuşa tırmanamazdı. Bu kadarcıktı onun aşk gücü. Bir yanda zengin bir koca, rahat bir düzen, öte yanda kendisini seven bir Nedim veya başka Nedim'ler. Birden Nedret yanında yürüyen kadına karşı bir nefret, bir iğrenme duydu.

Bu kadar kendini düşünen, her şeyi kendine yontan bir insanla uzun yıllardır nasıl dostluk edebildiğine şaşıtı. Hatta utandı bundan. Şimdiye kadar düşünmediği bazı şeyler aklına geliyordu. Bir kere bile Nedret'in de genç bir kadın olduğunu düşünmemişti! Aşklara, mutluluğa, serüvenlere kendisi kadar onun da lâayık olduğunu; bir kere bile sormamıştı. Onunla konuşmamıştı. Hep kendisi var-

dı. Hep kendisinin bitmez, tükenmez sorunları, dertleri.

Akşamüstü sokaklar doluydu. Güneş Ankara kalesine doğru iniyordu. Memurlar işten çıkmış olmalıydılar. Her günkü kalabalıktı bu. Tatsız, renksiz. Sanki bir acemi ressam her gün, her akşam aynı saatla, aynı boylarla, hiç değişmeyen o sıkıcı tabloyu yeniden çiziyordu. Konuşmaksızın ilerlediler. Nedret içinden: «Bir daha ona bu konuda bir şey sormayacağım.» dedi; «ne hali varsa görsün.» Ama Sevim duramadı:

«Yarın Bahçelievler'e gelmemi istedi.»

«Gidecek misin?»

«Bilmiyorum daha.»

«Kocan Ankara'da değil mi?»

«Evvelki gün İstanbul'a gitti. Bu yaz Caddebostanı'na gitmek istemiyorum. Bebek'te bir kat varmış, onu tutacağız. Doktor da bu meseleyi halledecek, ayrıca işleri de var.»

«Tam fırsat desene!»

«Niye?»

«Nedim'le buluşmaya, sevişmeye...»

Bu sözleri iğrenerek söylemişti. Sevim de sesindeki iğrençliği, acı anlamı duymazlık edemedi.

«Ben de seviyorum onu.»

«Senin sevgin...» dedi sustu.

Sen diyecekti, aşkı bilmezsin bile. Sen yalnız sevişirsin. Vücudunla sevişirsin. Duy-

gularınla oynarsın. Aşk sözünü ağzına alıp kirletme bari. Benim kadar anlamazsın aşktan sen...

«Ne demek benim sevgim?..»

«Hiç,» dedi kesti Nedret.

Sessizce yürüdüler. Hiç konuşmadılar. Ayrılacakları köşede Sevim:

«Yazın siz ne yapacaksınız?» dedi.

«Bilmem valla. Ama Hamdi İstanbul'a gidemez. Şirketin birtakım işleri var. Onu Anadolu'ya gönderecekler. Ben bir ay için İstanbul'a gitmek istiyorum.»

Basmakalıp sözlerdi konuştukları. Sevim «Senin sevgin» sözüne içerlemişti. Belli de etti:

«İstersen Bebek'te tutacağımız eve gel. Birkaç gün dinlenirsin. Beraber denize gireriz.»

«Kocanla beraber mi, yoksa Nedim'le mi?»

Sevim gülümsedi. Ayrıldılar.

Bu ağaçlı yol doğru kendi apartmanlarına çıkardı. İki yanı yapılarla dolu loş bir sokak. Her apartmanı, her katı, her kapıyı, önündekileri, pencerede oturanları, balkondaki saksıları bile ezberlemişti. Gözlerini kapasa, olduğu gibi görürdü hayalinde. Vazgeçti o kestirme yoldan. Yolu bile bile uzattı. Daha seyrek geçtiği sinemanın önündeki yoldan yürüdü. Yeni filmin afişleri asılmıştı. Joan Fon-

taine'in boy boy resimleri vardı. İpek gibi, kuş gibi, uçucu, ele avuca sığmaz, dokununca yiten bir varlık. Aşkı ıstırabı, sevinci en çok o duyar, o yaşar. Fontaine'i çok severdi. Kendisini bulurdu onda. Birkaç dakika resimleri seyretti. Kırılarda sevinçle koşup uçan o kızın yerinde olmak istedi. Yürüdü. Bakkal, kasap, bakkal, gene kasap. Şimdi o bir bodrum katına değil, bir kıyıya inmeliydi. Ada'da ya da Boğaz'da. Birden bu yeryüzünde küçük bir noktadan farksız olduğu aklına geldi. Yukarıda, bir uçaktan bakılınca ilerledikleri, bir sağa bir sola gidip geldikleri görülen bir sürü noktalar vardı kendisi gibi. Yukardan bakan biri bu ufak ufak parçacıkları birbirinden ayıramazdı, hepsi üzerine topluca bir düşünceye varırdı. Nasıl ki insanoğlu da ayağı dibinde kaynaşan karınca sürüsü içinde herhangi bir karıncayı şu veya bu özellikleriyle tanıyıp ayıramıyordu. Belki de onların içinde nice kendine vergi dünyaları olan karıncalar vardı. Nice benzerlerinden ayrılanlar. Ama insanoğlu ayağını uzatıyor, fark gözetmeden basıp eziveriyordu hepsini. Çünkü hepsi birbirinin eşiydi, aynıydı. Nedret, şu caddelerde dolaşan akşamüstü insanların hepsi de rahat mı, mutlu mu? diye sordu kendine. Kadınlar, erkeklerinden hoşnut mu, onları düşlerindeki kahramanlara uygun buluyor mu? Bir çelişmenin tatsızlığına kendini kaptırmaktan ko-

runabiliyor mu? Yoksa erkeklerde, kadınlarda sadece şu hayat pahalılığı, geçim kavgası mı var, daha zenginlerde otomobil, kumar, sefahat, şehvet, eğlence sahneleri?..

Evine gelmişti bile. tedede Nuri'lerin apartmanını gördü. O, en st katta oturuyordu. Karısı, ocuklarıyla. Belliydi onun da hayatından memnun olmadığı. Mutluluğu tatmadığı. Kendisine karşı bir yakınlık, bir ilgi duyduğu. Her karşılaşmalarında, her gözgöze gelişlerinde sezdiği anlamlar onu yanıltmıyordu. Bir şey vardı ortada apaçık. Aralarında uçuşan bir duygu akımı vardı. Bir elektrik akımı gibi. Öyle okumuştu bir gazetede. Hamdi gelirdi nerdeyse. Sayısız gecelerden biri daha başlayacaktı. İlk geceden beri dşten yoksun bir hayatın, bir evlilik bağının içindeydi. Yemeği ısıtmak, salata yapmak, sofrayı kurmak gerekti. Kapıdan girerken aklına yoğurt almak geldi. Geçen satıcıya seslendi. Gündelik hayatın insanıydı gene. Ta yukardan bakılınca görülen o milyonlarca minimini noktadan biri. Her günkü basit, renksiz, aşağılık hayatını yaşamaya devam ediyordu. Hep de edecekti böyle.

YEDİ

İŞLER sarpa sarıyordu. Nuri yedinci defa mektubu yırttı. Kâğıtları küçük küçük parçalara kadar ufaladı. Yeni bir kâğıt çekti. Şimdi yazacakları daha öncekilere benzemeyecekti. Her defasında yeni sözler bulmuştu, yeni biçimler, yeni cümle kuruluşları. Ama hepsi de aynı şeyi söylüyordu: **Sizi seviyorum. Bilmem niye, nasıl, ama bu böyle. Sizi görmem gerek.** Bu kadar kısa ve basit kelimelerle söylenebilecek bir konuyu ilkinde dört, ikincisinde beş, üçüncüsünde on, sonunda altı sayfa haline getirebilmişti. Son yazdıklarını hatırlayınca yırttığına iyi ettiğini anladı. Sanki bir aşk mektubu değildi bu. Bütün hayatını yazmıştı. Hayatının bir filmini, pek gerekmiş gi-

bi çocukluğundan, gençliğinden, elde edemediği hayallerinden, sevdiklerinden, sevmediklerinden... Bunu Nedret nasıl okuyacaktı kimbilir! Azçok aynı yıllar, aynı çevre, aynı hava, aynı duygular, izlemler içinde yaşadıklarını sanıyordu. Bu satırları en iyi o anlardı. Benimserdi, kendi romanı, kendi hayatı sanırdı. Ama Nuri ilk anda olanca hayatını bir beyaz yaprak gibi ortaya sermeyi yersiz buldu. Ona başka bir mektup yazmalıydı. Hayatına birdenbire nasıl bir renk, bir ışık kattığını, yaşamasına anlam veren bir yaratık olduğunu söylemeliydi. Durgun bir gecenin ortasında, denizin akışına kapılmış boş bir gemi gibiydi. Umutsuz, bırakılmış bir gemiydi. İçindeki bütün ışıklar karartılmıştı. Ne kadar süreceği bilinmeyen bu yolculukta ne şimdi, ne de daha sonrası için bir değişme, bir mutluluk ihtimali vardı. Tam böyleyken, bu durumdayken birden o karanlığın ta gerisinde bir ışık, tatlı, sıcak bir aydınlık doğmuştu. Bu ya çevresine sevinç ve umut saçan bol ışıklı bir deniz feneriydi, ya da aşklar, avunmalar vaadeden garip bir limandı. İşte o ışığın parlamasıyla gemi, o kapkara gemi, birden nasıl değişiverir, coşuverir, o ışığa doğru atılırdı! Son hamleyle ışıklarını, projektörünü yakar, makinelerini hızlandırırdı! Kendisiydi bu gemi şimdi. Bata-çıkı giden, bir yandan çarklı. O emekli Basra vapuru gibi!.. Ne yapsalar o Basra va-

purunun çarkları daha çok döner, daha çok hızlanır mıydı? Ne yapsa ne etse o çarkların dönüşünde bir ilerleme olur muydu? Nuri hiç ummuyordu. Geçmişti artık. Alışageldiği hayatın akışı içinde fırlamak, coşmak, kendini aşmak, geçmek mümkün müydü? Basra vapuru da çarklarını hızlandırmaya, itelemeye çalışıyor, ama başaramıyordu. O kendini aşma isteğiydi içinde duyduğu. Bir işe yaramasa da, dileği buydu. Bu mektuplarda da bu istek bulunmalıydı. Yazdığı yedi mektup müsvedesinde yoktu bu işte. Bir kere daha Nedret'e o pusulayı yazmalı, ondan bir buluşma istemeliydi. Nerde görüşebilir, konuşabilirlerdi? Aklına ilk gelen şu oldu: Kızılay'dan Kavaklıdere'ye kadar giden cadde akşamüstleri gezmeye çıkanlarla dolardı. Nedret de şöylece dolaşmaya çıksa. Nuri onu daha önce bekler, o da gezintiye çıkmış bir tanıdık, bir aile dostu gibi ona rastlar, yaklaşır, beş on dakika kimsenin dikkatini çekmeden, şüphe uyandırmadan konuşurlardı. Nelerden bahsederlerdi? O ayrı konu.

Dairede ölü bir sıcak vardı bugün. Oda-dakilerden biri neredeyse uyudu uyuyacak. Yan odadan bitkin, cansız bir daktilo sesi geliyor. **Ankara'da yazın dairelerin hali hep böyledir işte.** Dışarıda korkunç bir güneş. İçeride ter kokusu, bir iki sinek, uyku, cansız kıntısı dolu bir hava. Bir haftadır müdür de

yoktu. İstanbul'a gitmişti. İşler azalmıştı, memurlar yıllık izinlerini nerede geçireceklerini konuşuyorlardı. Odadakilerden biri Kızılcahamam'a gidecekti, daktilo kız da Bostancı'daki teyzesine. Nuri ne yapacağını daha bilmiyordu. Ailesini düşündüğü yoktu ki! Bir ara arkadaşşı Cabir masadan başını kaldırdı:

«Yahu,» dedi, «bir saattir ne yazıyorsunuz?.. Hikâye mi, roman mı? Bu sıcakta...»

Nuri:

«Hikâye gibi bir şey,» dedi.

«Kendi hayatımı» diyecekti. «Bir aşk mektubu» diyecekti. Aşk mektubu sözü içini ürpertti. Gülesi geldi. Yakıştıramadı kendisine. O evli çoluk çocuk sahibi, bir yığın sorum yüklenmiş bir insan. Yaşı otuz beşi geçmiş. Kalkıp da boyuna evli bir kadına aşk mektubu müsveddeleri karalamak!.. Gülecekti Cabir bilse. Ne alay konusu olurdu dairede kimbilir! Nuri aşk mektubu yazıyor, düşünün, Nuri aşk mektubu yazıyor?.. O ailesini geçindirmekten, karısına iki yılda bir manto, iki ayda bir çorap almaktan, evinde her gün iki kap yemek pişirtebilmek gücünden yoksun Nuri tutmuş âşık olmuş, hem de evli bir kadına, oturmuş aşk mektubu yazıyor. Buluşma istiyor. Duydunuz mu, Nuri, bizim Nuri aşk mektubu yazıyor!..

Bu sesler odanın içinde çınlar gibiydi. Sinekler bile camda vızıldayarak gülüyorlardı.

Bir taksi kornasını çala çala geçti. «Evet, dedi içinden; param yok, evlenmişim, içim ölmüş, hayatta kırılmışım, bir şey olamamışım, elimdekileri de yitirmişim, evimi beslemekten âcizim, karımı mutluluğa erdirememişim doğru, ama bunlarla aşkın ilgisi ne? Yazacağım elbette. Evet aşk mektubu yazıyorum. Var mı bir diyeceğiniz?»

Sesi yükseldi sandı. Kalem eline alıp kâğıda iki çizgi çekti. Biri düz, biri yukarıdan aşağı. Bütün düşüncelerini yıktı. Çizgiyi gelişi güzel yürüttü, kâğıdın kenarına vardı. Kâğıt bitmişti. Gene birkaç saat önceki insan oldu. İşler sarpa sarıyordu gerçekten. Bir an için sahi sanmıştı. Karısını yıllarca önceki kişiliğiyle görmüştü. Hayattaki tek sevgilisi, tek yakını o olduğuna vaktiyle nasıl inanmışsa gene öyle inanmıştı. O, herkesin uyuduğu saatta divan üzerinde yanyana uzanıp konuştukları gece Selmin'in hep o eski Selmin olduğunu **sanmıştı**. **Sanki** uzun bir geziden yeni dönmüştü karısı. O tatsız günler, geceler yaşanmamıştı. O sabahlara kadar süren anlaşılmaz, anlatılmaz kavgalar, krizler geçmemişti. **Hayatın her gün biraz daha artan çirkinliğine, karısının, kaynanasının, çocuklarının manevî tokatları da eklenmemişti**. Selmin hep o bir kapı arkasında kendine mektup yazdığı, şarkısını dinlediği, bahçede koşuşan, içi hayatla, neşeyle dolu kızdı. Ondan ancak ya-

şamanın mutluluğu yayılırdı çevresine. Yoksa bu yılları dolduran biribirinin eşi gecelerin, gündüzlerin içindeki insanın hiddet, nefret, utanç, korku verici duyguları değil. Bir gecelik öyle sandı. Nuri. «Boş, dedi; mutluluğu bunun dışında aramak. Bir pencereden görünen bir sarışın kadını hayallerine, amaçlarına hedef yapmak. Karısı onun yerini alabilirdi. Zaten o sarışın da benim uydurduğum bir yaratık, benim hayallerimden doğan bir insan. Ona ben kendim bir anlam verdim. Onu düşlerime, hayatıma ben karıştırdım. Anlamalıydı Selmin. Bunu bilebilmeliydi. Bana sevillecek, sevmeye gerçekten geçecek bir insan, bir kadın gerekti. Bunu ötedenberi duyuyordum. Yaratıyordum, bulamayınca. Kaç kere yanıldım, kaç kere hayallerimle gerçeğin batağına saplandım. Kafamın içinde kurduklarımın olup biten olaylar arasında bağlar kurdum. Kişiler yarattım, ülkeler çizdim. Hayatlar başlattım. Selmin'den önce de sonra da... Ama evlendiğimden beri yalnız o vardı. Amacım onu mutlu kılmaktı. Onunla bir ömür yaşamaktı.» Öyle ki, Selminle geçecek bütün bir ömrü kafasında baştanbaşa yaşattığı günler oldu. Gerçek hayatı unuttuğu zamanlar daha mutlu olduğunu sandı. Gözlerini kapadı. İçinde döndü. Olmuyordu, kişiliğini yavaş yavaş yitiriyordu. Başta, en yakını Selmin, anasıyla oğlu ve küçük kızıyla onun ki-

şiliğini yoketmeğe çalışanların arasındaydı. Sonra çevresindekiler, daire arkadaşları, müdürler, hademeler, komşular, dostlar, arkadaşlar... O da kişiliğini yavaş yavaş yitirdi. Sonunda gerçekten koptu. Yaşamayı dışında gerçekte ilgisini kesti. Vücudunu onların emrine verdi. Hiç değilse düşüncelerini, hayallerini kurtarmaya çalıştı. Olmadı. Olmuyordu. Olamazdı. Selmin bütün bunların farkında değildi. Bile bile olmuyordu. Belki de, onun kişiliğinin değişmesini, kaybolmasını, hayata bağlı bir insan olmasını istiyordu. Teşvik ediyordu, daha iyi, daha paralı işler ardında koşmasını. Aşklar, güzellikler, kalıcı yönler, değerler yoktu, yalnız para vardı. Selmin gözüne nereden çıktığını kendi de bilmediği bir düşman gibi görünmeye başladı. Düşünmek istemedi. Evin, aile hayatının dışında kendine düşünceler aradı. Selmin tanımadığı bir yaratıktı. Çirkin, korkunç bir şey. İşte o Selmin kimbilir neye bir gece ona yakınlaşmak istemiş, yıllar öncenin sevgilisi olmayı denemişti. O akşam Nuri kandı ona. Sandı ki, Selmin o eski genç kızdır. O geceyi mutlu geçirdi. Artık yalnız Selmin vardı. Bir anda o sarışın, daha hayallerde olup da vücut ve şekil kazanmamış nice esmerler, sarışınlar ondaydı. Onda birikmiş, toplanmıştı. Ama ertesi gün Selmin aynı oyunu daha çok sürdüremedi. Daha karanlıkta tereyağının, peynirin bit-

mesini fırsat bilerek ağzına geleni söyledi. Hayatına lânet etti. Kaynana, içini acı acı çekti. Gene bildik sabahlar, bildik çehreler, bildik konuşmalar başlayacak, hiç bitmeyecekti. Nuri birkaç gün başka yoldan gidip geldi. Kendi içinde hesaplaştı.

Belki Selmin'de o iyi, o tatlı geceden, o aşk, şefkat dolu kadından bir iz kalırdı. Bu iz gene bir zaman içinde ortaya çıkardı. Bütün dünyanın kadınlarını onun kişiliğinde bulur, severdi. Eskiden olduğu gibi, erken evden çıkıp, erken eve geldi. Bir daha meyhaneye gitmedi, sarhoş olmadı, avare dolaşmadı. Akıllı uslu bir ev erkeğiydi. Alış-veriş eden, çocuğunu gezdiren, hanıma kapıyı açan, kaynanasının elini öpen, komşuların hatırını soran, mutut ziyaretlere giden, sıkıcı akrabalarla nezaketle konuşan bir toplum erkeği. Şu ana kadar öyleydi. Âdeta Nedret'i tanıdığını, öyle bir insanın varolduğunu bile unutmuştu. Hatta o resim sergisindeki rastlayış bile onu öyle değiştiremeyecekti. O gün Nedret'le eskiden sevip de sonradan unuttuğu bir kadınmış gibi konuşmuştu. Ondan silinmez anılarla, değerlerle ayrılmıştı. İçinden çarpışması devam ediyordu. O gece umutla eve gitti. Selmin onu güleryüzle karşılasa, yanağından öpse, aşk dolu bir çift söz söylese, eski bir anıdan bahsetse, koluna girip biraz dolaşmaya gitmelerini teklif etse, dünya onun olacaktı. Ama o

gece evde kıyamet koptu. Bakkaldan aldığı yumurtaların beş tanesi bozuk çıkmıştı. Nuri hakaretlerin türlüünü sessizce dinledi. Cevap bile vermedi, kızmadı. Gitti pencereyi açtı. Sıcak bir nefes yüzünü yaladı. Orada, bir iki yüz metre ötedeydi o. Mutfağında veya penceresinin önünde. Ona bir daha ne zaman rastlardı? Niye o gün ona bir şeyler söylememiş, bir buluşma istememişti! Bir mektup yazmalıydı. En iyisi buydu. Küçük, özlü bir mektup yazmalı. Geçerken mutfağın penceresinden içeri atıvermeli. Ne demeliydi? Neler anlatmalıydı?..

Nuri saatına baktı. Dört. Bir saati kalmıştı. Odadakiler de dışarı çıkmışlar. Birden yalnızlığında bir değişme hissi içini kapladı. Çevresinde insan kalmayınca hep öyle olurdu. Bir önem, bir kuvvet kazanırdı. Kendini bomboş bir ülkenin egemeni sanırdı. Bu mektubu yazman gerek, dedi bir ses. Bu, o yalnız ülkenin hükümdarının sesi idi. Yazacaksın, mecbursun. Kâğıdı çekti, attı. Başka bir kâğıt çıkardı. Kalemı aldı. Nasıl başlamalı?.. ne demeli? «Nedret Hanım», «Sevgili», «Kardeşim», «Bayan Nedret», «Hanımefendi», «Nedret» En iyisi hiç hitap etmeden başlamaktı. Ben diyecekti, biliyorsun, bilmelisin. Seni seviyorum... Böyle uzar giderdi. Ve bir sabah, yarın mı, öbür gün mü, ama mutlaka bir sabah bu küçük mektubu, sağı solu, apartman, pence-

relerini gözetledikten sonra arka pencereye yaklaşıp, o soluk pembe perdelerin arasından içeri atacak, sonra bir hırsız gibi kaçıp gidecekti. «Bir filme benziyor bu,» dedi. Daha önce görülen bir filme. Yaşanmamışla yaşanmış bir bütün haline giriyordu bazan. Hayalle gerçek birleşiyordu. Gelecekle geçmiş farksız oluyordu. Bu, ancak insanoğulları için mümkündü. Seçkin yaratıklardı bunlar. Nuri de onlardandı. Sessizlik, yalnızlık ülkesinin kralıydı. «Ben...» dedi mektubuna başladı.

SEKİZ

NEDRET sabah mutfağa girer girmez küçük mektubu yerde buldu. Uzunca, beyaz bir zarftı bu. Üzerinde «**Bn. Nedret'e**» yazılıydı. Zarfı hemen kaptı, cebine attı. Sanki hemen biri görecekti, elinden çekip alacaktı. Dışarı çıktı, koridoru geçti, oturma odasına geldi. Ev boştu. Kocasını yarım saat önce gitmişti. Her günkü sabah karışıklığı, uyku, sıkıntı duyulan bir hava vardı evin içinde. Bu havada radyo bile çalamazdı insan. Bir vals, bir tango, hatta alaturka bir kederli şarkı bile şu dağınık evin sabah düzensizliği içine yayılırsa bütün güzelliğini kaybetmiş olurdu. Ona öyle geliyordu. Sabah, önce mutfağa girer, kahvaltının bulaşıklarını yıkar, sonra yatak odasını toplar,

sonra da holü, oturma odasını düzeltir, bir biçime sokardı. Pencere önündeki koltuğa oturur, sabah gazetesini okurdu daha sonra da. Bu akış değişmezdi hiç. Öğleye kadar yalnızdı. Öğle yemeğini çokluk mutfakta ayaküstü yedi. Bazan pek seyrek hallerde kocası yemeğe gelirdi. Akşama kadar gençlik dergileri, radyosu, hayalleriyle başbaşaydı. Ama bu sabah, akıp giden olaylar zincirinin tanelerinden biri kopmuştu. Bir başkalık, bir taze esin girmişti evin içine. Ne mutfağın karışıklığı, ne de odanın dağınıklığı batmıyordu gözüne artık.

Bu zarf içindeki mektup ona gelmiş geçmiş hayatının en büyük sevincini değilse de, en umulmaz heyecanını veriyordu. Zarfı açmadı bir süre. İlk defa gördüğü yabancı bir el yazısıydı. Bir sezgi vardı içinde. Onundur, diyordu, o adamın. Yırttı. Ufak bir kâğıtta aceleci bir elin çiziktirdiği birtakım satırlar vardı. Gözleri bulutlandı. Okuyamadı. Oturdu. «Sizi görmeliyim. Yarın saat altından sonra Bakanlıklar'la Kavaklıdere arasındaki yolda sizi bekleyeceğim. Gelmelisiniz. Size anlatacaklarım var.» İmza da yoktu. Nedret titrek satırları birkaç defa daha okudu. Bu bir aşk mektubu muydu! Romanlarda hiç de böyle değildi. Bu bir hizmetçi kıza, bir evlâtlığa gönderilen puslalara benziyordu. Nasıl atmıştı bu kâğıdı mutfağa? Pencere dün gecedan beri aralıktı. Nasıl çekinmemiş, korkmamış-

tı? Belki de geceydi? D n ak am kocasıyla burada konuşurken, korkak adımlarını sıkıla, utana atan bir adam evlerin gölgelerine sığınarak gelmiş, kâğıdı pencerenin aralığından atıp ka mı tı. Belki de pencereden baktığı sırada evin önünden gelip geçen karanlığa karı ıp eriyen hayaletlerden biri oydu. İstanbul'a gitmek konusunda konuşuyorlardı o saatlarda. Hamdi bu yaz İstanbul'a gidemeyecekti. Daha önce de tahmin ettiği gibi. Şirket onu önce, Adana'ya sonra Mersin'e,  skenderun'a yolluyordu. Bir buçuk ay sürecekti. Bu umulmadık i , kurdukları planı de i tirmelerine sebep oluyordu.

Sözde bu yaz Boğaz'da, Beylerbeyi'nde falan bir ev tutacaklar, bir iki ay dinleneceklerdi. Hamdi bu durum karşısında Nedret'in gene de İstanbul'a gitmesini teklif etti. Sıcak günlerde tek başına Ankara'da kalacağına, Kadıköy'de oturan halasının evine gidebilirdi.

Nedret için sıkıcı olacaktı bu yaz. Leyl  hala yetmiş ya ında, dediği dedik, zengin bir kadındı. Hamdi'yi o b y tm   . Hatta o evlendirmi ti. Nedret'i istemeye o gelmişti. Ama Nedret hiç ho lanmamı tı ondan. O otoriter, gururlu bakı ına, çevresindekileri ezen hallerine dayanamıyordu. Ne  are, bir buçuk ay orada kalmak zorundaydı. Hamdi, «Ben vapurla doğru İstanbul'a gelir, seni alırım.» diyordu. Nedret razı olmuştu istemeye

istemeye. Ay sonunda İstanbul'a gitmesine karar vermişlerdi. Nedret de belki çevresinde bir değişiklik olur diye kabul etti. Gider, çocukluk semtlerini gezer, eski anılarını bulurdu. Hiç değilse birkaç defa denize girer, bir iki arkadaşını görürdü.

Mektup elinde kalakaldı. Nuri diye kendine tanıtılan bu adama karşı içinde ne gibi bir duygu vardı? Kocasını sevmiyordu. Ama ona bağlıydı. Onu, hayatının gerekli, vazgeçilmez bir parçası, bir çeşit eşyası gibi kabul etmişti. İçindeki aşk özlemine, ta o ilk gençlik çağından bu yana zaman zaman duyduğu romanımsı aşkları nasıl olsa hayatta bulamayacağına inanmıştı. Onun hayatı hep böyle geçecekti. Kaderi buydu. Çizgisi dümdüz, yeknesaktı. Bir isteği vardı, çocuğu olsun istiyordu. Onu uğraştıracak, bağlayacak bir varlık. Olmamıştı o da, olmuyordu. Belki de hiç olmayacaktı. Nuri'ye karşı ilgisi ise... Bunu bilmiyordu kendisi de. Yabancı bir erkeğe, evli bir adama birkaç defa pencerede görüp, bir iki defa yolda karşılaştığı bir erkeğe aşk duyulmazdı elbette. Aşk değildi bu. Bir duygu yakınlığıydı. Belki de aynı ruh hallerinin kolay rastlanmaz iki ortağıydılar. Tesadüf onları biraz geç de olsa karşılaştırmıştı. Henüz iki üç beylik söz geçmişti aralarında. Bu kadar-cık şeylerden aşk doğabilir miydi? Ama bu mektup bir aşk çağrısıydı. Yıllardır beklediği

aşkın çağrısı. Yarın neydi günlerden? Hatırlayamadı. Gazeteye baktı. 17 haziran salı. Demek yarın çarşamba, Hamdi'nin sekizden önce eve gelmediği gün. Pekâlâ gidebilirdi onun çağrısına. Hem bu bir buluşma da değildi ki. Canı sıkılmış da bir yürüyüşe çıkmış olabilirdi. Yapmadığı şey miydi bu? İçini bir ürperti aldı. Gene de bu bir aşk buluşması sayılırdı. Gizli, kaçak, haksız bir iş. Utanç duygusu doldu içine. Sessiz odanın içinde bu duygu gitgide büyüyordu. Sanki zehirli gaz gibi odaya yayılıvermişti. Nedret kalktı, radyonun kısa dalgasını çevirdi. Parazitler, telsiz sesleri arasında herhangi bir müzik buldu.

Kızılay parkında güneş henüz çekilmemişti. Avarenin biri ilerideki sırada uyukluyordu. Çocuk arabalarını bir ağaç altına çeken iki mürebbiye başbaşa vermiş, konuşuyorlardı. Güneş bulvar apartmanlarının bütün ön yüzünü kaplamıştı, perdeler, pancurlar sıkıca örtülüydü. Kaldırımlar saat beşten öncekinin durgunluğunu taşıyorlardı. Karşı taraftaki gazete sergisindeki satıcı, akşam gazetelerini isteksiz, gevşek gevşek bağırarak satıyordu. Beşe çeyrek vardı daha. Nuri bütün gazetelere bir bir baktı. Hiçbirini almadı. Gazeteler birbirine benziyordu. Ya cinayet, hırsızlık; ya da Bakanların nutku vardı ilk sayfalarında. Bıkmıştı onlardan. Yürüdü. Meydan saatına baktı. Dairenden izin alıp bir saat

önce çıkmıştı. Çocuğunu doktora götüreceğini söylemişti şefe. Ya şefe rastlarsa şuracıkta? Hele Nedret'le beraberken? İçinden sadece onun adını anmaktan gelen bir titreyiş geçti. Kabahat işlemiş bir çocuğun korkusunu duyuyordu. Daha çok, küçük, basit şeyler karşısında olurdu bu. Ama bu defa çocukluğunun masum suçlarından biri değildi. Bir aşk buluşmasına gidiyordu. Hem kendi istemişti bu buluşmayı.

Bir mektup yazmıştı. Yabancı bir kadınla, karısından gizli, dünyadan, insanlardan saklı bir aşk serüvenine atılmaya gidiyordu. Bir insana, yakın zamana kadar varlığından habersiz bulunduğu bir kadına aşkını söyleyecekti. Bundan önce duyduğu aşk duygularının yalan, bu defakinin gerçek olduğunu anlatacaktı. Ne olmuşsa olmuş, Nedret'te bulmuştu ömür boyu sevdiğini. Ama bütün bu duygular birbiri içine karışmıştı. Şu anda açıkca ne düşündüğünü kendi de bilmiyordu. Sağa sola bakıyor, kalbi çabuk çabuk çarpıyor, öyle yürüyordu.

Belki bir saat geçti. Ne zaman uzaktan bir tanıdığın yaklaştığını görse, hemen kaldırım değiştiriyor, başını öteye çeviriyor, mendille burnunu siler gibi yapıyordu. Memur kalabalığı uğramazdı bu yerlere. Bu saatlarda onlar yorgun argın pazarlara, çarşılara, evlere koşarlardı. Kavaklıdere'ye doğru uzanan

yolda bir iki çift, birkaç neşeli Amerika'lı, çocukları gezdiren mürebbiyeler, genç anneler, yalnız adamlar vardı. Güneş çekilmemişti daha Günün şu saatlarında heyecanlı, telâşlı bir kadın beklemek onu uzak anıların akşamlarına götürüyordu. İstanbul'da Harbiye'de, Taşlık'ta, Lâleli'de, aynı anıları, aynı duygularla birlikte yaşadı. Sanki o anlardan birinin içindeydi. Umudu, hayalleri gene öyleydi. Gelecek olan, bir şairin yazdığı gibi dünyanın bütün yazlarını saçlarında, bakışlarında getirecekti. Varlığın olanca anlamını, insanı yaşamaya bağlayan ne varsa hepsini. Bir iki defa kaldırımlar boyunca gidip geldi. Elçilikleri geçmiş, gölgeler altından yürüyordu. Çevresinde tek insan görmediği bir andı. Kimsecikler yoktu ortalıkta. Bir ara otomobiller de geçmez oldu nedense. İnsansız, hayatsız bir dünyadaydı sanki. Yaşamamanın hızı kesilmişti, zaman dönmüş, ilerlemiyordu. Karşısında Nedret'i görüverdi. Daha uzaktaydı. Onun yalnız dünyasında ancak kendisine yer olduğunu anlamış gibi o anda çıkagelmişti. Mavi ince bir rob giymişti. Ayaklarında beyaz pabuçları vardı. Çok mu şıktı? Kimin için, kendisi için mi? Kendisi için mi boy aynasının karşısına geçmiş, itinayla dudaklarını boyamış, saçlarını taramış, sonra kendini, güzelliğini uzun uzun seyretmişti. Güzelliğine ilkin kendisi hayran olmuştu. Bir erkeği baştan

çıkartabilecek güçteydi. Sanki bütün silahlarını kuşanmıştı. Bir fetihe gider gibiydi.

Duraklayan yaşamayı o anda birden geçip giden resmî bir otomobilin rüzgârı canlandırdı. Saatlar yeniden ilerlemeye, dallar sallanmaya, insanlar yürümeye koyuldu. Sesler kelimeleşebilirdi artık. Kelimeler birer anlam taşıyabilirdi. Yanındaydı, iki adım ötesinde, ufak bir atkestanesi gölgesinde.

«Hoş geldiniz,» dedi. Sonra susuverdi. Yersiz bir şey söylemiş gibi oldu. Ne diyeceğini şaşırarak bir ortaokul öğrencisi halindeydi. İlk buluşmasına gelip de kıza ne diyecekti, ne tarafa doğru yürüyeceğini bilemeyen toy âşıklara benziyordu. Elini uzattı, kadının elini aldı, sıktı. Çevreleri boştu. Gölgeler altında yürüyorlardı. İlk buluşmasına giden tecrübesiz çocuk olmuştu yeniden. Şu anda Nedret'in aklından geçenleri bilebilse. Bu mümkün olsa...

«Hava ne kadar sıcak, değil mi?» dedi Nedret.

«Evet, yaz iyice geldi. Yani yaklaştı demek istiyorum. Hiç çekilmez oluyor Ankara.»

Sözüne hiç ara vermeksizin devam edebilseydi. Bir sessizlik anı olsa, onun altında ezileceğini duyuyordu. Konuya geçmek kolay olmayacaktı.

«Şaşırdınız değil mi?» dedi.

«Neye?»

«Size mektup yazmama!»

Güldü birden. Sonra adama baktı:

«Size gülmedim,» dedi. «Aklıma bir şey geldi. Nasıl attınız o kâğıdı kimse görmeden?»

Adam sustu. Nedret:

«Doğrusu, beklemiyor değildim. Bunun için pek şaşmadım.»

Bu bir aşk itirafı mıydı?

Nuri ne diyeceğini bilemedi.

«Çok tereddüt ettim,» dedi. «Olmadı. Benden kuvvetliydi bu his.»

Çok söz vardı şimdi. Sona ermiyecek kadar çok şeyden bahsedecekti. Yıllardır biriken nice istekler, hayaller sıralanabilirdi. Karşılıklı itiraflar ortaya serilebilirdi. İki dünya birleşebilirdi. Olmadı biri bile. İkisini de bir düşünce aldı. Bir sıkıntı. Kimbilir bu itiraflar yirmi yaşın heyecanına ne de yakışırdı, ne tatlı, ne hoş olurdu? Nedret birden silkindi, konuyu değiştirmek istedi.

«Sergi kapandı galiba,» dedi.

«Evet, kapandı. Geçen gün Nedim'le beraberdik.»

«Sevim'i çoktandır görmedim.»

Nuri o an Nedim'in anlattıklarını hatırladı. Nedret'e bir şey söylemedi. Sevim'in birkaç kere Bahçelievler'deki evine geldiğini, akşam karanlığına kadar kaldığını söylemişti Nedim. Bunca zamandan beri beklediği bir şey gerçekleşmişti. Sevim, Nedim'in metresiy-

di artık. Her şeyi ile onundu. Nedim, kendisiyle yaşamasını, evlenmelerini teklif etmişti. Sevim bunu duymamazlıktan gelmişti. Kocasından ayrılmak işine gelmiyordu. Zengin hayatını bırakıp bir sanatçının sıkıntılı çilesini bölüşmek hoş değildi onun için. O hep böyle kokular, renkler, süsler içinde yaşayan bir yaratıktı. Onun soluk aldığı hava buydu. Balık gibi bu denizin dışında yaşayamazdı. Müna-sebetlerinin böyle daha tatlı, daha heyecanlı olacağını söylememişse de, bunu hissettirmişti. Nedim kızmış, kovmuştu evinden. Ama ardından ne yapacağını bilememişti, gitmiş, kafayı çekmişti. Çaresizdi. Nuri bunları düşündü:

«Açıldı araları galiba,» dedi.

Nedret de başka bir dünyadaydı. Birden arkadaşı Sevim'in serüvenine döndü:

«Niye?» dedi. «Birbirlerini çok severler, eskidenberi.»

İçinden, bize ne onlardan, biz kendimize bakalım, diye düşünür gibiydi. Ama ikisi de ana noktaya varmadan çevresinde dolanıp duruyorlardı. Nuri bir sigara yaktı. Sonra sağa sola bakındı. Kavaklıdere'de küçük, تنها bir parkın önündeydiler. Bir şey konuşmadan içeri girdiler. Ufacık sıralar çiçekler arasında göze öyle hoş görünüyordu ki. Kimseler yoktu. Nuri birden Nedret'in gözlerinin ta içine baktı. Elini tuttu, sıktı. Kadın ürperdi. Gü-

neş çekilmişti. Gökte kurşun rengi bulutlar uçuyordu.

«Ne güzel,» dedi Nedret. «Tıpkı İstanbul gibi. İstanbul'un bu saatlarını bilirsiniz değil mi?»

Nuri birden nedense Cennet Bahçesi'ni hatırladı. Güneş battıktan az sonra karşı kıyı ışıklarla benek benek donanıverirdi. Tatlı bir esin çıkardı. Çok severdi akşamın bu anlarını.

«Burası da sanki İstanbul'dan bir köşe.»

«Çok seviyorsunuz İstanbul'u.»

«Hem de nasıl.»

«Ben de.»

Kendi hayatlarını, gündelik kişiliklerinin dışındaydılar. Başka insanlar yoktu onları bekleyen. Bir kadın, bir koca, çocuklar. Sorumluluk, bağlar, sözler, ölmez duygular. Tek başlarındaydılar şimdi. Yeryüzünde bir başlarına.

«Bu yaz İstanbul'a gidecek misiniz?»

Nedret:

«Ya siz?» dedi.

Birden ikisi de kendilerini İstanbul'un bir kıyı gazinosunda, ya da kuytu bir parkta buldular. Sarayburnu'nda, Ada'da, Boğaz'da. Uzun yalnızlık saatları. Aşkın çağrısı.

«Galiba gideceğiz,» dedi Nedret. «Yalnız kocam gelemeyecek.»

«Bizim ne yapacağımız belli değil daha.»

Hayatta başlarına buyruk olmadıklarını

şu konuşma bile onlara hatırlatıyordu. İkisinin de verilmiş sözleri, bekleyen eşleri, evleri vardı. Bu konuyu pek derinleştirmeye, kurcalamaya gelmezdi. İşin şiiri bozulurdu. Olaylara bir şeyler katan o nesne neyse, kaçır giderdi işte...

Çıktılar. Sessizce yürüdüler. Bir otobüs kalktı, yetişemediler.

«Siz daha sonraki arabaya binersiniz?» dedi kadın. «Birlikte görünmek hoş olmaz.»

Issızlık, loşluk. Kasvet veren bir şeyler çökmüştü ortalığa. Tam aşk itirafının sırasıydı. Nuri dayanamadı. Elini uzattı, kolunu tuttu. Birden ona yakınlaştığını duydu. Sanki yıllardır seviştiği, gecelerini, gündüzlerini birlikte geçirdiği kadın buydu, onu evde bekleyen değil. Kolkola ancak bir dakika yürüdüler. Sonra Nedret ayrıldı.

«Ne yapacağız?» dedi Nuri. «Ne olacak? Ne zaman göreceğim sizi bir daha. Biliyorsunuz artık her şeyi. Size karşı duyduklarımı.»

Nedret'in yüzünü bir gülümseyiş aydınlattı. Akşamın loşluğu içinde olanca sevinciyle belirdi bu gülüş. Yıllardır beklediği aşkı yanıbaşındaydı. Kendisi de o serüvenin içinde. İnanılmayacak kadar müthişti bu. Korkunçtu.

«Elbet bir şey olacak,» dedi.

Otobüs görünmüştü. Elini sıktı. Işıl ışıl parlayan bakışları. Dağılan incecik saçları.

«Olacak,» dedi.

Koşa koşa otobüse yetişti.

Upuzun yol bomboştı. Nuri'nin içinde yepyeni bir dünya, bir evren diriliyordu. Tabiat renkleniyordu. Her attığı yeni adımda mutluluğun bir arkadaş gibi yanısıra yürüdüğünü duyuyordu. Mutluluk nedir şimdi biliyordu Nuri. O, ıslıl ıslıl bir bakıştı, anlamı derinlerde saklı bir gülümseyişti. Ilık bir sestti. Bir avucun hararetiydi. İnsanın içini serinleten bir ses titreşimi. Kişiyi alışılmış şeylerden sıyıran, ona yeni bir kişilik veren duyguydu. Mutluluk kısaca aşkın başka bir adıydı. Aşkın ta kendisiydi doğrucası...

DOKUZ

KAPALI odada bir nem kokusu vardı. Nuri gece her uyanışında ilk bu kokuyla hayata dönerdi, kendini bulurdu. Duvarın sağ köşesi her zaman baştanbaşa ıslaktı. Apartmanın su borusu oradan geçtiği içindi herhalde. Stor inikti, dışarda aydınlık bir gece olduğu aralıktan süzülen incecik ay ışığından anlaşıyordu. Gözlerini tavana dikti, ellerini başının altına getirdi. Kıpırdamadan düşünmeye daldı. Ne düşündüğünü kendi de bilmiyordu. Karanlık oda içinde karışık, belirsiz, bulanık bir şeyler geçiyordu aklından. Bir biçim veremiyordu onlara. Bir rüyadaymış gibiydi. Gerçekdişi bir çevrede yaşıyordu.

Birden karısı uykusunda tuhaf bir ses çı-

kardı, sonra sertçe sağdan sola döndü. Yüzü ondan yanaydı. Nefes verışı burnuna çarpıyordu. Ne âlemlerdeydi şimdi? Neler tasarlıyordu? Gençliğini, eski günlerini mi düşünüyordu? Yoksa çevresindekilerin hayatını mümkün olduğu kadar tatsız, zehirli kılabilcek çareleri şuursuzcasına tasarlıyor muydu? Ben bu kadını sevdim, dedi Nuri. Küçük bir kızken sevdim, genç bir kızken sevdim, benim olmasını dünyada en büyük dileğim saydım. Ama ne o küçük kız, ne o genç kız, şu uyan kadın değillerdi. Onlar hep öyle vazgeçilmez değerleriyle kalacak. Lekesiz, el sürülmemiş, çirkinleşmemiş. İç ve dış olarak. Şu uyuklayan, gün geçtikçe yaşlanan kadın değildi onun hayat ufkunda yepyeni rüzgârlar estiren kadın. Bu bitmiş bir hikâye. Kapanmış bir kapı. Olsa olsa iki çocuğunun anası. Geçmişte kalan sevgili değil bu. O sevgiliyi Nuri kendi iradesiyle, kendi isteğiyle yarattı, içinden bir şeyler kattı ona. Bir biçim, bir güzellik verdi. Şimdi aynı sevgili bunda değil, ötekinde. Bir sokak ötede, gene kendisi gibi bir erkekle yanyana, sırtşırtı, yüzyüze yatan bir kadında. Acaba şu anda Nedret de kendisi gibi yatağında doğrulup kocasının çirkinliğini seyretmekte midir? Gelmiş geçmiş, geleceği bulanık bir sis içinde görmekte midir? O da, mutsuzluğunu yanında kendisine tamamen yabancı bir insanın yattığını hissederek

seziyor, anlıyor mudur? Karısı birden inleyiverdi. Döndü, ona baktı. Perde kenarından süzülen ışığın yansıması yüzüne kadar düşüyordu. Nuri, ben bu kadını aldatıyorum, dedi. Bir zamanlar sevdiği bir kadındı bu. Onu unutmıştu. Doğru olmayan bir aşkı yaşıyordu.

Evli bir kadınla mektuplaşıyor, buluşuyor, hayatına ona göre bir yön veriyordu. Bunun acısını duydu. İstemezdi böyle olmasını. Hayatı boyunca hep karısını seveceğini düşünmüştü. Bunu arzulamıştı. Ona bağlamıştı hayatını. Olmamıştı, bu defa karısı aşkındaki büyüyü isteyerek ya da istemeyerek yoketmişti. Herhangi bir kadın olup çıkmıştı. Çocuklarının anası, o kadar.

Dün akşam üzeri gene o küçük parkta Nedret'le konuşmalarını hatırladı. Artık o küçük park onların buluşma yeri olmuştu. İşinden çıktıktan sonra o yana doğru yürüyor, Nedret'i de az sonra orada buluyordu. Hep kendilerinin dışındaki şeylerden konuşuyorlardı. Tehlikesiz şeylerden. Kendilerine ait bir konuyu açmak ürkütüyordu onları. Şundan bundan gündelik hayattan, geçmişten bahse diyorlardı. Nuri, Nedret'in kocasını en yakın bir dostu kadar yakından tanıyordu. Nedret de, Nuri'nin karısını. Dünyada eşine zor rastlanır çeşitten bir aşkları, daha doğrusu aşk olmaktan korkan bir arkadaşlıkları vardı. İki-

si de her an yıkılıverecek bir yapının tepesinde, ya da birazcık kımıldansa denizin dibini boylayacak bir salın üzerinde durur gibiydiler. Yıkılmaya ya da batmaya cesaretleri yoktu. Bu zevki kıpırdamadan duymak gereğini biliyor, ona uyuyorlardı. İskambil kâğıtlarından kurulmuşa benzeyen bu mutluluk şatosunun içinde sessiz, hareketsiz duruyorlardı. Bir gün o köşk yıkılacaktı elbet. Birinden biri yerinden oynayacaktı. Bir harekette bulunacaktı. O zaman ayakta duran bir şey kalmayacaktı. Ne varsa hepsi. Yakında İstanbul'a gideceklerdi. Bir aylık iznini alacaktı Nuri. Üsküdar'daki annesinin ahşap evine yerleşeceklerdi. Karısı, kaynanası çocukları şimdiden İstanbul hazırlığına başladılar bile. Bu yaz bol bol denize girmek istiyordu karısı. Yazlık elbiselerini nasıl diktireceğini düşünüyordu. Hesapça, temmuz başında hareket edeceklerdi. İznini o zaman alacaktı. Ama istemiyordu onlarla gitmeyi. Bir yolunu bulup atlatmalıydı. İlk onlar gitsinler sonra o gelirdi. Belki Nedret'le beraber. En uygunu buydu. Bunu ne yapıp yapıp becermeliydi. Önemli olan mümkün olduğu kadar Nedret'le beraber bulunmak fırsatını sağlamaktı. Evde kimse bulunmayacağından bir haftalığına serbest olur, Nedret'le istediği gibi buluşurdu. Belki onu eve bile davet ederdi. Gelir miydi? Düşüncele-ri karıştı. Olur olmaz şeyler aklıma gelmeye

başladı. Uyumalıydı, en iyisi buydu. Dar, rutubetli, havasız oda onu boğuyordu. Tıklım tıklım eşyalardan insanı sıkran bir şeyler yükseliyordu. Uyumak niyetiyle yorganı üstüne çekti, gözlerini kapadı.

Sıcak iyiden iyiye bastırmıştı. Dairede pencereler ardına kadar açıktı. Memurlar ellerindeki kâğıtlarla yelpazeleniyorlardı. Bir ölgünlük çöküyordu kişinin içine. Bir uyuşukluk. Bu mevsimde bütün başkent böyleydi. Hele daireler; memurları, hademeleriyle, sıcağın elindeydiler.

Bozkır yazı her gün biraz daha ağırlaşan yüküyle şehri kaplıyordu. İşini uyduranlar, zenginler çoktan kaçmışlardı İstanbul'a. Küçük memurlar da sırayla izin alıp yakın şehirlere, kalacak yerleri olanlar İstanbul'a gidiyorlardı. Nuri'nin bürosunda arkadaşı izinliydi. Masa arkadaşı temmuz'dan önce izinden dönecekti. Onun yerine Nuri gidecekti. Ağustos başında geldiğinde öteki arkadaşı izini kullanacaktı. İş böyle ayarlamışlardı. Her yılki gibi. Bu yaz da geçip gidecekti nasılsa. Ne olduğu anlaşılmadan. Göz açıp kapayana kadar.

Kimse konuşmuyordu odada. Sözde, önlerindeki kâğıtlar üzerinde düşünüyorlardı. Nuri boş bir kâğıda bir şeyler karalıyordu. Çiz-

giler, şekiller, karikatürler. Dairede müdür olmadığından, her çeşit kontrolden uzaktılar. Rahattılar artık. Nuri genel müdürün şimdi şu sıcak öğle sonu saatlarında kimbilir hangi plajda, hangi gazinoda olabileceğini düşündü. Göbeğini kuma yaymıştır, daracık mayolu kadınları seyreder yattığı yerden... Ya da denize bakar bir balkondan. Asfalttan geçen bisikletli kızları gözetler.

«Siz gene Üsküdar'a mı gideceksiniz Nuri bey?» dedi birden daktilo kız.

«Evet, nereye olabilir başka?»

«Güzeldir Üsküdar, deniz yakın. Yani, plaja, Moda'ya, Fenerbahçe'ye gidebilirsiniz sık sık. Dolmuşlar var.»

«Bizim hanımın da niyeti bu zaten.»

Doğruydu, Üsküdar'dan Kadıköy'e dolmuş otuz kuruştı. Kadıköy'de Mühürdar'daydı Nedret'in kalacağı ev. Mühürdar'da denizi gören bir gazino vardı. Bazı günler, çok uzakta kalan bazı günler oraya yazı yazmaya giderdi. En güzel bir iki yazısını o gazinoda yazmıştı. Aşk mektuplarını da. Belki Nedret'le de orada buluşurdu?.. Bir an masa başında bir şişe bira, ya da iki fincan kahve içerlerken kendilerini görür gibi oldu. Kısa kollu robu, ayaklarında, burnu ve topuğu açık pabuçları. Çorapsız bacaklarını üstüste atmış, ya da masanın demirine dayamış. Sigara içer miydi? Onu elinde sigarayla hayal etti. Yakışacaktı

tabii. Sonra akşam karanlığında daracık Kadıköy sokaklarından içiçe, tek vücut halinde geçerlerdi.

Çekmecedен defterini çıkardı. Yapraklarının arasından bir kâğıt çekti. Bu, Nedret' in bir mektubuydu. İlk buluşmalarından sonra yazdığı mektup. İncecik, titrek bir yazısı vardı. Telâşlı, heyecanlı, kesik ifadesi.

«Hata mı ettik buluşmakla? Çok düşündüm, içinden çıkamadım. Kendimi hem çok kabahatli, hem çok kabahatsiz hissediyorum. Sizi ilk görüşümde uzun yılların ardında yitip giden, neden sonra bir rastlantıyla karşılaştığım eski bir tanıdık, bir dostmuşuz gibi bir şeyler duydum. O zaman siz liseye, ya da ortaokula gidiyordunuz. Kahverengi yeni bir çantanız vardı. Her sabah her akşam kapımızın önünden gelip geçerdiniz. Bazen pencereye ya da kızlarla beraber oynadığımız küçük bahçeye şöyle bir bakardınız. Bir de güzel, mavi boyalı, küçük bayraklı bisikletiniz vardı. Akşam üzerleri uçar gibi geçerdiniz. Bazen caddede, sinemada karşılaşırdık. Benimle ilgilenirmişsiniz gibi gelirdi bana. Sıkılırdınız sanki, gururunuzla yediremezsiniz yanıma yaklaşmayı, arkadaşlık kurmayı hep uzaktan isterdiniz. Sizi o çocuk sandım. Belki siz bizim sokaktan hiç geçmediniz ömrünüzde... Hiçbir zaman da karşılaşmadık. Ama sizi hep böy-

le düşündüm. Böyle hayal ettim. Yabancı gel-
mediniz bana. Tanıdığım bir insandınız siz.
Bu yüzden yabancı bir erkekle buluşmak,
mektuplaşmak gibi, hem de evli bir kadın ola-
rak giriştiğim bu serüvende çirkin, utanılacak
bir yön göremedim, göremiyorum. Mektubu-
nuzda aşktan bahsediyorsunuz. Hayatınızda
bu duyguyu ilk defa yaşadığınızı, daha önce-
kilerin buna bir hazırlık, bir deneme, bir ço-
cukluk hayali olduğunu söylüyorsunuz. Bil-
mem orasını. Yalnız sizi herhangi bir erkek,
bir insan gibi görmediğimi söylemek isterim.
Sevmek midir bu? Ben hiç bilmem bu duygu-
yu. Ya da hep yaşadım kapalı olarak. Kimseyi
bu duygumun içine almadım. Yakınlığımızın
sonu ne olacak diyorsunuz. Bunu düşünmü-
yorum bile. Hiçbir şeyin sonunu düşünmeme-
li. Yetmez mi başlangıçlar? Bunun da sonu ol-
mayacak. Olmamalı zaten. Ben temmuz'un
yedisinde ekspresle İstanbul'a gideceğim. Siz
belki daha önce gidersiniz. İstanbul'da görüş-
mek kismette varsa, olur. Selâmlar...»

Sevim vermut kadehini Nedret'e uzattı.
Koltuğa oturdu, kendi içkisini bir dikişte bi-
tirdi. Bir Yenice yaktı. Dumanın odada dağı-
lışını seyretti. Nedret caddeye bakıyordu. Aşa-
ğıda otobüs durağı vardı. İnsanlar kuyruk
yapmışlardı. Bir trolleybüs geldi, hepsini aldı

götürdü. Oda sıcaktı pencereden rüzgâr yerine sıcak bir soluk doluyordu.

Sevim:

«Nedim'le bozuştuk gene,» dedi. «Kaç yıldır böyledir o. Daima elinde olmayan şeyleri ister.»

Nedret, Nedimle aralarında geçenleri önceden bildiğinden, ne demek istediğini anladı.

«Ne istiyor biliyor musun? Geçen defa da söyledim ya, kocamdan ayrılayım, onunla evleneyim. Olur mu bu? Hem çocuğum var benim.»

Nedret içinden: Hem sen, bu zenginliği nasıl bulabilirsin? dedi. Bugün Sevim her zamankinden daha iğrenç göründü gözüne. Duygudan yoksun bir yaratıktı. Bir canavardı. Aşk bilmemiş, bunu ömründe hiç duymamış bir insandı. Aşk dediği onun, sadece bir takım görünüşler, bir takım cinsel zevklerdi. Cinsel ilişkilerdi yalnızca. Bir yanda rahat hayatını, öte yanda cinsel yaşamasını sürdürmek istiyordu. Alışık olduğu gibi her imkân elinin altında bulunmalıydı.

«Ya sen?» dedi. «Ne işler karıştırmışsın. Hani saman altından su yürütmek bu kadar olur!»

Tepeden bir gülüşü vardı. Kendisi için her şey olağandı, ama başkasına günahtı sanki. Yalnız o aldatabilirdi kocasını, yalnız o sevebilirdi, yalnız onun uğruna erkekler yu-

valarını yıkar, tehlikeli serüvenlere atılırlardı.

«Ne olmuş?» dedi.

«Ne olmuş! Nedret'ciğim benden gizlemek komik kaçıyor. Nedim'in arkadaşlarıyla, Nuri'yle buluşmalar alıp yürümüş! Ha ne dersin?»

Avıyla oynayan bir kedi gibiydi. Ya da azarlanması gereken bir çocukla konuşuyormuş gibi:

«Seni görmüşler onunla beraber,» dedi.
«Tehlikeli işlere girişmeye başladın sen.»

Nedret'in ummadığı bir şeydi bu. Bozulmadı hiç. Durgun, kayıtsız görünmeye çalıştı. Gücenemezdi Sevim'e. Onun en gizli sırlarını dinlerdi, içinde saklardı. Ama ona kendine ait hiçbir şeyden bahsetmezdi. Sanki iç dünyası olmayan bir nesneydi. Sevim onu böyle bellemişti öteden beri.

«Yok canım,» dedi. «Laf. Bir iki kere karşılaştık. Bir defasında biraz yürüdük birlikte. Biliyorsun sergide tanışmıştık. Yok mektup, yok buluşma. Kim uydurdu bunları?»

«Öyle dediler bana.»

«Sen de inandın ha! Beni tanımazmışsın gibi.»

«Öyle. Demek yok bir şey ha?»

«Var. Nasıl yok. Kocamdan boşanıp ona varacağım, o da karısını bırakıp beni alacak. Avrupa'ya kaçacağız. Filmlerdeki gibi. Öyle

heyecanlı bir hayat! Sen de sahi sandın demek?»

Bir kahkaha attı. Buz gibi dondurucuydu gülüşü. Son söylediği cümlelerin içindeki yalın ve kaba gerçekler ürkütmüştü onu. Hem öylesine bir gerçektir ki bu, hayalle, arzuyla falan yıkılmazdı. Değişmezdi hiç. Onun çocukları, karısı vardı, kendisinin de kocası. Şimdi her şeyden habersiz Adana'da, İskenderun'da şirket hesabına yapacağı işleri düşünen Hamdi'yi hatırladı. Hayatını, her şeyini ona bağlamış bir insandı. Yaşlıydı, neşesizdi, hayatı renklendiren, zenginleştiren özelliklerden yoksundu, bir kadını kendine bağlamak nedir bilmiyordu, belki gerçek bir aşkı hiç duymamıştı. Ama karısını bir koca olarak seviyordu. Elindeki imkânlar ölçüsünde onu memnun etmek, mutlu kılmak istiyordu. Onu aldatmak çok çirkin bir şeydi. Bir çocuğun elindeki oyuncak veya pastayı kapmak gibiydi. Nedret birden utanç duydu. Kendinden bir iğrenme, hayata karşı bir tiksinti.

«Capri Aşıkları filmini hatırlıyorsun değil mi? Geçen kış oynadı ya! Joan Fontaine'in filmi canım. Sana bol bol kart yollarım artık.»

Nedret kendi bencil zevki için ne varsa hepsini yıkabilen bu güzel yaratığa baktı. Ze-

ki, fıldır fıldır gözleriyle kendi âlemindeydi şimdi. Filmdeki Capri'yi bir kere daha yaşıyordu içinden.

«Hani bir sahne vardı Joseph Cotten'le Joan Fontaine'in tuttukları köşkte geçen, bütün ada ayaklarının dibindedir, işte öyle bir yere gideceğiz.»

Nedret'in içine ağırlaşan bir bunaltı çöktü. Kalkmasa sanki bu koltukta ölüp gidecekti. Dünyanın bütün günahları, suçları, iğrençliği, pisliği üzerine yıkılmıştı. İnsanoğlu kendisi için neler yapmazdı. Neleri yok etmezdi. Bunun iyilikle, kötülükle ilgisi yoktu. Sadece insanoğlu olmak yeterdi. Sevim de, kendisi de, akıp giden gündelik hayatın dışına çıkmak, onu aşmak istemişlerdi. Şu veya bu yoldan. Suç buydu işte. Alışılmış düzenin ötesine geçmek istemektir. Karanlığın nasıl birdenbire bastırıldığını bilemedi. Yenişehir'in akşamüstü insanlarından biri de o oldu.

«JEZABEL... Jezabeeel.»

İnsanlar içinde kayıptı. Duman, ses, hareket ortasında kendini duymuyordu bile. Sanki bu karmakarışık dünya ortasında erimiş, parçalanmıştı. Dağılmıştı, binlerce, milyonlarca parçaya. Her parçası ayrı bilince sahipti, ayrı hayaller ardındaydı. Herbirinin ayrı kişilikleri vardı. Hepsini yeniden birleştirecek gücü yoktu. Böyle bir güç insanoğlunda yoktur sanıyordu. Bir anda o binlerce yöndeydi. Bir parçası geçmişte bir şeyler arıyor, bir başkası geleceğe doğru atılmak için çırpınıyordu. Daha basit, aşağılık şeyleri arzulayan parçaları da vardı. Yeryüzünün kaçınılmaz pisliklerini görmemek için eleriyle gözlerini

örteni de... Paramparçaydı kısacası. Biri çık-
sa karşısına, «Adın ne? Kimsin?» diye sorsa,
ne diyeceğini şaşırırdı. Neydi? Kimdi? Şu tık-
lım tıklım, kokulu, küfürlü, sisli hava içinde
yeri neydi? Kendine gelmek ister gibi bir si-
gara yaktı. Duman bulutuna biraz da o du-
man ekledi. Lokantanın içinde yapma bir bu-
lut uçuyordu. Kapalı bir buluttu bu. Tutsak
bir bulut. Çıkacak yol bulamıyordu. Tavanda
enine boyuna yayıldıkça yayılıyordu. Şarap
değildi böyle dört yanını karmakarışık göste-
ren. Çok içmedi zaten. Bu üçüncü bardaktı.
İkinci sigara. Ama hayalde oynanan kaç bi-
ninci sahne, içte kopan ihtilâller; yıkılan, ku-
rulan zekâ anıtları.

Çevresine baktı. Çoğu 7.20 treninin yol-
cularıydı. Çabuk çabuk yiyor, içiyorlardı. Ha-
va epey sıcaktı. Kalabalıktı belki de sığağı
arttıran. Çok yüksüydü ekspres. Bilet bulmak
kolay değildi. Neyse o, bir hafta öncesinden
ayırtmıştı yerini. Ne yapmış etmiş, 7 tem-
muz perşembe günü için Nedret'in koltuğu-
nun yanındaki yeri almıştı. Olacak şey değil-
di bu. Bir haftadır bu yolculuğun şiiiriyle ya-
şadı. Hayalinde İstanbul'a Nedret'le beraber
binlerce defa gidip geldi. Birbirine hiç benze-
miyordu bu hayal yolculuklar. Bu on üç saat-
lık yol boyunca Nedret'in yanbaşıda geçi-
receği zamanı bütün çeşitliliğiyle yaşadı.
Zevklerin en yücesini bu hayal gezilerinde

duydu. Bazan kendi de inanamıyordu. O, Nuri, dünyadan elini eteğini çekmiş, evli, iki çocuk babası, çevresindeki bir tek kişinin bile bu çeşit serüvenlere girişebileceğini aklından geçiremeyeceği insan, aylardır genç bir kadınla hayatının en büyük aşk heyecanını yaşıyordu. Bir kadında, evli bir kadında sevgililerin en gerçeğini bulan insandı. Son günlerin olayları aklından bir bir geçti. Karısı, kaynası, çocuğu bir haftadır İstanbul'daydılar. Onları da böyle kalabalık bir trende yolcu etmişti. Yabancıydılar kendisine. Birbirlerini yıllardır görmemişler gibi. Birlikte hiç yaşamamışlar gibi. Onlar gittikten sonra ağır bir yükten kurtulduğunu duydu. Apartman onundu artık. Pencereleri açtı. Radyoyu açtı. Orta dalgada bir hafif müzik buldu. Bir sigara yaktı. Dumanını inadına evin içine üfledi. Geceyi seyretti saatlarca. Nedret'in pencerelerine baktı. Sarımsı bir ışık parlıyordu. Nedret belki de oradaydı. Kocasını ile beraberdi. Ona gülüyordu, cilveleşiyordu, kucaklaşıyordu. Belki ve vücudunu ona veriyordu. Ama Nuri vardı içinde. Yabancıydı o adam kocası olsa da. Belki de tek başınaydı şimdi. İstanbul'a gittiklerinde Nuri ile nasıl buluşacaklarını kuruyordu. İstanbul yolculuğu Nuri'nin gözünde birden korkunç bir önem kazandı. Ne yapacaktı? Ailesinden uzakta geçirdiği o ilk gecenin duygularını yeniden içinde buldu. Olanca sıcaklığıyla.

Kaç gece Nedret'in evi önünde dolaşıp durmuştu. Onu bir kere görebilmek için sabah akşam değişik saatlarda sokaklarından geçti, Bir ara caddede Nedret'i gördü. Yanında kocası... Kolkola yürüyorlardı. Uzaktan izledi onları. Kızılay'a doğru yürüyorlardı. Akşam gezintisine çıkmışlardı. Bu sırada kocası yıllık iznini almıştı herhalde. Adana'ya gitmeden önce birkaç gün karısıyla başbaşa kalmak istemişti. O akşamüstü bir yabancı gölge gibi kovaladı onları. İri, şişmanca bir adamdı kocası. Koyu kahverengi bir elbise giymişti. Kalın gözlükleri vardı. Vitrinlere baka baka gidiyorlardı. Keten tayyörünü giymişti Nedret. Beyaz pabuçlarıyla öyle ağırdı ki yürüyüşü. Nuri onları geçti, İlerledi, geri döndü. Bu defa yukardan aşağıya doğru inmeye başladı. Karşı karşıyaydılar. Gözgöze gelmeleriyle yanyana geçip gitmeleri bir oldu. Şu anda Nedret için caddeyi dolduran yüzlerce insandan farksızdı. Onlardan bir tekiydi. Uzak, yabancı. İnat etti, bir daha geri dönmedi. Köşedeki bakkaldan bir şişe rakı aldı. Evine gitti. Pencere önüne çekti masayı. Nedret'in penceresine baka baka içti.

Saatlar geçti. Neden sonra zemin katın ışıkları yandı. Geceyarısı olmuştu. Sinemadan, belki de bir ahbap ziyaretinden dönmüşlerdi. Son rakı kadehini dikti. Ufacık sarı aydınlığa dalıp gitti. Ama çok yanmadı lamba-

ları. Nuri ise hep yansın hiç sönmesin istiyordu. Sabaha kadar... Nedret, o yabancı adamla karanlıkta yalnız kalmamalıydı. Kendini ona vermemeliydi. Işık sönünce bir tuhaf oldu. Ağlamaya başladı. Farkında olmaksızın, niye olduğunu bilmediği bir ağlamaydı bu. Şimdi yüz metre kadar ilerde bir zemin katında başkasını sevdiği halde genç vücudunu bir erkeğin arzularına teslim eden, mutluluktan uzak bir hayata boyun eğen kadını düşünmekten gelmiyordu bu hüznülenme. Şu ışığı birdenbire sönen ev ona daha nice birdenbire kararı vermiş aydınlıkları hatırlatıyordu. Boyuna kırılan umutlarını, geciken özleyişlerini, yakalayamadan kaçırdığı mutluluk fırsatlarını. Hayalleri kovmak istemişti o gece. Düşünmeyen bir kafa, işlemeyen bir akıl sahibi olmak ne iyiydi. Olmuyordu, ne yapsa o karanlık ev içi, yalnız kendisinin görebileceği değişik bir ışıkla aydınlanıyordu. Nedret nasıl soyunuyordu, elbisesini, çorabını çıkarıyor, karyolanın bir ucuna sıralıyor, incecik yorganın, çarşafın vücuduna değişti onu titretiyordu. Kocasını şu anda muhakkak yıkanıyordu. Beş dakika geç geliyordu yanına daima. Karısının koynuna nasıl giriyordu? Nasıl sarılıyordu? Dudaklar aşktan uzak nasıl birleşiyordu. Aşksız birleşen dudakların, vücutların iğrençliğini düşündü. Sadece beraber yaşadıkları, buna mecbur oldukları için birbirlerini seven, öpen, ok-

şayan iki yaratık. Nedret nasıl tiksiniyordu. Ne yapabilirdi, katlanıyordu görevine. Ama belki de zevk alıyordu bundan. İnliyordu, çırpınıyordu, çırpınıyordu, ısırıyordu, öpüyordu erkeğini. O anda onu okşayan eller, dudaklarını öpen dudakları... iğrençti, iğrenç. Daha sonraki günler bu anların tepkisiyle geçti. Nedret'e karşı aşkı, ilgileri bile gözüne gerçekdışı bir şey, kendi kurup kendi yaşattığı bir hayal oyunu olarak gelmeye başladı. İnanmazlık duygusu içini sarmıştı bir kere. Kurtulmak zordu. Nitekim bu âna kadar kurtaramadı kendini. Sanki Nedret'le geçirdiği serüven yalandı. 7 temmuz birinci mevki ekspresinde üçüncü vagonun sekiz numaralı biletini aldığını ona söyleyen Nedret değildi! Şimdi gitse 5 numaralı yere otursa. 8 numaralı koltuğa ya şişman bir tüccar, ya da ihtiyar bir kadın gelip oturacaktı. Nedret uzaktan onun haline gülecekti. Eğlenecekti gizlice.

Şarkı bitti «Jezabeel» diye. Ne kadar uzun sürmüştü! Hesabı ödedi. Perona çıktı. Ekspres gelmişti. Kalkmasına daha yarım saat vardı. Elinde küçük valiziyle gazete sergisine doğru ilerledi. İki akşam gazetesi, bir sinema dergisi aldı. Koşuşanlar şimdiden vardı. Acele konuşmalar, öpüşmeler, bağrıışmalar. Biri gidemeyeceği için biletini satmaya çalışıyordu. Kimsenin birbirinden haberi yoktu. Telâşlı yolcular çoktan yerlerine yerleşmişlerdi. Nu-

ri biletini çıkardı. Üçüncü vagona doğru yürüdü. Yan kompartımanlarda eşyalarını yerleştirenler, öpüşenler, ağlaşanlar. Kendi kompartımanı boştu henüz. Pencere yanındaki 8 numarada... Valizini yerine koydu. Koridorun penceresini açtı. Dışarının uğultusu birden içeri doldu. Karışık, belirsiz bir ses boşanıyordu bu. İçinde boyuna onu ürperten, titreten bir heyecan vardı. Vaktiyle sınav kapısı önünde beklerken veya bir kızla buluşmaya giderken duyduğuna benzer. İçine kova kova buzlu sular boşaltılıyordu. Çekildi pencereden. Perona indi. Uzak bir köşeye gitti. Sigarasını yaktı. Gar saati ilerlemiyordu hiç. Nedret gelmeyecekti. Yalandı, uydurmaydı her şey. Şu insan kalabalığı bile belki gerçekte yoktu. Ona varmış gibi geliyordu. Onu yanıltıyor, aldatıyordu.

İnsanlar gelip geçtiler. Tanıdığı tanımadığı yüzler, sesler. Trenin hareketine on dakika kalmıştı. Hayatında bir daha böyle heyecan duymayacağını sanıyordu. Garın geniş kapısından girip çıkan değişik insan yüzleri arasında tanıdık biri görünüp kayboldu. Atıldı, yaklaşmadan uzaktan baktı. Oydu. Onlardı. Kocasını elinde bir bavul taşıyordu. Nedret, küçük bir çantayı tutuyordu. Trene girdiler. Onları göremedi. Herhalde adam karısını yerine yerleştiriyordu. Vedalaşıyordu, son sözlerini söylüyorlardı. Son dakikaya kadar içeri

girmeyecekti. Bir iki vagon öteden seyretti. Sonra adam indi, pencerenin önüne geldi. Sonra birden koştu. Karşiki dükkândan kocaman bir çikolata aldı, bir de mizah dergisi. Pencerede duran karısına uzattı. Bir ara Nedret de perona indi. Dudakları aralıktı, bakışı uzaktan bile tatlıydı. Kocasına bağlı bir kadındı. Kocasını «Bu kadın beni sevmiyor» diye düşünebilirdi, «ama bu kadın benim, bana bağlı» demekten kendini alamazdı. Sevse de sevmese de bu güveni duyardı. Trenin düdüğü çaldı. Nuri ilk önüne çıkan kapıdan trene atladı. Arada üç vagon vardı. Pencereden onları seyretti. Ayrılıyorlardı. Adam, karısının elini sıktı. Öpüşmeselerdi bari. Yok, gar kalabalıktı, ayrıldılar. Nedret içeri girdi. Tren yavaş yavaş ilerledi, adam yüzlerce insan arasında kaldı, yitip gidene kadar elini salladı. Nuri hep penceredeydi. Rüzgâr sertti. Kimse kalmadı pencerelerde. O hep geride kalan garı, o adamın içinde aşksız güveni düşünüyordu. Nedret yerine oturmuş olmalıydı. Bekliyordu onu. Elinde o dergilerden biri. Karikatürleri seyrediyordu. Nuri adım adım ilerledi. Türlü türlü duygular vuruşuyordu içinde. Sanki şu andaki insan kendisi değildi. Kişiliğinin dışındaydı. Cam kapıların ötesinde ayrı, değişik insanlar vardı. Ömründe hiç görmediği yüzler, duymadığı sesler. Yandaki kompartımanlarda bir tek tanıdık yoktu. Kendi kompar-

tımanına geldi. Cam kapının ardında üç kişi gördü. Şişman bir kadınla kocası yanyana oturmuşlardı. Şimdiden bir şeyler atıştırıyorlardı. Nedret karşılarındaydı. Elinde tuttuğu o mizah dergisini okuyordu sözde. Bakışları satırların üzerinde dolaşıyordu. Ama düşünceleri nerede? Geriye çekildi. Biraz ilerdeki pencereden Çiftlik'e giden yolları seyre daldı. Bir otomobil, trenle yarışyordu. Hafif akşam loşluğunda uzaklaşan şehrin etkileri yavaş yavaş azaldı. Yeni bir insandı artık. Tren düdüğü uzun uzun öttü. Nuri gözlerini kısıp kendi içine daldı.

Uzun zaman birbirlerine bakmadılar. Ellerindeki dergileri çevirip durdular. Karşılarındaki yaşlı karıkoca çoktan bir şeyler çıkarmış, yemeğe başlamışlardı. Tek-tük kelimeler geçmişti aralarında: Nedret'e ve Nuri'ye nereye gittiklerini sormuşlardı. İkisi de İstanbul'a karşılığını verdi. Kendileri de İstanbul'daki oğullarının yanına gidiyorlardı. Topçu yüzbaşıydı. Üç çocuğu vardı. Şişman hanım çantasından fotoğraflar çıkarıp Nedret'e gösterdi. Nuri köşesinde sesini çıkarmadan konuşulanları dinliyordu. Daha Nedret'in gözlerine doğru bakmadı hiç. Sanki hiç tanışmıyorlardı. İlk defa bu kompartımanda yanyana gelmişlerdi. Artık lambalar yanmıştı. Gazeteler, dergiler tükenmişti. Sıra çene çalmaya gelmişti. Şişman hanım boyuna, «torunla-

rım!» dedi durdu. Nedret çok ilgi çeker bir şey dinlermişcesine arada bir doğruluyor, karşılık veriyordu. Yanında oturan erkek, kendisini hiç ilgilendirmiyor gibiydi. Konuşma uzadıkça uzadı. İhtiyar adam köşesinde uyuklamağa başladı. Nuri'nin içini bir sıkıntı kapladı. Raylarda kayan tekerleklerin sesi sürekli bir tempoyla hayalini işletiyordu. Nedret'in işte o kadar yakınındaydı. Daha saatlarca yakınında olacaktı. Ama onunla konuşmadan, elini ona değdirmeden. Nedret hiç bu sıkıntının farkında değilmiş gibiydi. Gülüyor, başını sallıyor, konuşuyordu. Nuri dayanamadı, kapıyı açtı, çıktı. Vagon restorana gitti. Bir küçük Kavaklıdere getirtti. Duman, kalabalık, gürültü arasında yalnızdı. Bir sigara içti. Bir daha. Çevresinde kimler vardı? Tanıdık kimse, kadın, erkek, yabancı?.. Tek bir insanın yüzüne bakmadı. Sadece camdan karanlığı aşan ay-yıldızı seyrediyordu. Açık gökyüzünden ufak kara bulutlar geçiyordu. Üçüncü sigara şarapla beraber bitti. Daha içmek istiyordu. Dayandı, bu isteğe karşı koydu. Hesabı verdi, kalktı. Aradan epey geçmişti. Kompartımanlarda uyuklayanlar vardı. Dizdize, başbaşa... Şimdi onlar da öyle yapacaklardı. Vagonun ucunda durdu. Camda kendi hayalini gördü. Anadolu'nun bozkırlarına karışıyordu yüzü. Tekerlekler arada tuhaf bir ses çıkarıyordu. Lambaların çoğu kısılmıştı. Kimse

yoktu koridorda gelip geçen. Saat 23'dü Ne abuk? Geçtikleri bomboş, karanlık topraklara dalıp gitti. Kişiliğinden uzaklaşmıştı. Hiçbir zaman yaşamadığı bir garip duygu vardı içinde. Yenileşmişti. Başka bir insan. Daha doğrusu, ne yeniydi, ne eski. Dağılmıştı. Yaşadığı bu saatlar, bu bambaşka saatlar içinde parçalanmıştı. Ne yapacağını, ne edeceğini kestiremiyordu. Elle tutulmaz, yakalanmaz bir hayal ardında koşar gibiydi. Onu tutup tutamayacağını bilmiyordu. Peşin hiçbir düşüncesi olmadan serüvenli bir yolculuğa çıkan eski zamanların serserilerine benziyordu. İşi neydi bu trende? Yabancı bir kadının yanında, gizli bir aşkın heyecanında? Düşüncelerinin gerisini getirmiyordu. Yumak birden özölüyordu. Yeniden saramıyordu onu. Dağıldıka dağılıyor, karıştıkça, karışıyor. Kendini bırakmak, oluruna terketmek en iyisiydi.

Küçük bir istasyonda tren durdu. İki üç ocuk koştu. Bir iki ışık parladı. Uzun bir düdük öttü. O kadar. Geçtiler. Telgraf direkleri uçuşuyordu gene. İki üç kompartıman ötede bir yalnız adam vardı kendisi gibi. Sigara üstüne sigara içiyordu. Neydi onun da derdi, sevinci? Belki sevinçlerle üzüntüler onun içinde de bir bütün olmuştu. Bir sigara ateşini görünce kendi gibi biriyle karşılaştığını sanmıştı. Şu an o da yalnızlığından silkinmek,

bir yabancıyla dostluk etmek, havadan sudan söz etmek, belki uygun bir anım yakalayıp içini dökmek, kendini anlatmak, anlayamadığı, çözemediği bir şeyleri açıklamaya çalışmak, daha doğrusu sezdirmeye, keyfettirmeye uğraşmak istiyordu. Bir insanın temasına, sıcaklığına muhtaçtı. Gecedен, karanlıktan, boşluktan kurtulmak için...

Sanki sigaralı adam ona doğru bir adım atmış, dostça gülümsemişti. Ya da ona öyle geldi. Gizli ülkesine biri saldırmış gibi geriledi. Kapıyı açtı. Kompartımana girdi. Işıkları söndürmüşler, kuşetleri açmışlardı. Gözü bir an olup bitenleri seçemedi Alt yataklarda iki kişi yatıyordu. Erkek horluyordu. Üst tekilerden birinde hafif ışık altında bir kadın, yanlamasına uzanmış, pencerenin tepesinden geceyi seyrediyordu Sessizdi ortalık. Uzayan, derinlemesine yayılan bir andı. Tiyatrodaydı, sahnedeydi sanki. Rolünü unutmuştu. Herkes ne yapacağını telâşla bekliyordu. Binlerce seyirci ona bakıyordu. Ya da tarihî bir karar önünde kalan bir devlet adamıydı, bir komutandı. Bir jesti, bir sözü hayatlar yıkabilir, çağlar açabilirdi. Düşüncesinden karışık bir şey uçuştı. Dünyada sanki o ve Nedret yalnız başlarınaydılar. İkisi. Mekân ve zaman dışında. Kimse yoktu çevrelerinde. Kimse olamazdı.

Perdeleri yokladı. Lambayı söndürdü.

Nedret'in eli yanındaydı. İlk defa kendinin olan bu eli tutuyordu. Sıcağımsı, incecik parmakları vardı. Gecenin ışığı altında gözleri parlıyordu. Neden olduğunu kendi de bilmeden:

«Nedret,» dedi.

İlk defa adıyla sesleniyordu. «Nedret» kelimesi kompartımanın daracık boşluğunda yayılmadı, yalnız kendi içinde yankılar yaparak çınladı, azala azala söndü. Başka söz söyleyemezdi. Kelime yoktu. Söyleyebileceği sözler; duyduğu, duyurmak istediği anlamı taşıyamazdı. Şiir yazar gibiydi. Hayatta, yaşamada bazan insanoğlu bir sanat eseri kurar gibi, bir mısra yaratır gibi şeyler duyardı. Yaratmadan önceki ruh hali muhakkak böyleydi büyük sanatçılarda. Kompartımanın sıcak, horultulu, her şeyiyle gündelik hayat tüten havası içinde yalnız onun, onların ilgilenecekleri bir başkalık vardı.

O da çıktı, öbür üst kuşete uzandı. Karşılıklı birbirlerine bakıyorlardı. İlk defa bu tren kompartımanında bir araya gelmiş, rasgele, karşılıklı yataklara yatmış yabancı bir kadınla bir erkek durumunda kalmaları gerekiyordu. Onlarsa sanki varlıklarını duydukları andanberi birbirlerini biliyor, tanıyor gibiydiler. Kadın hiç konuşmuyordu. Neler düşündüğünü anlamak için neler vermezdi? Belki de pişmandı, belki de üzgündü bu serüve-

ne kendini attığına, kendini harcadığına. Daha elleri bir kere birbirlerine değmemişti. Daha ilk defa sokakların insanların kalabalığından uzak bir yerde buluşuyorlardı. Daha ilk defa birbirlerini doyasıya seyrediyorlardı. Daha ilk defa olan ve olacak şeyler sayısızdı. Bu defa Nedret elini uzattı. Arada bir el uzatmasıyla kapanan bir mesafe vardı zaten. Yaklaştı, o da yaklaştı. Aralarında boşluk, altlarında ihtiyar karıkoca, horultulu uykuları, hayatın pisliklerini, çirkinliklerini taşıyan tren vardı. Parmakları önce değdi, sonra birbirine geçti. Öteki eliyle okşamaya başladı. Nedret hep susuyordu. Loşluğa rağmen bakışları içiçeydi. Parmağının birinin tırnağı kırılmıştı. Tuttu o parmağı dudağına götürdü. Fısıltı halinde: «Seni seviyorum» dedi. «Duyuyor musun, seni seviyorum.» Duysa da duymasa da kadının ona karşılık vermeyeceğini biliyordu. Bir şey demeyecek, uzun yıllardır biriktirdiği isteklerin, itilişlerin, tepkilerin karmakarışık cümbüşü içindeki o ikinci Nedret, saklı kişiliğin gizli savaşını devam ettirip duracaktı. Belki ilerde şu anın tahlilini kendi bile yapamayacak, neler kurduğunu, neler düşündüğünü bilemeyecekti. Bir dalga; iri, yüksek köpüklü bir dalga uzaktan, çok uzaktan kabara kabara gelmiş onu yukarlara, çok yükseklerle kaldırmıştı. Uçuyordu coşkun bir dalganın üzerinde. Serinliği, huzuru, rüzgârı duyuyor-

du. Hiçbir şey görmez, düşünmez oluyordu. Hayatın yücelerindeydi. İsteyip de varamadığı kadar tepelerde. Dalganın bir de inişi vardı, bunu mu düşünüyordu? Beklenilmedik iri dalgalar parçalamaz mıydı en sağlam tekneleri? Bir el, yükselen yeni bir dalgayı kesmek ister gibi ona yaklaştı. Bir insan başı, yanında büyüdü. Tren çok sallanıyordu. Bir dudak yaklaştı. Eli, erkeğin parmaklarını olanca gücüyle sıktı.

ON BİR

BEYAZ bir vapur iskeleye yanaştı. Göğün maviliğinde dumanlar derinliğine yayıldı. Tatlı bir rüzgâr çıkmıştı. Ağaçlar hafifçe sesleniyordu. Hepsi değil, ancak kumla denizin birleştiği yerin bir kısmıyla denizde yüzenler görölüyordu. Yaz öğle sonunun insanlara çöken ağırlığı yoktu plajdakilerde. Koşuyorlar, top oynuyorlar, denize dalıyorlardı.

Vapurdan çıkanlar küçük soluk lekeler halinde güneşli yokuşta yayıldılar. Nedret beyaz elbiseli birine baktı. Bu, beklediği insan mıydı? Adam bir zaman rıhtımda durup plajı seyretti. Bir yelkenli o esnada önlerinden kayıp geçti. Belki plajdaki veya o yelkenlinin içindeki yanık vücutlu kadına bakıyordu. Bir

sızı duydu Nedret. Sanki o adam Nuri'ymiş, o teknedeki kadın güzel vücutlu bir esmermiş gibi kıskandı. Nuri'yi böylesine kendine mal etmişti, bu kadar kısa zamanda. Nuri sandığı adam rıhtımda avare avare dolaşıyordu. Bir de sigara yakmıştı. Bekliyor gibiydi birini. Çok geçmedi, bir kız geldi yanına. Uzaklaştılar. Sanki beklediği erkeği yolundan çevirmişlerdi. Nedret çay bardağını karıştırdı. De-nize bakakaldı.

Erken gelmişti. Saat üç buçukta buluşacaklardı her zamanki gibi. Ama kendisi iki buçukta gelmişti. Kadıköy'den buraya kadar arka sokaklardan geze geze... Halası o gün İstanbul'a inmişti. Sabah Hamdi'den bir mektup almıştı. Doğru dürüst okumadan çantasına koydu mektubu. Unuttuğunu sandığı kocası durup dururken varlığını ona hatırlatıyordu. Onu hiç düşünmemek istiyordu. Sanki evlenmemişti hiç. Yaşlı bir halanın yanında yaşayan genç bir kızdı. Genç bir adam onu sevmişti. Sevişiyorlardı. Gizlice buluşuyorlardı. Gerçekleri yoketmekten, sadece kendi dünyasındaki hayalleri yaşamaktan hoşlanıyordu. Bile bile kendini aldatıyordu. On beş günden beri sürüp giden gerçeğin, katı gerçeğin dışındaki bu hayal aşk, bu sevişme anları bir tek mektupla dağıtılamazdı. Uzaklardaki bir kocanın varlığı insanın içinde hissettiği bu yalnızlık duygusundan gelen serbestliği, başı-

boşluğu, mutluluğu yokedemezdi. Nedret, Haydarpaşa-Kadıköy rıhtım iskelesi yolundan Moda caddesine kadar hür, içi sevgi dolu genç bir kız hafifliğiyle yürüdü. İncecik bir rob giymişti. Ayağında hafif iskarpinler vardı. Hafifti. Kadıköy'ün sıcak havası içinde uçuyordu. Bir süre sinemaların resimlerini seyretti. Bir ara ardına iki delikanlı takıldı. Biri, uzun boylusu yanına yaklaşıp bir şeyler söyledi. Daha ötede otomobilde geçen biri laf attı. İçi içine sığmıyordu. Çantasındaki, okumadığı o kâğıt parçasını çıkarıp yırtmak istedi. Onu geçmişe, başka hayata, istemediği bir gerçeğe çeken, bağlayan ne varsa yokolsundu. Nuri gelecekti. On beş gündür beşinci defa bu gazonoda buluşuyorlardı. İki üç saat oturuyorlardı. Bir defasında Moda iskelesinden kalan bir vapura binip Ada'ya gidip gelmişlerdi. Nuri ona hayatını anlatmıştı. Sıkıntılarını duyurmuştu. Eskiden yazdığı, kendisi için bile yabancı gelen şiirlerini, hikâyelerini getirmişti. Sevdigi kitaplardan şiir seçmişti. Arzudan, çirkinlikten uzak bir serüvendi bu. Ne kadar süreceği bilinmezdi. Sürdüğü kadarıyla yetinilmesi gereken bir mutluluktu. Aşklarından bahsetmiyorlardı. Nuri, karısından, çocuklarından hiç söz açmıyordu. Sanki yarıda kalmış gençlik aşklarından birini, bıraktığı yerden devam ettiriyordu. Nedret çok defa kocasını nasıl yok kabul ediyorsa, onun da

bir karısı, iki çocuğu olduğunu düşünmekten kaçınıyordu. Kendini bir akışa, temmuz ayının gevşek duygularına, tadılmamış bir sevincin içine bırakıyordu. İlk defa aşkın mutluluğunu duyuyordu. Bunu iyice yaşamak istiyordu. Kötülük müydü birbirinden hoşlanan iki insanın, birtakım bağlara karşı koyarak sevişmesi?..

Nuri'nin karısına, çocuklarına kötülük ettiğini bilmek istemiyordu. Sadece kendini düşünmek gereğini duyuyordu. İnsan, mutluluğu ancak kendi eliyle yakalardı. Ya sen, ya başkası! İkisi birden olmazdı. Biri ezilir, öteki ezerdi. Biri sevinir, öteki ağlardı. Biri kaybeder, öteki kazanırdı. Bu, böyleydi. Böyle olması tabiatın işiydi. Kimsenin yoktu suçu. Olsa olsa belki insan olmaktaydı suç. İnsan neydi ki? Tabiatın elinden ne yapsa kopamayan, onu aşamayan, bilgisine, aklına, düşlerine rağmen tabiatın bir parçası olduğunu bilen buna katlanan yaratık. Nedret; suç insan olmakta, dedi. İnsan hayatının bomboş olduğunu görüverir ömrünün bir çağında. Değer verdiği ne varsa hepsi yıkılmıştır. Onların anlamı, değeri olmadığı zamanla anlaşılır. İnsan bunca zamanı niye ziyan ettiğini anlamaya çalışır. Karşısına çıkan ilk fırsat, ilk insan, ilk rastlayış onun kişiliğine yeni imkânlar, yeni ufuklar açar. Bir anda onu geçmişe, eskiye, uzakta kalan kişiliğe, değer yargılarına

bağlayan nesi varsa topundan vazgeçiverir. Şimdi Nedret, Nuri'yle İstanbul'da da gizli gizli buluşmakla kocasına, onun karısına, çocuklarına kötülük ettiğini kabul edemiyordu. Bu, kendi mutluluğunu kurmaktı. Yeryüzünde mutluluk da başkalarının felâketi, acısı üzerine kurulabilirdi ancak. Kişioğlu denen yaratık böyleydi işte.

Nedret trendeki geceyi hatırladı. Üst kuşetlerde yanyana, avuçları içiçe içinde yattıkları geceyi. Alttan, muntazam horultular, daha alttan gelen tekerlek gürültülerine karışıyordu. Sırtüstü uzanmıştı. Pencereden boyuna bir şeyler kayıp geçiyordu. Nuri'nin eli uzanmış, parmaklarını tutmuştu. Gözünün önünde bir erkek eli duruyordu. Az ışıpta kolları parlayan kemikli bir el. Orta parmağını sıkıyordu. Kendi elini ona bıraktı. Sonsuz bir utanç duymuştu bu bırakıştan. Vücudunu bir yabancıya teslim etmiş gibiydi. Sahip olunan sadece sağ eli değildi. Dudakları, kolları, vücuduydu. Birden çılgınca hisler geçti içinden. Kocasıyla bir gece önceki sevişmelerini hatırlamıştı. Yorgundu Hamdi, ertesi günüyse karısından ayrılacaktı. Zorlamıştı kendini, bu belliydi. Karısına olanca aşkını, erkeklik gücünü göstermek istemişti. Evliliklerinin en tatlı gecelerinden birini Nedret'e yaşatmak için çırpınmıştı. Olmadı ama. Nedret şu tek elini teslim ettiği andaki hazzı, kendini bütün

çıplaklığıyla kocasına verdiğinde duymamıştı. Sahip olunmaktan başka bir şeydi bu. Şu el, yalnız parmaklarını okşamasın, bütün vücudunda gezinsin, okşasın istiyordu. Dünyanın en tatlı, en ihtiraslı, hem de en masum, en temiz aşk gecesinden sonra sabah iki yabancı gibi kalkmışlardı. Rasgele karşılaşan iki yabancı gibi.

İzmit'ten bu yana denize doğru yaklaşan Anadolu toprağının cümbüşünü seyrettiler. Oturup ihtiyar karı-kocayla sohbet ettiler. Pendik'ten aldıkları gazeteleri değiş-tokuş ettiler, Haydarpasha'da Nuri terbiyeli bir yolcu gibi Nedret'in bavullarını indirmesine yardım etti. Garda, ilk buluşma vaadiyle ayrılmışlardı. Buluşma yerine her defasında ondan önce geliyor, her defasında da tatlı bir kâbus gibi Ankara yolculuğunu yeniden yaşıyordu.

İşte bu, beşinci buluşmalarıydı. Birbirine benzemeyen bir araya gelmeler, aşağı yukarı aynı sözleri tekrar etmeler, aynı sıcak yakınlık havasına girmeler nasıl bir sonuca doğru gidiyordu? Bunu düşünmek istemiyordu. Bir keresinde Caddebosta'nda bir kıyı gazinosuna girmişlerdi. Oldukça serin, hafif yağmurlu bir gündü. Tenhaydı yazlık semt. Gazino boştu. Bir kenar masaya oturmuşlardı. Birer şişe bira getirtmişti Nuri. İlk o gün kendilerinden bahsettiler. Gelecekten, halden, hayat-

tan. Bu konuya yine Sevim'le Nedim'in serüveninden gelmişlerdi. Nuri de bu konu açılсын istemiyordu. Kendisi gibi. İkisi de ellerinde olmadan açılıveren bu çözülmesi güç, içinden çıkılmaz konuyu değıştirmek için ne yapacaklarını bilemediler. Bir iki dakikalık susuştu, söyleyemedikleri ne varsa hepsini yaşadılar. Nuri, karısını, çocuğunu bırakamazdı. Nedret kocasını başından atamazdı. Niye? Bunu kendileri de bilmiyorlardı. Kaderleri böyle çizilmişti. Hiçbir el, hiçbir etki bunu değıştiremezdi. Böylesine imkânsızlığını bildikleri bir münasebete, bir dostluğa, bir aşka, hayatlarında yer vermekte ısrar etmeleri niyeydi öyleyse? İkisi de yıkmalıydılar hayatlarını, yeniden bir hikâyeye başlamalıydılar. İçlerinden biri buna kalkışmalıydı. Ama ikisi de böyle bir şeyi ummuyordu. Sonuçsuz bir akışın içindeydiler. Yitiktiler kendi amaçsız dostluklarının içinde... Sonra gazinodan çıkmış, sahil boyunca dizili villaların önünden geçmişlerdi. Bazı bazı bir bisiklet, ufak bir otomobil aralarından geçiveriyor, ikisini birbirinden ayırıyordu.

Nuri gençliğinin bir iki yılını burada yaşamıştı. Şu arsada futbol oynarlardı. Şu bahçede voleybol. Şu köşebaşının elektrik direği dibinde yazlık semtinin kızları, oğlanları toplanırdı. Bazı geceleri Nuri beyaz ceketini giyer, erkek arkadaşlarıyla Caddebostan gazi-

nosuna giderdi. O yıllarda savaş vardı dünyada. Şişman bir Rum kızı «**Amerika I Love You**» şarkısını Alice Faye'inkine benzer kalın bir sesle söylerdi. Yol boyunca Nuri o çağının insanı oluvermiş, bir bir her evi, her köşeyi ona tanıtmıştı. Caddeye vardıklarında tek katlı bir evi göstermişti. Çok yakın bir arkadaşının eviydi. «Burada daha o zaman kızlarla buluşürduk,» «Boş mu şimdi?» «Boş. Hem de değil. Haftada bir gün falan gelir.» «Nasıl?» «Yani... şey...» demiş, bocalamıştı Nuri. «İşi düşerse.» Nedret bu evi o arkadaşının bir garsoniyer olarak kullandığını anlamıştı. Soruyu değiştirdi. Nuri'nin içinde ilk defa o an bir şey canlandı. Yol تنها, köşkün duvarları alçaktı. Evde kimse yoktu. Bahçeye girebilirlerdi. Hatta en iyisi bir gün evin anahtarını alabilirdi Nuri. Gelirlerdi. Nedret'i birden arzu etti, yanyana giderlerken kolunu tuttu, sıktı. Evin çevresini dolaştılar. «Çok hoş bir ev,» dedi Nedret. «İçi daha güzeldir.» «İnsanın böyle bir yeri olmalı.» Ankara'daki bodrumla çatı katını hatırlamışlardı ikisi de. Yakan güneşi, acı acı rutubet kokusunu. Öldürücü sıcağı ve soğuğu. Nuri'nin bakışlarını görüyordu. Söyleyemediği şeyi anlıyordu. Bir şey istiyordu, onu da biliyordu. İkisinin bir gün o eve gelmesini. Bir gün beraberce karıkoca veya iki arkadaş gibi oraya geleceklerdi. Nuri'nin, konuşmaların gerisine sakladığı dü-

şüncesi buydu. Yaşanan anın içinde canlanan arzuydu.

Nuri'yi birden yanında gördü. Yanmıştı, gençleşmişti. Yakası açık bir gömlek giymişti. Sanki genç, bağısız, sorumsuz insandı. Aşk onu gençleştirmişti. «Neydi bu dalgınlık,» dedi. «Deminden beri seni seyrediyorum. Farkında bile olmadın.»

Bir sandalye çekti, oturdu. Yanyanaydılar. Plajdan çılgınlık geliyordu. Bir plak sekiz on yıl öncenin Türkçe tangolarından birini söylüyordu. Çok bildik bir dekindi. Hatta gereğinden çok daha beylik, sıkıcı. Kalabalıktı gazino. Bütün masalar doluydu.

«Ne zaman geldin?»

«Çok oldu.»

«Sana bir şiir kitabı getirdim,» dedi. «Söz vermiştim. Cahit Sıtkı'nın «**Otuz Beş Yaş'ı.**»

«Biliyorum o şiiri. Ama kitabı okumadım.»

Kitabı uzattı. Biliyordu bu buluşmaları artık. hep şiirleri okumakla geçecekti. Başta bir şiir buldu. «**Desem ki...**» Nedret hafif sesle okudu. «İçimden okuyunca anlıyorum,» dedi. Şiir okuması süresince kadını seyretti. Bu şiirler hem bu kadar yakın, hem bu kadar uzak olmamıştı hiç. Söylemek istediği nice şeyler vardı o kitapta. Olmayanları da var-

dı. Ama o olmayanları ne kendisi, ne de bir başkası kâğıda geçiremez, kelimeler halinde canlandıramazdı. Açıklanmaz, yalınlığı kadar girift olan duygular, düşlerdi bunlar.

Şu sarışın kadınla, başka bir erkeğin malı olan, bir kere bile elde edemediği şu kadınla arasında ilgi, ya da aşk nasıl şeydi? Kim çözebilirdi bunu?

Nedret şiiri bitirdi:

«Çok duygulu bir şey,» dedi. «Hem çok aydınlık bir şiir.»

Sonra devam etti:

«İnsanın duyguları bu derece açık olarak belli olur mu? Aşk, bir insanın ötekini istemesi, ona hayran olması, onu arzulaması mıdır?»

«Nedir peki?» derken bile Nuri ona hak veriyordu. Aşkın bunlar olmadığını biliyordu

«Aşk,» dedi Nedret, durdu. Yıllarca hayatında en çok yuksunluğunu duyduğu, sadece kafasında kurduğunu, ne olduğunu bilmediği bir şeyi anlatmak zordu. Gözü yeni açılan bir kör, tabiatı, insanı, eşyayı nasıl seyreder, nasıl acele yargılar verirse, o da öyleydi. Keşfi hem çok gerçek, hem de o kadar gerçekten uzak olabilirdi.

«Aşk,» dedi Nedret, «İki insan arasındaki yakınlık duygusudur, aşk.»

Nuri yer yer çok değişik, yer yer birçok büyük yazarın dünyamıza bıraktığı sözlerin

azçok eşi sözler dinledi. Dinlemedi doğrusu. Onu seyretti. Karısından daha yakın bu kadına baktı. Güzel değildi öyle. Ama kendisine çok başka, çok değişik görünüyordu. Birlikte geçen zaman, onun üzerinde kurduğu hayaller sonunda aşırı bir arzu beslemeye kadar varmıştı. Artık onu, uzaktan bakılıp düşlerde yaşanan bir aşkın kişisi diye değil, etli, kemikli, canlı bir yaratık, sevicecek, öpülecek bir kadın, kocasına kendini yüzlerce defa vermiş bir dişi olarak istiyordu. Şu vücuda sahip olmalı. Şu kımıldayan ellere, titreşen dudaklara...

Kitap bitti.

«Çıksak mı?» dedi.

Çıktılar. Moda'nın bomboş yan sokaklarına girdiler. Sessiz yürüdüler. Bu akşam karısı ve oğluyla bir ziyarete gidecekti. Çaresiz katlanacaktı.

Bir zamandır evde karısını seven, onun için her şeye katlanan bir koca rolünü oynuyordu. Karısı memnundu. Yakında gene başşehire döneceklerdi. Bir aralık nedense sapıtacak gibi olan Nuri'nin eski boynu eğik adam haline girmesine seviniyordu.

Birçok sokaklardan konuşmadan geçtiler. Arada bir elleri birbirine dokunuyordu.

«Kocam beni almaya gelecek,» dedi birden.

«Nasıl?»

«Mektubu geldi. Herhalde bunu yazıyordur, daha okumadım. Öyle sözleşmiştik.»

Uzadı sessizlik. Ayrılacakları Süreyyapaşa sinemasının önüne geliyorlardı. Nuri bir şey düşünmez oldu. Ya da düşüncesinde tek bir şey yükseliyordu. O tek katlı yazlık evi. Tüccar arkadaşından bir günlüğüne anahtarını alacağı o evi. Ya da bir apartman daire-si. Bir günlüğüne Nedret'le beraber yaşayacakları bir oda içi. Belki o evde geçirilecek bir iki saatin sonunda çılgınca serüvenlere, tehlikeli yıkılışlara girişilebilecek gücü kendinde bulurdu. O da, Nedret de... Ne yapıp etmeli Nedret'i o eve götürmeliydi. Ya da başka bir yere. Bir kerecik ona sahip olmalıydı. Elin-den kaçırmadan bütün isteklerini elde etmeliydi. Bencil bir duyguyla hep bu vardı içinde. Ondan sonra sanki her şey düzelecekti. Bir defa Nedret onun olursa dünyada ne varsa tümü değişecekti. İkisi de yepyeni insanlar oluvereceklerdi.

«Beyoğlu'nda bir resim sergisi açmış bir arkadaşım,» dedi. «Gitmek ister misin? Arkadaşım sergi açılmadan bir gün önce yakın dostlarına gösterecek.»

Çağırın yoktu. Onun istediği Nedret'ti, onun gelmesiydi. Başbaşa geçirilecek iki üç saattı. Nedret bile bile kanmış göründü. Kanmadığını Nuri de biliyordu. Karşılıklı, sözleri-

ni önceden okudukları bir komedi oynuyorlardı.

«Gelir miydin o sergiye?» dedi.

«Ne zaman?»

«İstediğin zaman. Kocan gelmeden... Kocan gelmeden olmalı bu.»

Bu iş olmalıydı. Sonuç, kaçınılmaz sonuç buydu zaten. Buraya varırdı. Bir tiksinti duydu ikisi de. Belli etmediler. Nedret tam köşede durdu.

«Cuma günü olur mu?» dedi.

«Olur.»

«Ben Taksim'deki gazinoda beklerim.»

Başını eğdi. Bir tramvay daha geçti. Elini sıktı.

«Hoşça kal,» dedi.

«Hoşça kal.»

Sinema önünde insanlar vardı. O da yavaşça resimlere baktı. Gelirken de aynı resimleri seyretmişti. Ama her şeyi değişik gibiydi. Gene delikanlılar kahvenin önünden geçerken ona laf attılar. Nedret, «Bir sonuç,» dedi. «Her şeye rağmen bir sonuç.» Sonucu olmayan bir şey biterdi. Bir şeyin bitmesi de zordu. Cuma günü bu başlayan şey bitecekti. Ama başka bir şey başlayacak mıydı? Yeni bir haz, yeni bir mutluluk mu? Yoksa hayatın o uçsuz bucaksız yokluk, anlamsızlık dünyası içinde mi yeniden kendini bulacaktı? Önceden her ikisi de kabul etmişti. Önemli olanı da buydu.

ON İKİ

YAZLARI Beyoğlu yaşamazdı. Cansız bir canavara dönerdi. Sinemalara, barlara, randevu evlerine bir durgunluk, bir bitkinlik çökerdi. Öğle sonrasının ilk saatlarında Beyoğlu'nun iki kaldırımına da güneş vururdu. Bu sıralarda geçip dönenler az olurdu. Ağız dolusu akmış, taşmış, sonra yatağına çekilmiş veya suyu kalmamış eski bir nehre benzerdi Beyoğlu.

Nedret Tünel'den Taksim'e kadar yürüdü Her ara sokağın önüne gelince bir bakıyordu. Gidecekleri yer burası mıydı? Var mıydı öyle bir yer? Yoktu. Nuri uydurmuştu. Bir arkadaşının apartmanıydı. Belki bir ressam atölyesi. Vitrinler anlamsızdı. Çeşit çeşit ku-

maşları sıralamışlardı. Genç kadınları deli eden bütün o çeşit çeşit zenginlikler dolup taşıyordu. Pabuçlar, çoraplar, çamaşırlar. Düşünmeden Galatasaray'a doğru ilerledi. Bombostu kafası. Hiçbir şey yoktu. Ne geçmiş; ne gelecek. O kadar uzun boylu değil, bir saat önceyi, bir saat sonrayı bile kafasından atmıştı. Sadece şu anın içindeydi.

Gece kocasının mektubunu bir kere daha okudu. Hamdi'nin eşine ne kadar bağlı olduğunu duymamak imkânsızdı. Bu kendine göre bir aşktı. Bir bağlılıktı. Karısını mutlu kılma yoluydu. «Nedret'ciğim,» diyordu. «İşlerim iyi gitti. Ummadığım kadar iyi neticeler aldım. Sana iyi haberlerle döneceğim. Bir haftaya kalmaz orada olurum. Uçakla gelmeyi düşünüyorum. Seni çok özledim.» Mert bir erkekti kocası. Aklına hiç kötülük gelmiyordu. Sonsuz bir güveni vardı karısına. «İstanbul'un tadını çıkar, gez.» diyordu. «Fenerbahçe plajı iyidir. Oraya gidiyor musun?» Bir aşk buluşmasına gidiyordu. Ama kocasına bir kötülük etmekten, onu aldatmış olmaktan gelen bir sızı, yürek yarası yoktu içinde. Nuri bir yabancı değildi. Hem neydi ettikleri kötülük? Dostluklarındaki çirkin yön? Şimdiye kadar elleri birbirine değmişti yalnız. Bir de trende kaçamak dudakları. Ama bugün... Bugün ne olacaktı? Bitecek miydi bu temiz duygular, kirlenecek miydi hepsi? Zaten kirlenmesi de

gerekti ya!.. Bu gereğinden fazla güzel, temiz aşk bağı, sonunda tatsız, boş bir görünüş alacaktı. Almıştı bile. İkisi de bunu görüyorlardı. Aralarındaki bağı kirletmek için istemeye istemeye bir çıkış yapmışlardı. Belki o da bu buluşmayı zorla, kendisini zorlayarak istemişti. Hayat bunu gerektiriyordu. İnsan olmalarının sonucuydu bu. Bir kadınla bir erkek arasındaki her münasebet sonsuza kadar böyle uzayıp gidemezdi ya!.. Bir bitiş noktası vardı. Nedret kendini hiç suçlu duymuyordu. En hoş yönü de buydu. Ne kendi kocasına, ne Nuri'nin karısına, çocuklarına karşı... Ne de toplumun geleneklerine, göreneklerine, anlayışına. Toplumdan ona neydi? Bunca yıl toplumun baskılarına, göreneklerine, beğenisine uygun yaşamıştı. Âdeta çekinmişti bunun dışına çıkmaktan. İlk defa ona karşı koyuyordu şimdi. Bu karşı koyuştan hoşlanıyordu. Bir çeşit kendini doyurmaktı bu. Geç de olsa, tadılmamış duyguları olanca coşkunuyla yaşamaktan gelen bir doyma, bir iç rahatlığı.

Birazdan şu kasvetli yapılardan birinden içeri gireceklerdi. Loş bir tahta merdivenden çıkacaklardı. Sessiz, konuşmadan. Elinden tutacaktı. İkisi birlikte bir uçuşuma düşeceklerdi. Bir an kendini o basamaklardan çıkıyor sandı. Adımlarının sesi duyuluyordu. Basamaklar belki eski muşambalarla kaplıydı. Aşınmıştı ayakkabılardan. Bir kapıyı anah-

tarla açacak. Onu içeri sokacaktı. Dar, basık, küçük pencerele bir odaydı. Havalandırılmamış odaların kokusu içinde. Sıkıntı, uykusuzluk, yalnızlık, aşksızlık kokuyordu bu. Beyoğlu'nun ortasındaydı. Güneş, rüzgârın, sinemaların kokusunu duyuyordu. İnsanlar, insanlar geçip gidiyordu. Herbiri ayrı bir yöne gittiklerini sanıyorlardı. Yönleri birdi. Nedret hepsinin küçük bir sokak selinin akışına kapılmış minicik bir çöp parçası olduklarını düşündü. Taşların arasında, ayakların altında, parçalana parçalana, kararsız, sağa sola çarpa çarpa gidiyorlardı.

Nuri elini cebine soktu. Tabakasından bir sigara çıkardı. Yaktı, iki nefes çekti, fırlattı. Gene cebine soktu. Bir kâğıt çıkardı. İki üç adım attı. Bir kanapeye oturdu. Son dakikaya kadar bekleyecekti. Belki de Nedret'i bekletecekti. Boyuna bir insanı beklemekten bıkmış, yorulmuştu. Her an gelmesi, görülmesi beklenen bir insan için duyulan telâş, heyecanı artık duymak istemiyordu. Hiç değilse bugün. Bugün sevgisiz bir insandı. Öyle olmayım, diye düşündü. Her aşkta, aşkın yer almadığı bir an vardı. Aşk, sevgi, dostluk, birbiri ardısıra çekilip gider, kişiye bir hayvanlık içgüdüğü, insanlıkdışı bir atılış gelirdi. Hem gelmeliydi de. Gelmece olmazdı. Tadı kaçardı. Aşkın, uzayıp giden bir aşkın anlamı olamazdı. Nuri bugün onu kırıp dönecekti. İti-

mayla taşıdığı bir nesneyi, üzerinde titrediğı bir değeri hesapsızcasına harcayacaktı. Nedret ile sanki bir sinemada tanışmıştı. Önce elleri, bacakları buluşmuştu. Duygusuz, bir çekicilikle birbirlerine itilmişlerdi. Yalnız onun vücudunu istemişti, sevişmesini... Nedret'i öyle görmek istiyordu. Görecekti. Görüyordu da...

Taksim parkı tenhaydı. Güneş içindeydi banklar. Yarı gölgede kalmış bir tanesinde bir serseri uyukluyordu. Yaz günlerinin bütün sıcağı duyuluyordu. Mektubu çıkardı. Okumuştı daha önce, iş olsun diye bir defa daha göz gezdirdi. Nedim, «Hayatımda bir daha yarıldım,» diyordu. Birden mektup bir kâğıt üstünde altalta dizilmiş birtakım harfler olmaktan çıktı. Sanki Nedim yanındaydı. Ona başından geçenleri anlatıyordu. «Sevim yeniden değişiverdi. Artık beni tanımazlıktan gelmeye başladı. Birkaç gün önce bir pusula yolladı. Bir daha beni arama diye yazıyor.» Gerisini Nuri yaşattı kendi kendine. Sevim için Nedim'le sevişmek bir oyundu, tehlikeli, tehlikeli olduğu kadar çekici bir oyun. Çok tehlikeli olmadığı sürece iyiydi. Ama kocası durumu kavrayınca elindeki imkânları kaybetmek tehlikesi belirniş, Sevim için oyunun tadı kalmamıştı. İlgisini, bağını bir mektupla koparaçağını sanıyordu da. Şimdi Nuri, Sevim'in bunca yakınlığa, bunca birlikte yaşanan anı-

lara rağmen Nedim'le sokakta, tiyatroda, otobüste karşılaşınca nasıl yabancı gibi duracağını tasarlamaya çalışıyordu. Nedim'in mektubu tarifsiz bir şaşkınlık taşıyordu. Acı değil, acıdan daha üstün, daha önce gelen bir yıkılmış, bir anlayamayış...

«Bir serüven de böyle bitti,» dedi Nuri. «Bir bağ böyle koptu.» Boyuna sürüp gidemezdi ya. Onları öyle bitecek, bizimki de böyle. Bizimki bugün biçim değiştirecek. Bir kalıptan boşanıp başka bir kaba dolacak, onun biçimine bürünecekti. Öyle olması gerek. Küçük bir anahtar çıkardı, havaya attı, tuttu. Yanındaki serseri, uykusunda kimbilir neler görüyordu. Bir içki masası, bir sandal gezintisi, bir sevişme gecesi, bir hırsızlık anı, bir anne okşayışı... Oysaki adam uyumuyordu. Gözlerini araladı:

«Saat kaç abi?» dedi.

«Üç.»

Adam banktan kalktı. Yürüdü caddeye doğru. Sonra sanki bu sıcakta daha öteye gidilemezmiş gibi döndü, başka bir banka uzandı. Nedret buluşma yerine gelmiş olmalıydı. İki sokak aşağıdaydı o gazino. Boğaz'a bakan küçük bir masa başında bekliyordu. Beraber bir odaya kapanmak için geldi bugün. Kendini ona vermek için. Nuri'nin onu götüreceği yerin bir apartman katı olduğunu bildiği halde. Anahtarı elinde evirdi çevirdi, inceledi.

Bu küçük maden parçası, değerli bir şeye son verecek, benzeri pek çok bir serüveni başlatacaktı. Tırtıllı ufacık bir nesne, bazan şu andaki gibi ne büyük bir değer taşıyor.

Yürüdü. Koştı âdeta. O gazinoya elli metre kala durdu. Tepeden gazinoda oturanları görüyordu. Şu beyaz leke oydu. Mavi denizle karşıdaki Kuzguncuk'un yeşil sırtları arasındaydı. Sanki usta bir ressam, denizin mavisini, ağaçların yeşilini göğün külrengini açmak, ona değişik bir ton katmak için o beyaz lekeyi oracığa kondurmuştu. Ne hoş bir ahenk çıkmıştı ortaya. Şu an uzamalı, uzamalıydı. Sonsuzluğa kadar sürmeli. Nuri kendisini bekleyen kadını unuttu. Çevresini seyre daldı. Rüzgâr esiyordu sertçe. Boğaz'da bir beyaz vapur geçiyordu. Dumanlar göğe dalga dalga uçuyordu. Küçük bir nokta, olduğu yerde bir iniyor, bir çıkıyordu. Bir sandaldı. Üsküdar'dan Beşiktaş'a gidiyordu. Gökten bir uçak geçti hızla. Bir otomobil kornası güvercinleri korkuttu. Nuri kendi dışına çıkmıştı. Eli apartman anahtarına değince geri döndü. Hayat bütün pisliğiyle çevresindeydi.

Kendini 1944 yılının bir eylül gününde sandı birden. İstanbul yönünde bir kıyı gazarinosunda ömründe ilk defa bir erkeği beklemişti. Gene böyle boş bir gazinoydu. Bir plak boyuna çalıp duruyordu. Ama aynı hava de-

ğil. O günkü **«Kalplerden Dudaklara»**ydı, şimdiki bir Fransız şarkısı. Tazeydi duyguları. Varlığını daha yeni duyuyordu. 17 yaşı n heyecanı. Semtteki,  teki kızların, hele Sevim'in serüvenleri onda da genç bir erkekle beraber olmak, başıbaşı kalmak isteğini uyandırmıştı. Beklediğı erkeğı tanıyor sayılmazdı. Bir defa karşılaşmışlardı. Kadıköy'e getiğı bir gün biraz gecikmişti. Hava kararmıştı vapurdayken. Karşısında genç bir adam oturuyordu. Yılın modasına uygun giyinmişti. Robert Taylor'a benzemeye çalışan bir görünüşü vardı. Kızlara uzaktan i geçirten yakışıklı erkek tipinin bir  rneğı. Galiba adamı çok seyretmişti. Gözgöze geldiklerinde adam g l mse di. Güverte yarı yarıya boşt u. Herkes kendi d nyasındaydı. Rüzgâr da yoktu. Aşığıdan bir ağız mızıkasıyle, **«Joseph Joseph»**i çalıyordu. Yılın şarkısı. Adam kalktı, yanına geldi. Dosdoğru söze başladı. Kendisini görür görmez bir yakınlık duyduğunu, belki de bir yerde tanıştıklarını, daha neler neler söyledi. Yalandı hepsi söylediklerinin. Ne görmüştü daha önceden, ne de bir yakınlık duymuştu.

Nedret, bunu anlamadı değıl. İlkin cevap veremedi, bakışını denize doğru çevirdi. Adam dakikalarca konuşt u. Ne de çok söz biliyordu. Konudan konuya atladı. Sonunda Nedret'i g l msetmeyi baştardı. Ond an bir buluşma istiyordu. Tam Gülhane'nin  n ndeydiler. Sa-

rayburnu gazinosunun tek-tük masalarında oturanlar vardı. Hafiften bir plak sesi geliyordu. Nedret 17 yaşında bir liseli kızın karışık heyecanlarını duyuyordu. Ama kaçıp gitmek gelmiyordu içinden. O yakışıklı genç adamı dinlemek, hep dinlemek istiyordu. Adam onun duygularını anlayınca daha da yaklaştı, bir iki defa eline dokundu. «Şu gazino ne güzeldir,» dedi. «Bir gün gelmez misiniz? Arkadaşlığımızın hatırasını anardık.» Nedret başını salladı. Adam ısrar ettikçe ediyordu. Çıkar-ken de yanından ayrılmadı. Köprü üstüne beraber çıktılar. Durağa kadar geldi. Buluşma için söz vermeden ayrılmayacaktı. Nedret'ten bu sözü aldı da. Beş gün sonra Nedret uzun kararsızlıklardan sonra Sarayburnu'na gelmiş, deniz kıyısında bir masaya yerleşmişti. İçi de dışı da tiril tiril titreyordu. Başka kızlarda, Sevim'de görüp özendiği şeyi, aşkı, se-rüveni sonunda o da bulmuştu. Buluyordu. Kendini doktor diye tanıtan o adam belki de kendisini seviyordu. Yaşıyordu aylardır o adamın içinde. Nedret'te o Tanrısal işi, sevmeyi, seilmeyi tadacaktı. Garsonlardan, müşterilerden utanıyordu. Yalnız bir kız. Önünde bir bardak limonata... İnce zayıf bir garson gelip gidip ona bakıyordu. Kırk dakika uzun, günler, haftalar gibi geçmek bilmedi. Adamın gelmesine yirmi dakika kalmıştı. Kolundaki saatla saniyeleri sayıyordu. Elinden gel-

se, saati geri alır, zamanın geçmesini nlerdi. O kadar özlediği, aradığı, istediği, duymayı, tanımayı merak ettiği bir dünyanın eğiğindeydi. Şimdi yabancı bir erkek gelecekti onun için. Neler olacaktı sonra? Neler olabilirdi? Geri geri gidiyordu adımları. İstekleri, hayalleri de. Kamalı bu çevreden, bu ruh halinden kurtulmalı. Gene eskisi gibi dünyadan uzak, toy, tecrübesiz genç kız olmalı. Olayların, ağkların, serüvenlerin dğleriyle avunmalı. Onlarda kahraman olmalı. Yaşamadan yağamalı. Fazla dayanamadı. Parayı masaya attı, kalktı birden. Parkın en تنها yollarından geçerek caddeye koğtu. O adama rastlamak istemiyordu. Sanki yaėamamıőtı o adam. Yoktu yeryüzünde. Hiçbir zaman varolmamıőtı. Belki de sadece bir gün yaėamıőtı? Nedret'e 17 yağındaki bir İstanbul kızına unutulmaz, kısacık bir serüvenin anısını bırakmak için. Dünyamızda bir görünüp kaybol muőtu. Nedret bir daha hiç görmedi onu. Arasıra birini ona benzettiği olurdu. Telâşlanırdı. İçinde bir ince tel gerilir, tınlardı eski bir sesle. Kimseye açmadı bunu. Hele Sevim'e hiç. Yalnız kendi için sakladı. zerinde dura dura, hayalinde ekler yapa yapa şu minicik serüven bir destan halini almıştı. Eğsiz bir duygu kaynağı oldu onun için. Hatırladıkça eliőik duygular kıpraőırdı içinde. Hep de o sıska garsonun gazine odan ürkek bir kuş gibi kaar-

ken onu nasıl seyrettiğini, neler düşündüğünü, evinde karısına, gazonoda arkadaşlarına ne gibi şeyler anlattığını merak ederdi.

İşte şimdi şu ufak tefek Rum garson ne kuruyordu içinden? Sigarasını içerek, belli etmemeye çalışarak onu seyretmesinin bir anlamı vardı. Sekiz yıl önceki genç kıızı süzen garsonla şimdiki genç kadını inceleyen garsonun düşüncelerini karşılaştırmak, yanyana getirmek mümkün olsaydı, acaba arada bir benzerlik, bir yakınlık bulunur muydu? Gene bir tehlikenin, yeni bir dünyanın eşiğindeydi. 8 yıl önce bıraktığı yerden devam ediyordu serüvenini yaşamaya. Kendisi için kapalı kalan bir yana atlayacaktı. Duvarların ardına geçecekti. Saatına baktı, buluşma saatına on dakika kalmış. Bu defa gelecek olan, o yakışıklı, Robert Taylor bıyıklı doktor değildi. Şehrin, hayatın içinde benzeri binlerce bulunan bir adamdı. Çirkince, kötü giyimli, konuşmasını beceremeyen. Üstelik evli, iki çocuk babası. Kendi de evliydi ya! Ne çirkindi böyle olması. Bütün bunlar katı gerçekler olarak düşününce ne kadar iğrençti, korkunçtu! İki si de haftalardır çevrelerini aldatıyorlardı. Eşlerini, dostlarını. Kendilerini en çok... Çıkamaz bir yolun sonuçsuz olduğunu bile bile, o yolda yürüyorlardı. Elde değildi aksini yapmak. Kişi gerçeklere her zaman boyun eğmezdi, isyan ederdi onlara. Yenilgisini bile bi-

le. Suç muydu bu, toplumun gözünde? Suçtu, büyük suçtu hem. Ayıptı, yanlıştı. Böyle bir bağ lekelerdi kadını. Erkeği de aşağılatırdı insanların gözünde. Nedret; hepsini biliyordum, dedi içinden; kocam varken başka bir erkeği sevmek, onunla olmak, onun olmak büyük suç. Bağışlanmaz bir şey. Ben de olsam ayıplardım bunu kim yapsa. Ancak kişi bazı duyguların içinde bocalarsa, çıkar yol bulamazsa ne yapardı? Suçtu insanoğlu için güzel olan ne varsa. Hepsi sınırlıydı. Hareketler, istekler, düşler bile. Oysa ki, asıl suç, insan olmaktı. İnsan yaratılmaktı. İnsancıl güçsüzlüklere kendini kaptırmayı önleyememektir. Suç, insanoğlunun böyle yaratılmasındaydı. Kişi, bir an geliyordu, boş veriyordu her şeye. Bütün değer yargılarına arkasını çeviriyordu. Fazla incelemiyordu yaşamasını. Alışılmış düzenin dışına insandan üstün bir güç onu iteliyordu. Suç insan olmaktı. İnsan yaratılmaktı demek.

Nedret kaçma isteğini başıboş bıraktı. Uzaklaştırdı kendisinden. Şimdi Nuri gelecekti. Ne olacaktı sonra? Sergi diye adlandırdığı, ikisinin de sergi falan olmadığını bildikleri bir apartman katına gideceklerdi. İkisi de konuşmadan, sözleşmeden anlaşmışlardı. Çıkar yol buydu. Kaçınılmaz tek yol...

ON ÜÇ

HER BASAMAĞI ayrı bir sesle gıcırdayan uzun bir merdivendi. Koluna girmişti. Parmaklarını sıkıyordu. Sanki başka insanlara varlıklarını duyurmamak için hiç konuşmuyorlardı. Belki şu an ikisi de düşünmüyordu. Sadece yaşanan, ilerisi gerisi düşünülmeyen bir anın içindeydiler. Geçmiş de, gelecek de yoktu. Yalnız çıkılan bir merdiven vardı. Bir de gıcırdayan basamaklar. Bir kat daha tırmandılar. Gittikleri yerin bir sergi falan olmadığını biliyordu Nedret. Kapılmış bir akışa gidiyordu. Bir ara ayağı tökezlendi.

«Çok karanlık,» dedi.

Nuri elinden tuttu. Başları yanyanaydı. Boşlukta kadının gözbebekleri kıvılcımlandı.

«Az kaldı,» dedi Nuri.

Bir hole çıktılar. Nuri elektrik otomatına bastı, ortalığa kirli sarı bir ışık döküldü. Cebinden ufak anahtarı çıkardı. Eli titriyordu. Anahtarı kadına göstermek istemiyordu. Mümkün müydü? Anahtarı kilide soktu. Çevirmedi. Nedret'e döndü:

«Seni aldattım,» dedi. «Burada sergi, resim falan yok. Seninle başbaşa kalmak içindi bu yalan.»

Durdu. Ona bakamadı.

«Biliyordum.»

Bu sözü Nedret mi söyledi, yoksa kendi içinden mi bir fısıltı yansıdı, anlayamadı. Anahtarı çevirdi. Apartmanın elektriğini yak-tı. Kuvvetli bir ışık, ufacık odayı aydınlattı. Kapıyı kapattılar. Yabancı eşyalarla dolu odayı seyrettiler. Bir divan, iki koltuk, bir masa, bir kitaplık, bir radyo, bir ufak buz dolabı. Bir de kapı vardı yanda. Nedret önce pencereye gitti, baktı. Beyoğlu'nun yan sokağı dört kat aşağıda kalmıştı. Bir sinemanın arka kapısından oluk oluk insan boşalıyordu. Herbiri kendi dünyasında, kendi içine kapalı insan-lar.

Nuri:

«Otursana,» dedi.

Nedret koltuğa oturdu. Nuri ayakta-ydı. Yan kapıyı açtı, yatak odasıydı içerisi, kapadı. Bir açıklama yapmak gereğini duydu.

«Burası eski bir lise arkadaşımın,» dedi.
«Kendisi mühendis, taahhüt işleri de yapıyor.»

Nedret bu garsoniyerde geçen serüvenleri düşünüyordu birden. Kimbilir kaç kadın bu koltukta oturmuş, bu divanda uzanmış, bu bardakla likör içmişti!..

«Evli mi arkadaşın?» dedi.

«Evet, evli.»

«Çocukları?»

«İki tane.»

Benim gibi diyecekti... Masanın üstündeki likör sürahisini aldı, iki kadehi doldurdu. Birini Nedret'e verdi. Kendi çocuklarını hatırladı. Şimdi kimbilir oğlan neredeydi, ne yapıyordu? Belki plajdaydı, belki de sinemada, Ya karısı? Yitirdiği bir aşkı mı düşünüyor-du. Kocasının şu anda nerede olduğunu aklına getirebilir miydi? Sevilen bir kadındı. Kendini öyle biliyordu. Nuri'nin her şeye rağmen hep kendini seveceğine inanmıştı. Güveni vardı ona. Aşklarının tozlar, üzüntüler, sıkıntılar altında da gene diri, sağlam kalacağını sanıyordu. Ne boş umuttu. Nuri birden hem ona, hem kendine acıdı. Şu Nedret de acınacak durumda değil miydi? Acınacak bir evrendi bu.

«Arkadaşın gelmez mi?» dedi Nedret.

«Gelmez.»

«Demek bizim geleceğimizi biliyor?»

«Evet.»

«Ne dedin benim için?»

«Hiç.»

Ne diyecekti! Buraya ne yapmaya geldiklerini tahmin etmek zor değildi. Kim olsa anlardı bunu. Birden o adamın kafasından geçenleri okudu. Hep çirkin, iğrenç şeylerdi. Nedret'in içinde zorla, renkli, aydınlık, mutlu kılmaya, hep öyle tutmaya çalıştığı ne varsa hepsini kararttı. Kendini olabileceği kadar düşmüş hissetti. Herhangi bir kadın. Bir erkeğe kendini veren bir kadın. Evli bir kadın hem. Nuri'ye baktı. Sevdiği adam buydu ha! Onda kendi hayallerini, kendi yoksunluklarını unutuşunu, mutluluk özlemini bulmuş, onu öyle sevmişti. Şu evli, iki çocuklu adamla bu garsoniyere onu çekip getiren akımın adı aşk mıydı?

İkisi de bir an bakıştılar, çok şey vardı konuşan. Sessiz, kelimesiz.

«Pişman mısın geldiğine?» dedi.

«Beni sevmiyor musun?» dedi.

«Seni sevdiğime inanmıyor musun?» dedi.

Bunları hep Nuri söyledi. Nedret cevap vermedi.

Gözünün önüne Ankara'da bir mutfak penceresinden gördüğü o yabancı geliyordu. O yabancı üzerinde kurduğu hayaller. Hep uzaktan seyrettiği bir kişi. Keşke öyle kalsaydı, dedi içinden. Hep içinde yaşasaydı. Ha-

yallerinde. Gerçekleşmeseydi. Gerçekleşemez, gerçekleştirilemez şeyler vardı hayatta. Bu da öyleydi. Onları zorlamamak gerekliydi. Zorlanırsa, güzel olan, anlamlı olan ne varsa yitip giderdi! Boş, anlamsız, çirkin oluverirlerdi. Nedret dönülmez bir yolun ortasına varmıştı. Geri dönemezdi artık. Çaresiz sonuna kadar gidecekti.

Aralık kapıdan yatağı görmüştü demin. Oraya mı sokacaktı Nuri onu? Yoksa bu divanda mı? İlk defa vücuduna kocasından başka bir erkeğin eli değecekti. Acaip bir korku, haz sardı içini. Ürperdi, tayyörün ceketini çıkardı. Kısa kollu gömleğiyle aynada kendini seyretti. Güzeldi.

«Güzelsin,» dedi.

Döndü, yanındaydı.

«Seni seviyorum.»

Kendine çekti. Beceriksizce dudaklarından öptü. Nedret karşı aynadan kendilerini bir filmde görür gibi seyrediyordu. Ama çirkin bir filmde bu. Aynadaki kadınla erkek, aşkın güzellikleri dışındaydılar. Bir erkek bir kadını kollarına almıştı. Dudaklarını öpüyordu. Kollarında sıkıyordu. Bir yana doğru çekmek istiyordu. Kendi dışındaymış gibi Nedret o kadına yardım etmek istedi. Aynadan ıslak bir bakış gördü. Çocukluk, gençlik düşleri, aşk istekleri, serüven hayalleri, hepsini, hepsini hatırladı. Bir ayrımı yoktu, Nuri'nin

Hamdi'den. Tıpkı onun gibiydi. Hoyratlığı, aceleciliği, kabalığı. Gözlerini kapadı, uçu-
mun dibinde gözlerini açacaktı ancak. Telâşlı
bir el, sırtındakileri çıkarmak istiyordu. O an-
da Nuri'nin, dünyanın dışına çıktığı, yaşama-
dığı ya da başka bir hayatın kişisi olduğu bel-
liydi.

«Nuri,» dedi. «Nuri, ben gideceğim.»

Nuri onu divana çekti. Karşiki aynadan
iki vücut bir kenara doğru yıkılıp kaydı. Ned-
ret aşk değil ama, bir çeşit serüvenin tadını
duymaya başlıyordu. Tavanda eski bir avize
ta tepelerinde sarkıyordu. Sarı duvarlı bir
nü vardı. Tülle örtülü esmer bir kadın. Zaman
çabuk geçseydi bari. Olup bitseydi ne olacak-
sa. Kendini bir vapura atsaydı. Daha doğ-
rusu trene, Ankara'ya gitseydi. Perdeleri ka-
patıp odasında otursaydı. Kimseleri görme-
seydi. Aşk, serüven, hayaller. Hepsini unutup
basit bir kadın olsaydı. Nuri onu kolları ara-
sına alıyordu. Nedret bir üşüme duydu. Vü-
cud'u yarı çıplaktı. Soğuk bir denize düşmüş
gibiydi. Kendini coşkun dalgalara bırakan bir
tekneye benzetti. Erkeğin ağırlığını üzerinde
duydu. Kaçamazdı, bıraktı. Birden kapının
zili çaldı. Bir daha, bir daha. Korkunç şeydi.
Nuri hemen fırladı, giyinmeye başladı. Nedret
yatak odasına kaçtı. Sustular, zil bir iki defa
daha çaldı. Nefes almadan dinlediler. Sonra
zil artık çalmadı. Beş dakika, on dakika geçti

Yarım saat. Nedret giyinmiş olarak odadan çıktı. Nuri onun yüzüne bakamıyordu. Bir zil sesi, yersiz bir misafir, bütün güzellikleri yıkmıştı. Oysa Nedret zaten güzel ve anlamlı bir şey olmadığını, olamayacağını, yeryüzünde değerli hiçbir şeyin bulunmayacağını çoktan anlamıştı. Kendilerini aldatıyorlardı. Aşk falan değildi bu. Geç kalmış aşk özlemlerinin, aşk hayallerinin aldatıcı oyunuydu. Nuri için Nedret ne ise, Nedret için de Nuri bir aldatıcı hayal kişisi olmuştu.

«Ben gidiyorum,» dedi.

Nuri ona bakamadı.

«Yanıldık,» dedi Nedret, «aşk değildi bu. Aşk yok. Zaten olamaz da.»

Aşk yoktu ha!.. Bunca isteklere, özleyişlere, arayışlara rağmen?.. Nuri savunmak istedi, yapamadı. Nasıl savunacağını, ne diyeceğini bilmiyordu. İlk gününden bugüne sürüp gelen bu aşkın sonu olmayacağını, ilerlediği yolun bir çıkmaza gireceğini biliyordu. Ama karşı konulmaz bir itilişe kendini bırakmıştı. Aile, çocuklar, yerleşmiş yargılar, ah-lâk kuralları, hepsini silkip atmıştı. Nedret'e karşı duyduğu temiz aşkın biraz önce nasıl çirkin bir duygu taşkınlığı olduğunu anlamıştı. Kendini teslim eden bir kadına karşı her erkek böyle yapardı. Aşkla ilgili olan bir şey değildi. Bu vahşice bir istektir. O da aşk diye atıldığı serüvenin, uçurumun dibine vardığını biliyordu.

Nedret:

«Ben çıkıyorum,» dedi. «Bir yanlışlık yaptık. Az daha hayatımızca çekecektik. En iyisi ayrılmak. Karşılaştık da birbirimizi tanımamak. Dostluğumuzu gizli bir değer olarak saklamak.»

Elini uzattı, bir arkadaş gibi sıktı. Değişivermişti. Deminki bitkin, yorgun kadın değildi. Evi, kocası olan bir eştı. Hayatını bağladığı bir yuvası, bir erkeğı olan saygıdeğer bir kadındı. Çocukça duygular, hayaller yarıltamazdı onu. Bir ara kapılıvermişti. Hayatının büyük aşkını yaşadığını sanmıştı. Nuri de... İkisi de birbirlerini sevmişlerdi. Seviyorlardı daha da belki. Ama bu sevgi yok olmaya mahkumdu. Her gün biraz daha azalmıştı, azalıyordu. Günü gelecek, tükenecekti. Eşlerinden ayrılırsalar, birbirleriyle de evlenseiler, bugün aşk dedikleri bu duygu, bir çeşit düşmanlık haline gelecekti. Kaçınılmaz bir şeydi bu. Hayatın işiydi. Kişinin tam mutluluğa ermesine engel olan bir şeyler vardı hayatta. Ama insanoğlu bunları önceden göremez, bilemezdi. Bilse de, görse de hareketlerini durduramaz, değiştiremezdi. İnsan, çoğu zaman bile bile yanlış adımlar atardı. Boşluğa, çıkmaza doğru yürürdü. Bunda kimsenin suçu yoktu. Vardı belki de... O da insan olmaktı. Bu bildik dünyanın insanı olmaktı. Hayatın içinde ne varsa pisti, kirliydi. Aşk-

larsa başka türlü olamazdı. Gerçek denilen şey, elle dokunulan, gözle görülen ne varsa, hepsi, düşünen, hayal eden insan için çekilmez derecede bayağıydı, iğrençti. Nuri de, Nedret de bunu şu Beyoğlu garsoniyerinde kısa bir sarhoşluktan sonra hatırladılar. Bir zil sesi, kimin, niçin çaldığını anlayamadıkları bir zil sesiydi onları uyandıran, gerçek yollarını çizen, aydınlatan.

Bütün bunlar bakışlarından okunuyordu.

«Allahısmarladık,» dedi kadın.

Yutkundu, beraber çıkmaya davrandı.

«Gelme sen, ben yalnız giderim, böylesi daha iyi.»

Açtı kapıyı, sonra çekti kapattı. Nuri pencereye koştu. Henüz çıkmamıştı. Bir iki dakika sonra Nedret sokağa indi. Ana cadde- nin seline katıldı. Bir çöp gibiydi yukardan. Bir karınca gibi. Milyonlarca insandan bir tane- si. Beş on dakika ne yapacağını bilemeden odada dolaştı. Sonra o da sokağa indi. Karanlık çökmüştü. Vitrinler ışıklı, cadde kalabalık. Bir sigara yaktı. Sinema afişlerine baktı. Nedret şimdi caddenin öteki ucundaydı. Tünel'e binecekti. Hayatının en unutulmaz gününü yaşadığını düşünecekti. Ama zamanla bugünkü serüvenin etkisi gittikçe azalacaktı. Bir gün yokolacaktı. Anısı bile... Nuri' yi tanıdığını, sevdiğini. gizli gizli buluştuğu-

nu, onunla bir garsoniyere gittiğini hatırlamayacaktı bile. Bütün bunlar çok eskiden görülmüş bir filme, okunmuş bir romana benzecekti. Eskidenberi hayalde yaşadığı sayısız serüvenlerden biri haline girecekti. Gerçekteki yeri, önemi, değeri kalmayacaktı. Bir sinemanın önüne vardı. Jean Fontaine'in bir filmi vardı. Uçucu, dağılıcı bir varlık. Nedret de anılar arasında öyle bir kişilikle kalacaktı. Ama bugün geçmeseydi, bazı çirkin yönler olmasaydı!.. Nedret'le olan gerçekdışı serüvenin bitmesi için çirkinleşmesi, kabalaşması gerekliydi. Başka türlü bitemezdi. İkisi de kopamazlardı bağlarından. Sonuçsuz bir aşk da sürüp gidemezdi daha fazla.

Kalabalık Beyoğlu. Tek-tük bildik yüzler. Birahaneler. Birine girdi, aynaya baka baka iki votkalı bira içti. Çıktı. Bir sigara daha yaktı. Üsküdar vapuruna yetişmeliydi. Bir dolmuşa atladı. Boştu içi. Taksi'nin radyosunda Perihan «Sevmek teselli şu boş âlemde» şarkısını söylüyordu. Öyleydi gerçekten. Bir bir avunmaydı. Kişinin kendi kendini aldatmasıydı sevmek. Önce sevdiği kızlar, kadınlar ona bir avunma vermişlerdi. Kaba hayattan sıyırmışlardı. Uzaklaştırmışlardı gündelik sıkıntılardan. Aşk insan için bir teselli, bir avunmaydı. Ama boşuna bir avunma. Dipsiz, temelsiz, süreksiz. Köprü'de indi. Üsküdar vapuru boştu bu saatta. Gitti en ön sıraya otur-

du. Kendini rüzgâra verdi. İlerden Ada'lara, Kadıköy'e giden vapurlar kalkıyordu. Bir Kadıköy vapuru önlerinden geçti. Dopdoluydu. Sarı ışıklar içinde yüzlerce insan kaynaşıyordu. Nedret de içindeydi belki. Şu nokta nokta başlardan biri de onunkiydi. Aşksız, umutsuz, hayalsiz bir dünyaya dönüyordu. Boşuna bir yolculuktan gelmiş gibi. Nuri onun her geçecek anını, günlerini düşünürdü. Kendisini nasıl unutacağını!.. Unutacaktı. Kendisi de unutacaktı. Bütün bunlar bir düşe, kopuk kopuk, bazan tatlı, bazan zehir gibi bir düşe benzeyecekti. Belki bir iki ay sonra Ankara'da penceresinin önünden geçerken onu görecekti. Göz-göze geleceklerdi. Yabancı yabancı bakışacaklardı. Gözlerinde hiçbir yakınlık bulamayacaktı. Pencere aralığından görülen yeşil naylon önlük bile artık bir değer taşımayacaktı. Belki de mutfak penceresini bir daha hiç açmayacaktı. Daha doğrusu taşınacaktı o evden. Ankara'ya dönüşünde onu bulamayacaktı. Bir zaman sokak sokak arayacaktı. Sonra zaman her şeyi yatıştırıracaktı. Yeniden eski düzgün, düzenli, rahat kişiliğine dönecekti. Bir evin, bir eşin, iki çocuğun sorumluluğu her halinden okunan, on binlerce erkekten biri olacaktı. Gün gelecek Nedret'le bir yerde karşılaşacaktı. İçi bile titremeden onu seyredecekti. Sonra karısına dönüp, «Vitrindeki şu ayakkabı nasıl?» diye soracaktı.

Nedret de, o da geçmiş serüvenlerinin güzelliğini, çirkinliğini duymadan yaşayıp gideceklerdi.

Nuri yaklaşan Üsküdar'ın soluk ışıklarını seyretti. Bu ışıklardan biri de onun kendi ışığıydı. Karısı, çocukları, evi, yatağı. Şimdi onlara geri dönüyordu. İçinden geçen fırtınalardan haberleri bile yoktu. Yıkılıp kurulan, gene yıkılan dünyaların farkında değillerdi. Yaşadığı serüveni bilseler de inanmazlardı. Gülerlerdi. Alay ediyor sanırlardı. O, iki çocuk babası. M. Bakanlığı'nın 250 lira aylıklı memuru Nuri Kayalı tutmuş aşık olmuş, hem de evli bir kadınla sevişmiş, sonra iş çıkmaza girince gene evine, ailesine dönüyor!.. Karısı duysa nasıl eğlenirdi onunla. Nuri gülümsedi. İnsanoğlu bir bilmeceydi. Çözemezdi onu kimse. Kendi kendini bile. Kişi kendini bile tanıyamazdı. Anlayamazdı. İnsanoğlu, hele çağımızın insanı sorumsuz bir yaratıktı. Kopmuştu. Paramparçaydı. Çıkmazdaydı hep. İnançlar, güvenilir bağlar, sistemler, düzenler yoktu. Kişi yeryüzünde tek başınaydı. Anlayıştan, dostluktan yoksun. Herbiri başka bir dünyada. Çoğu defa bu dünyalar arasında, hiçbir ilgi yoktu. Olamazdı. Ne kadınla erkek, ne iki dost, ne çocukla ana-baba arasında. Suç kimdeydi? Buna suç da denemezdi zaten. Şu vapurun içindeki her insanın buna benzer gizli açıklanmaz nice suçları vardı. Dış görünüş-

leri aldatmıyordu. İnsanın içi iğrenç bir şeydi. Çıkılmaz bir labirentti.

Dar bir sokağa saptı. İğri büğrü kaldırımlar, çamurlar, su birikintileri. Karanlık, at pislikleri. Çöp kutuları, iğrenç kokular. Nuri önüsıra yükselen hayatın da hep böyle iğri büğrü, pis, çirkin bir yol olduğunu gördü. Çekecekti bu şeyleri. Yaşayacaktı. Aşksız, inançsız, bağısız. Gününü geçirmek, karnını doyurmak, bir şey anlamamak, boş sözler etmek için yaşayacaktı. Mahkumdu yaşamaya. Nedret de aynı dünyada, aynı şartlar içinde yaşamaya mahkumdu. İnsan doğmuşlardı. Suçları buydu. Başka şey değil.

Tahta bir kapının önünde durdu. İçeriden gürültüler, bağrışmalar, bir radyo sesi geliyordu. Eviydi burası. Ömrü boyunca taşıyacağı yük. Sigarasını yere attı, bastı üstüne, Alnına bir yağmur damlası düştü, sonra ikinci, üçüncü. Yağmur hızlandı. Zili çaldı. Şimdi gerçek hayata dönecekti. Eşiğindeydi gerçek kişiliğinin. Belki Nedret de bir kapının ziline çalıyordu şu anda. Ona da gerçek hayatın kapısı açılıyordu. Kaçınılmazdı gerçek hayattan. Kurtulunmazdı. Zili bir daha çaldı. İki dakika kadar geçti. Kapı gıcırdayarak açıldı.

«Nerede kaldın?» dedi karısı. Sonra laf olsun diye:

«İslanmışsın,» diye ekledi.

Masada yemek vardı. Oturdu. Kaynanası-
na döndü:

«Perihan söylüyordu,» dedi. «Dinlediniz
mi? Siz seversiniz onu!»

Uzaktaydı. Kişiliğinden bir parça ayrıl-
mıştı, uzaklaşıyordu, gitgide uzaklaşıyordu.
Bu onun asî, duygulu, hayalci yönüydü. Ken-
di içindeki öteki benliğiydi. Onu çok uzaklara
gönderdi. Hayatın, bu gündelik hayatın insa-
nı olan parçası kaldı. Gitti radyoyu açtı. De-
bussy'den bir piyano parçası çıktı. Çevirdi, bir
alaturka hava buldu. Sabah gazetesini aldı,
pehlivan tefrikasını okumaya başladı. Hep
böyle kalacaktı işte. Böyle kalmalıydı. Haya-
tı olduğu gibi kabul etmeliydi. Küçük kız ağ-
lıyordu. Kaynana şarkıyı of çekerek dinliyor,
karısı sofrayı düzeltiyordu.

Bu, bir düş değildi. Bu, bir düş olmayan
hayatı, yaşamayı sevmesi gerekliydi. Sevecek-
ti. Benimseyecekti. Bu aşksız dünyaya alışa-
caktı. Hayat zorla ona kendine uygun bir bi-
çim verecekti, kendine yakıştıracaktı. O da
girecekti bu biçime. İnsandı sonunda. Suçu
varsa buydu. Bu kadarcık bir şeydi. Hayatın
üzerinde fazla düşünmeye gelmezdi. Hele bü-
yütmeye hiç...

suçumuz insan olmak

oktay akbal

15 LİRA

roman

